

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009
YRITYSTEN NÄKÖKULMA

Julkaistavissa 19.8.2009 klo 10

**ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009:
Yritysten näkökulma**

KESKUSKAUPPAKAMARI

Elokuu 2009

Keskuskauppakamari, Aleksanterinkatu 17, PL 1000, 00101 Helsinki
puh. (09) 4242 6200, faksi (09) 650 303
www.chamber.fi

ISBN 978-952-5620-41-2

SAATTEEKSI

Kauppakamarit kehittävät yritysten toimintaedellytyksiä ja alueiden kilpailukykyä. Keskuskauppakamari on tutkinut vuodesta 2000 lähtien alueellisten tekijöiden vaikutusta yritysten kilpailukykyyn ja sijoittumiseen Suomessa. Alueiden kilpailukyky 2009 on viides aihepiiriin liittyvä tutkimus. Aikaisemmat selvitykset on julkaistu vuosina 2000, 2003, 2005 ja 2007. Vuoden 2009 selvitys perustuu 1059 yritysjohtajan antamiin tietoihin. Alueiden kilpailukyky selvityksen on laatinut asiamies Kaisa Saario Keskuskauppakamarista.

Yritysjohtajien mielestä alueiden vetovoimaisuutta pitäisi lisätä parantamalla erityisesti liikenneväyliä ja tietoliikenneyhteyksiä sekä yrityspalveluita.

Taloudellinen laskusuhdanne vaikuttaa selvästi yritysten vastauksiin. Kyselyyn vastanneista 1059 yritysjohtajasta 42 prosenttia uskoo, että yrityksen oma talous heikkenee kesän ja syksyn aikana. Kolmannes yritysjohtajista uskoo kuitenkin yrityksen oman talouden myönteiseen kehitykseen.

Kiitämme yrityksiä, jotka ovat myötävaikuttaneet selvityksen valmistumiseen ja antaneet käyttöömme runsaasti arvokasta tietoa.

Helsingissä 19.8.2009

Kari Jalas
toimitusjohtaja
Keskuskauppakamari

Pentti Mäkinen
Varatoimitusjohtaja
Keskuskauppakamari

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
	Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot	4
	Mitä on alueiden kilpailukyky?.....	6
2	YRITYSTEN TALOUDELLINEN TILANNE.....	7
	Yritysten taloudellinen tilanne keväällä 2009.....	7
	Arviot yritysten taloudellisesta kehityksestä kesällä ja syksyllä 2009	11
3	YRITYSTEN SIJAINNIPAIKKAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	16
4	LIIKENNEYHTEYDET.....	22
	Liikenneyhteysien kehittämistarve	22
	Kehittämistä vaativat liikennehankkeet alueilla	28
5	JULKISET YRITYSPALVELUT	32
	Julkisen rahoitustuen käyttö yrityksissä.....	32
	Julkisen rahoitustuen suuntaaminen.....	34
	Kansainvälistyminen.....	35
	Työmarkkinoiden toimivuus ja työ- ja elinkeinotoimistojen toiminta.....	39
6	YHTEISTYÖVERKOSTOT / ALUEELLINEN YHTEISTYÖ	43
	Verkostojen vaikutus sijaintiin ja toimintaedellytyksiin.....	43
	Yhteistyö oppilaitosten kanssa.....	44
	Muu yhteistyö	46
7	ELÄMISEN LAATU	48
8	VÄESTÖKEHITYS JA KUNTARAKENNE YRITYSTEN NÄKÖKULMASTA	51
	Väestön keskittymiskehityksen vaikutus yrityksen toimintaan	51
	Keskittymiskehityksen jarruttaminen /keskittymiskehitykseen puuttuminen.....	52
	Kuntaliitosten tarve	53
9	YRITYSTEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN PARANTAMINEN.....	54
10	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	56
	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA	59

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

1 JOHDANTO

Alueiden kilpailukyky 2009 –selvitys tarkastelee alueellisten tekijöiden vaikutusta yritystoimintaan. Selvityksen tavoitteena on tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat yritysten sijoittumiseen Suomessa ja miten alueiden kilpailukykyä pitäisi yritysten mielestä kehittää. Lisäksi selvityksessä on tarkasteltu yritysten oman talouden toteutunutta ja tulevaa kehitystä.

Selvitys on osa kauppakamarien edunvalvontaa. Kauppakamareilla on Suomessa yli 16 000 jäsentä, joista valtaosa on yrityksiä. Kauppakamarit edistävät yritysten toimintaedellytyksiä. Keskuskauppakamari toimii koko maassa, kun taas 19 kauppakamaria palvelevat erityisesti oman toiminta-alueensa yrityksiä.

Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot

Alueiden kilpailukyky 2009 -selvitys perustuu 1059 suomalaisen yrityksen vastauksiin. Edelliseen Alueiden kilpailukyky -kyselyyn vastasi 1207 yritysjohtajaa.

Taloustutkimus toteutti kyselyn Keskuskauppakamarin toimeksiannosta. Kysely tehtiin yhteistyössä kauppakamarien sekä työ- ja elinkeinoministeriön alueiden kehittämissyksikön kanssa. Selvityksen on laatinut asiamies Kaisa Saario Keskuskauppakamarista.

Yritykset vastasivat kyselyyn 1.4.-18.5. 2009. Yrityksen vapaamuotoiset vastaukset ovat kursivoilla ja vastaajan äidinkielellä.

Vuoden 2009 kyselyn toteuttamistapa eroaa kaksi vuotta aiemmin tehdystä kyselystä. vuonna 2007 kyselyosuus toteutettiin puhelininformoidulla kirjekyselyllä ja vuonna 2009 Internet-pohjaisella kyselyohjelmalla. Vuoden 2009 kyselyyn saattoi vastata suomeksi tai ruotsiksi. Suomeksi vastasi 1027 yritysjohtajaa ja ruotsiksi 32 yritysjohtajaa.

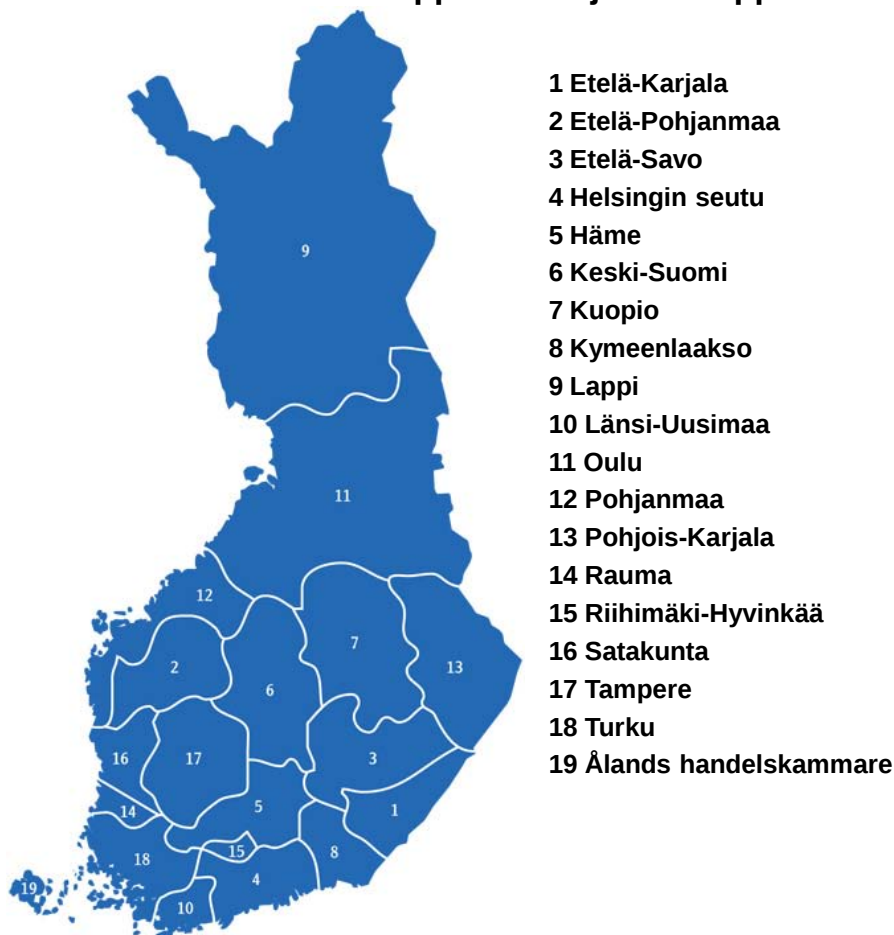
Vastaajina olivat kaikilla Suomen 19 kauppakamarialueella toimivat yritykset. Alueet on kuvattu seuraavan sivun kartassa. Yrityksistä 28 prosenttia on Uudeltamaalta, 37 prosenttia Länsi-Suomesta, 24 prosenttia Itä-Suomesta ja 11 prosenttia Pohjois-Suomesta. Selvityksen vastaajista suurin osa (95 %) oli yritysten toimitusjohtajia. Vastaajista kehitysjohtajia oli viisi prosenttia.

Selvityksessä käytetään pääsääntöisesti kauppakamarijakoa. Joissakin tapauksissa käytetään myös suuraluejakoa: Uusimaa, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi.

Vastaajista 26 prosenttia edusti Helsingin seudun kauppakamarialueella toimivia yrityksiä. Tampereen kauppakamarialueella toimivien yritysjohtajien osuus oli 11 prosenttia, Oulun 8 prosenttia ja Turun 7 prosenttia. Hämeen, Keski-Suomen ja Kuopion kauppakamarialueilla

osuudet olivat 6 prosenttia. Muiden kauppakamarialueiden vastaajien osuudet olivat alle viisi prosenttia. Ahvenanmaan kauppakamari oli mukana ensimmäistä kertaa. Ahvenanmaan kuten myös Riihimäki-Hyvinkään ja Länsi-Uudenmaan kauppakamarien vastaajien pienen määrän vuoksi alueiden tuloksia ei ole kuvattu graafisesti.

Keskuskauppakamari ja 19 kauppakamaria:

Suurin osa (77 %) vastanneista yrityksistä on henkilömäärältään pieniä yrityksiä, jotka työllistävät alle 50 henkilöä. Keskisuuria yrityksiä, joiden palveluksessa on 50 - 250 työntekijää on 17 prosenttia ja suuria, yli 250 henkilöä työllistäviä yrityksiä on kuusi prosenttia.

Vastaajista 42 prosenttia edustaa teollisuutta, 13 prosenttia kauppaa, 41 prosenttia palveluita ja 10 prosenttia rakentamista.¹ Kolmannes (35 %) haastatelluista 1059 yrityksestä toimii vain kotimarkkinoilla. Joka toinen yritys (51 %) harjoittaa tuontia tai vientiä. Muuta kansainvälistä toimintaa on 32 prosentilla yrityksistä.

¹ Toimialojen yhteenlaskettu osuus on yli sadan, koska osa yrityksistä on ilmoittanut kaksi toimialaa.

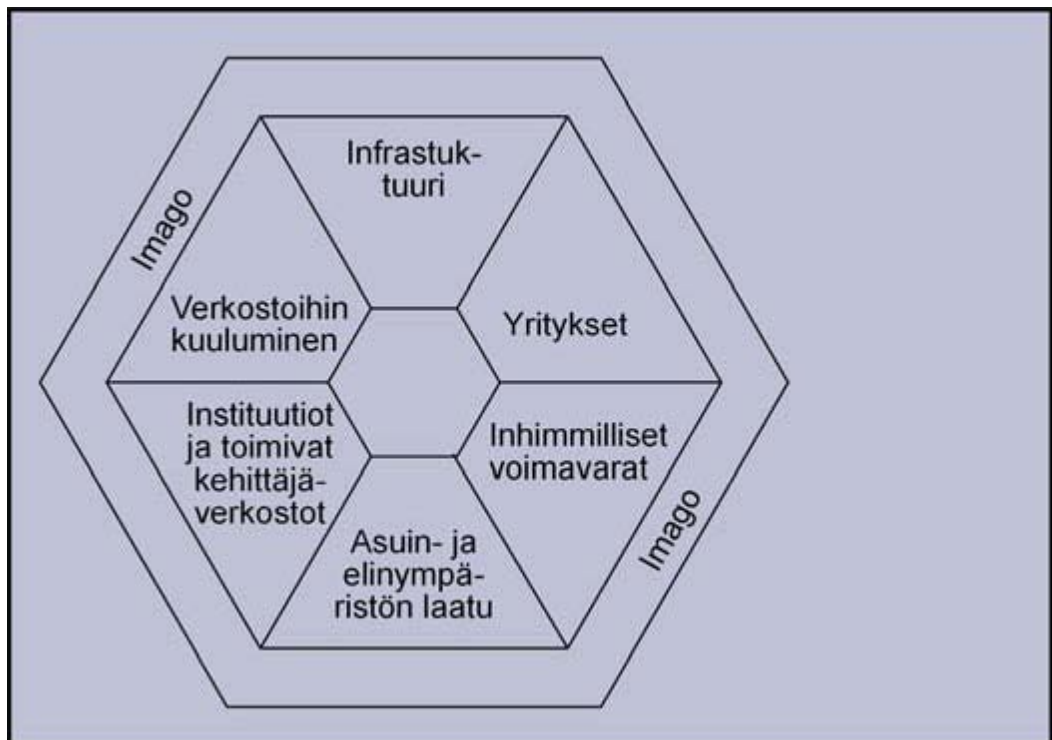
Mitä on alueiden kilpailukyky?

Alueiden kilpailukykyä ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Alueiden kilpailukyky 2009 –selvitys tarkastelee alueellisia tekijöitä yritysten näkökulmasta. Alueiden kilpailukyky-selvityksessä on tarkasteltu erityisesti alueiden kykyä:

- luoda sellaiset toimintaedellytykset, että alueella jo toimivien yritysten on mahdollista ylläpitää oma kilpailukykynsä ja kehittää sitä edelleen
- houkutella alueelle uusia kilpailukykyisiä yrityksiä
- ylläpitää ja kehittää asukkaiden elämän laadun edellytyksiä (palvelut, koulut, asuinympäristö)
- nivoa alue toimijoineen mahdollisimman vahvasti kiinni mahdollisimman hyviin verkostoihin.²

Alueen kilpailukyky kuvaa yritysten ja työvoiman toimintaympäristöä ja alueen ominaisuuksia, jotka tukevat menestyvää yritystoimintaa. Alueiden kilpailukyky ei kuitenkaan ole sama asia kuin yritysten kilpailukyky.

Alueiden kilpailukykyä on usein kuvattu oheisella alueiden kilpailukyvyn ”timantilla”, joka sisältää myös yritystoimintaan vaikuttavia ominaisuuksia. Kaavioon on sisällytetty infrastruktuuri, inhimilliset voimavarat, muut yritykset, toimivat verkostot ja instituutiot, asuin- ja elinympäristön laatu sekä eri ominaisuuksista koostuva alueen imago. Yritysten kannalta tärkeää on myös alueen kasvuhakuisuus, joka näkyy muun muassa kuntien halussa kaavoittaa tontteja ja päättäjien ja yritysjohtajien yleisesti hyväksytyissä toimintatavoissa.

KUVA 1. Alueiden kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä (Linnamaa 1999; Sotarauta 2001).

² Alueiden kilpailukyvyn määritelmästä Sotarauta & Linnamaa 1997 ja Somerla 2007.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

2 YRITYSTEN TALOUDELLINEN TILANNE

Alueiden kilpailukyky 2009 -kyselyyn vastanneet 1059 yritystä arvioivat yrityksen oman talouden toteutunutta ja tulevaa kehitystä. Kyselyajankohtana oli kevät 2009, jolloin maailmantalouden taantuma vaikutti jo merkittävästi useimpien suomalaisten yritysten liiketoimintaan.

Yritysten taloudellinen tilanne keväällä 2009

Maailmantalouden useita vuosia jatkunut vahva kasvu pysähtyi vuoden 2008 kolmannella neljänneksellä. Vuodenvaihteessa monissa yrityksissä jouduttiin lomauttamaan työntekijöitä yritysten heikentyneiden tulosten vuoksi. Yritystoiminnan liikevaihdon pitkäaikainen kasvu kääntyi laskuun useimmissa maakunnissa.³ Suomalaisista yrityksistä vain neljännes, 26 prosenttia arvioi yrityksensä talouden kehittyneen myönteisesti keväällä 2009. Joka toisella (53 %) yrityksellä talous heikentyi.

Toteutunut kehitys eri alueilla

Joka toinen yritys Uudellamaalla (52 %), Länsi-Suomessa (53 %) ja Itä-Suomessa (57 %) ilmoitti, että yrityksen talous heikentyi tarkasteluaikana. Pohjois-Suomessa oli keskimääräistä vähemmän yrityksiä, joilla oma talous oli heikentynyt (45 %) ja keskimääräistä enemmän yrityksiä, joiden talous oli kasvanut (30 %). Pohjois-Suomen tulosta paransivat erityisesti Oulun alueen yritysten vastaukset (ks. erot saldoluissa).

Aluetuloksia voidaan verrata saldolukujen avulla. Saldoluku saadaan vähentämällä myönteisten vastausten prosenttiosuudesta kielteisten vastausten prosenttiosuus. Saldoluku voi vaihdella +100:n ja -100:n välillä. Positiivinen lukema tarkoittaa myönteistä ja negatiivinen pessimististä näkemystä oman talouden kehityksestä. Saldoluku (yrityksen oman talouden kasvua havainneiden osuus – heikentymistä havainneiden osuus) oli lähes kaikilla alueilla negatiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että useamman yrityksen talous heikkeni verrattuna yrityksiin, joiden talous kasvoi.

Kaikki yritykset	Uusimaa, n=292	Länsi-Suomi, n=390	Itä-Suomi, n=252	Pohjois-Suomi, n=117
-27	-25	-29	-33	-15

³ Valtiovarainministeriö (2009)

Yritysten toteutunut kehitys kauppakamarialueilla saldolukujen mukaan⁴

Kauppakamarialue	Saldoluku
Rauma	0
Oulu	-8
Satakunta	- 11
Keski-Suomi	-18
Pohjanmaa	-19
Pohjois-Karjala	-23
Helsingin seutu	-25
Häme	-25
Turku	-27
Kaikki yritykset	-27
Kuopio	-32
Lappi	-35
Tampere	-38
Kymenlaakso	-47
Etelä-Savo	-52
Etelä-Karjala	-54
Etelä-Pohjanmaa	-59

Kaikkien yritysten keskimääräinen saldoluku jäi - 27:ään. Ainoastaan Ahvenanmaalla yritysten myönteisiä vastauksia oli enemmän kuin kielteisiä. Pienen otoskoon vuoksi Ahvenanmaan kuten myös Riihimäki-Hyvinkään ja Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueiden tulokset ovat kuitenkin vain suuntaa antava.

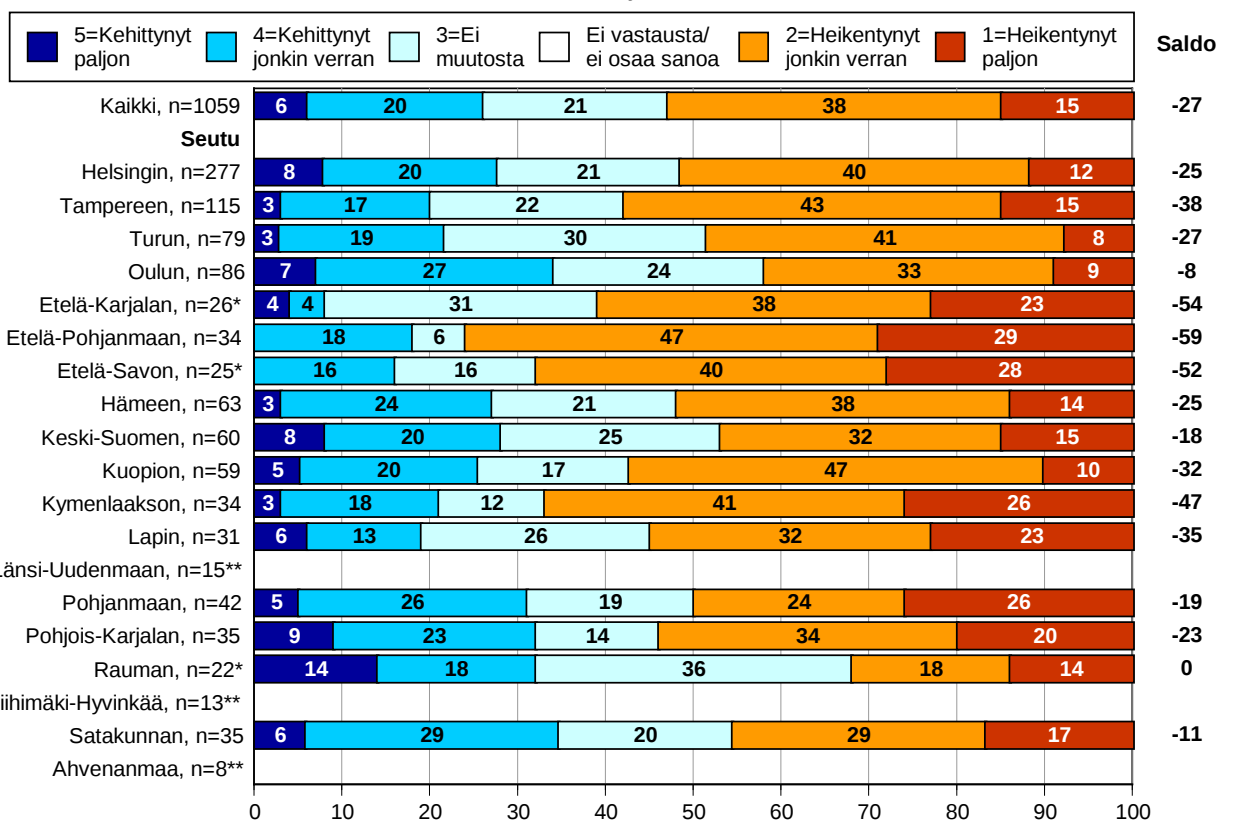
Keskimääräistä harvemmin oman talouden heikkenemisestä ilmoittivat Ahvenanmaan lisäksi Rauman (0), Oulun (-8), Satakunnan (-11), Keski-Suomen (-18), Pohjanmaan (-19), Pohjois-Karjalan (-23), Riihimäki-Hyvinkään, Helsingin seudun (-25) ja Hämeen (-25) kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Turun seudun yritykset olivat vastauksissaan keskimääräisellä tasolla (-27).

Keväällä 2009 yritysten oman talouden kehitys oli keskimääräistä heikompaa Etelä-Pohjanmaan (-59), Etelä-Karjalan (-54), Etelä-Savon(-52), Kymenlaakson (-47), Tampereen (-38), Lapin (-35), Länsi-Uudenmaan ja Kuopion (-32) kauppakamarialueilla toimivissa yrityksissä.

⁴ Ahvenanmaan, Riihimäki-Hyvinkään ja Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueiden tulokset eivät ole mukana vertailussa pienen vastaajamäärän vuoksi.

Miten yrityksen oma talous on muuttunut kuuden viimeisen kuukauden aikana

n=kaikki vastaajat

Handelskammaren
KAUPPAKAMARI

Taloustutkimus Oy

*) Pieni vastaajamäärä

**) Riittämätön vastaajamäärä

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

Toimialojen toteutunut kehitys

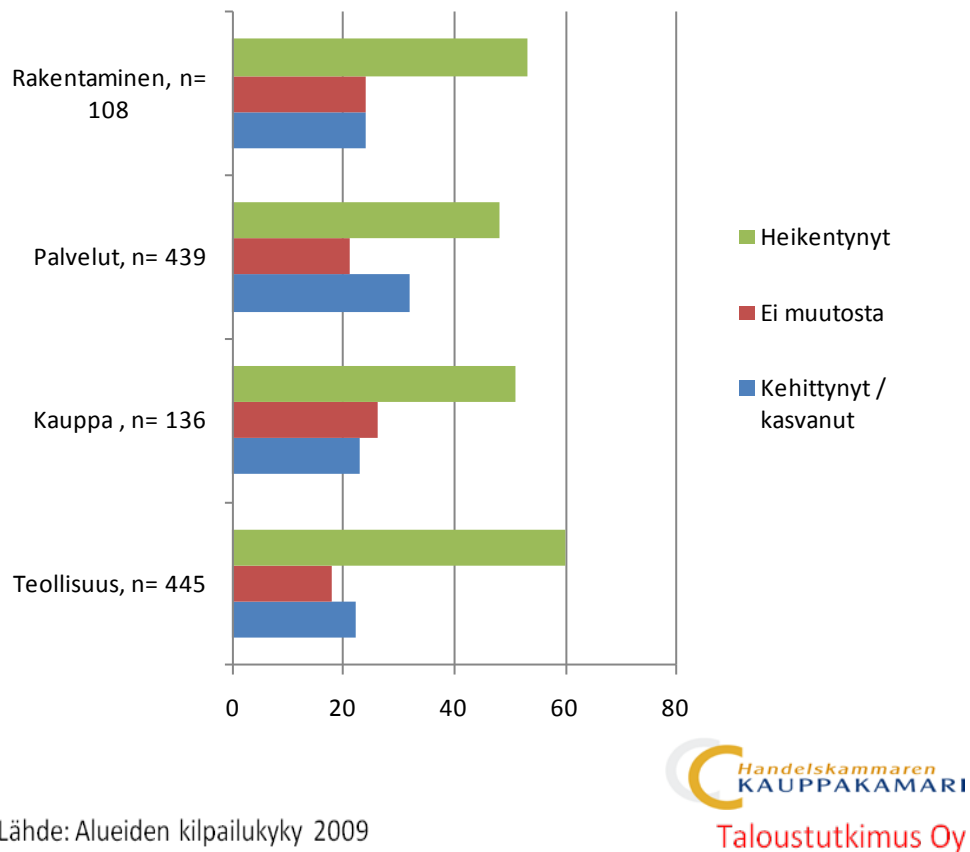
Aluetuloksiin vaikuttavat olennaisesti alueen yritysten toimialarakenne, yrityskoko ja ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten osuus. Teollisuusyrityksistä suurin osa, 60 prosenttia ilmoitti, että kyselyä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana yritysten oma talous heikentyi. Teollisuusyritysten tulosta on heikentänyt syvenevä maailmantalouden taantuma. Loppuvuodesta 2008 alkaen teollisuuden uusien tilausten määrä on ollut laskussa, mikä on vaikuttanut teollisuuden kannattavuuteen. Haastatelluista teollisuusyrityksistä reilun viidenneksen (22 %) oma talous oli kuitenkin kehittynyt myönteisesti tarkasteluaikana.

Rakennusalan yrityksistä joka neljäs (24 %) oli kasvanut viimeisen kuuden kuukauden aikana. Teollisuuden jälkeen rakennusosalalla oli kuitenkin eniten yrityksiä, joiden talous heikkeni tarkasteluaikana (53 %). Rakennusosalalla taantuma on vaikuttanut erityisesti yrityksiin, jotka ovat keskittyneet uudiskohteiden rakentamiseen. Korjausrakentaminen näyttää kuitenkin pysyneen melko hyvällä tasolla.

Kuluttajien epävarmuus ja heikkenevä työllisyystilanne vaikutti myös kaupan kannattavuuteen keväällä 2009. Vaikutukset eivät kuitenkaan ole olleet yhtäläiset toimialan sisällä. Yli puolet (51 %) Alueiden kilpailukyky 2009 -kyselyyn vastanneista kaupan yrityksistä arvioi yrityksen oman talouden heikentyneen keväällä 2009. Kaupan yrityksistä osalla menee kuitenkin hyvin. Alueiden kilpailukyky 2009 -kyselyyn vastanneista kaupan yrityksistä kasvua oli ollut joka neljännellä (23 %) ja neljänneksellä (26 %) oman talouden tilanne oli pysynyt ennallaan.

Joka kolmas (32 %) palvelualan yritys kasvoi kevään 2009 aikana. Taantuma on vaikuttanut vähemmän palvelualaan kuin muihin toimialoihin, mutta myös palvelujen tuotanto väheni loppuvuodesta 2008 alkaen. Joka toisen (48 %) palvelualan yrityksen talous heikkeni keväällä 2009.

Miten yrityksen oma talous on muuttunut kuuden viimeisen kuukauden aikana?
n=1059

Toimialojen toteutunutta kehitystä voidaan kuvata ja vertailla saldoluvulla. Toteutunutta kehitystä kuvaava saldoluku oli heikoin teollisuudessa (-39) ja rakennusallalla (-30), keskimääräisellä tasolla kaupan alalla (-27) ja paras palvelualalla (-16). Palvelualallakin oman talouden kehitys oli ollut suurimmalla osalla heikkoa.

Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
- 27	- 39	- 30	- 27	- 16

Toteutunut kehitys erikokoisissa yrityksissä

Suurista yli 250 henkilöä työllistävistä yrityksistä valtaosa (64 %) ilmoitti, että niiden oma talous heikkeni viimeisen kuuden kuukauden eli kevään 2009 aikana. Myös keskisuurissa, 50 – 249 henkilöä työllistävissä yrityksissä oli hieman keskimääräistä enemmän oman talouden kehitykseen tyytymättömiä vastaajia. Joka toinen pieni, alle 50 henkilöä työllistävä yritys arvioi, että niiden oma talous heikentyi kevään 2009 aikana.

Toteutunutta kehitystä kuvaava saldoluku oli negatiivinen yrityskoosta riippumatta. Saldoluku oli kuitenkin hieman keskimääräistä myönteisempi pienissä yrityksissä ja keskimääräistä heikompi keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.

Kaikki yritykset	Pienet (alle 50 hlöä)	Keskisuuret (50-249 hlöä)	Suuret (yli 250 hlöä)
-27	-24	-35	-41

Toteutunut kehitys ulkomaankauppaa harjoittavissa yrityksissä ja kotimarkkinayrityksissä

Suomen viennin määrä pieneni tammi-maaliskuussa 2009 yli neljänneksen vuotta aiemmasta. Samalla tuonti väheni vajaan viidenneksen. Ulkomaankaupan lasku näkyy selvästi haastateltujen yritysten oman talouden kehityksessä. Joka toisen tuonti- tai vientiyrityksen oma talous heikkeni keväällä 2009. Tuonti- ja vientiyrityksissä toteutunutta kehitystä kuvaava saldoluku oli selvästi heikompi (-34) kuin kotimarkkinayrityksissä (-19).

Kaikki yritykset	Tuonti- tai vientiyritykset	Yritykset, joilla on muuta kv. toimintaa	Kotimarkkinayritykset
-27	-34	-25	-19

Arviot yritysten taloudellisesta kehityksestä kesällä ja syksyllä 2009

Suomalaisista yrityksistä kolmannes, 33 prosenttia odottaa yrityksensä talouden kehittyvän myönteisesti kesän ja syksyn 2009 aikana. Yrityksistä 42 prosenttia arvioi oman talouden heikkenevän.

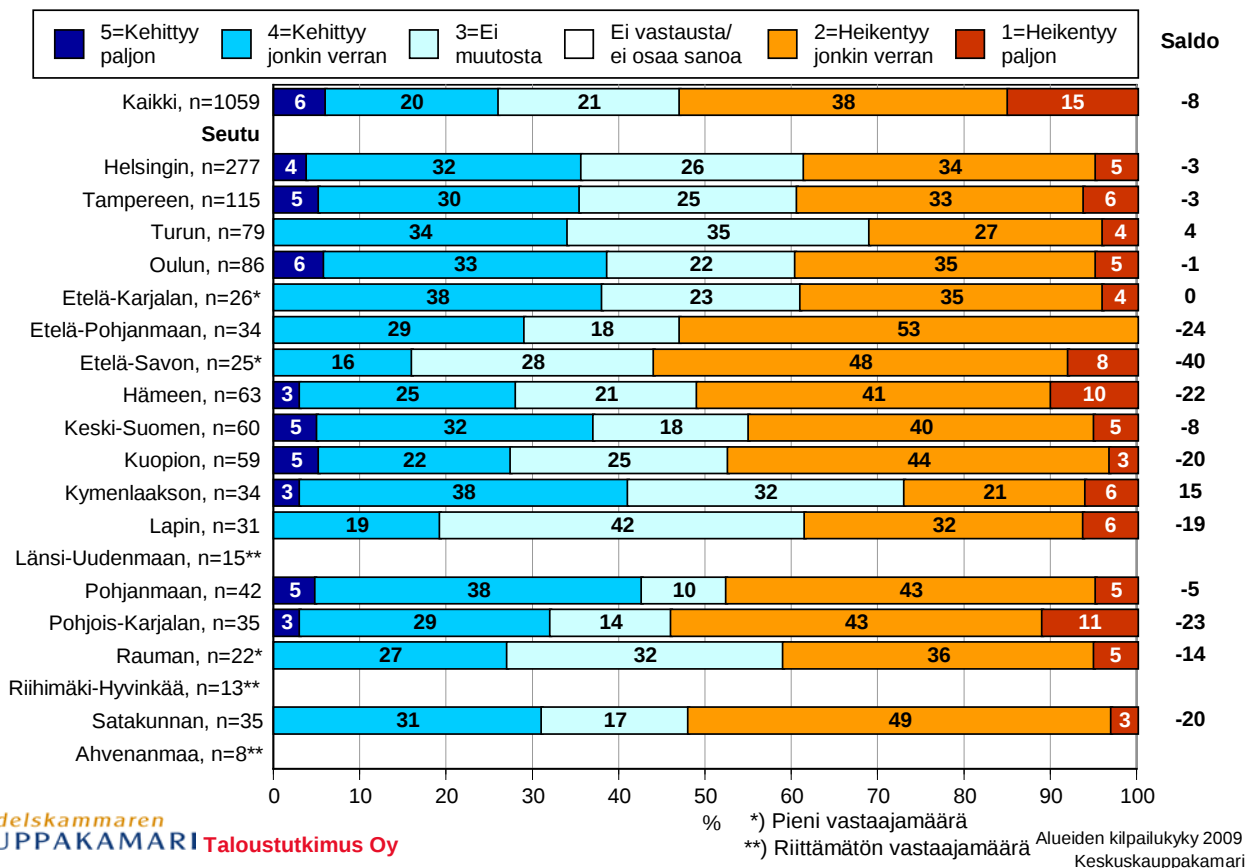
Alueelliset erot tulevaisuuden näkymissä

Kaikista yrityksistä kolmannes (33 %) uskoo yrityksen oman talouden kasvun jatkuvan kesällä ja syksyllä 2009 ja neljä kymmenestä (42 %) arvioi, että oma talous heikkenee. Erot Uudellamaalla, Länsi-Suomessa, Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa sijaitsevien yritysten tulevaisuudennäkymissä ovat varsin pieniä. Itä- ja Länsi-Suomen yritysten arviot ovat vain aavistuksen keskimääräistä heikommät kun taas Uudellamaalla ja Pohjois-Suomessa odotukset ovat hieman keskimääräistä myönteisemmät. Itä-Suomessa alueiden väliset erot tulevaa kehitystä kuvaavissa saldoluissa ovat suuria: Etelä-Karjala 0, Pohjois-Karjala -23 ja Etelä-Savo -40.

Yrityksen oman talouden myönteiseen kehitykseen (kehittyy paljon tai jonkin verran) uskoo neljä kymmenestä yrityksestä Kymenlaakson (41 %), Oulun (39 %) ja Pohjanmaan (43 %) alueilla, kolmannes yrityksistä Keski-Suomen (37 %), Helsingin seudun (36 %), Tampereen (35 %), Turun (34 %), Pohjois-Karjalan yrityksistä (32 %), Satakunnan yrityksistä (31 %), Etelä-Pohjanmaan (29 %), Hämeen (28 %) alueilla, joka neljäs yritys Kuopion (27 %) ja Rauman (27 %) alueilla ja viidennes Lapin alueella (19 %) ja joka kuudes yritys Etelä-Savossa (16 %). Ahvenanmaan, Riihimäki-Hyvinkään sekä Länsi-Uudenmaan otokset eivät ole tilastollisesti riittäviä.

Miten arvioi yrityksen oman talouden muuttuvan seuraavien kuuden kuukauden aikana

n=kaikki vastaajat

Haastateltavista yrityksistä suurin osa arvioi, että yrityksen oma talous heikkenee edelleen. Kaikkien yritysten keskimääräinen saldoluku jäi -8:aan. Joillakin heikon talouskasvun alueilla yritykset uskovat, että talous kehittyy jatkossa hieman nykyistä paremmin. Tämä koskee erityisesti Kymenlaakson kauppakamari-alueita, jossa kevään 2009 toteutunutta kehitystä kuvaava saldoluku oli -47 ja odotuksia kesälle ja syksylle 2009 kuvaava saldoluku oli +15. Myös Etelä-Karjalassa odotukset (0) ovat selvästi toteutunutta kehitystä (-54) myönteisemmät.

Kaikki yritykset	Uusimaa, n=292	Länsi-Suomi, n=390	Itä-Suomi, n=252	Pohjois-Suomi, n=117
-8	-6	-9	-12	-6

Odotukset yritysten taloudellisesta kehityksestä kauppakamarialueilla⁵

Kauppakamarialue	Saldoluku
Kymenlaakso	15
Turku	4
Etelä-Karjala	0
Oulu	-1
Helsingin seutu	-3
Tampere	-3
Pohjanmaa	-5
Keski-Suomi	-8
Kaikki yritykset	-8
Rauma	-14
Lappi	-19
Kuopio	-20
Satakunta	-20
Häme	-22
Pohjois-Karjala	-23
Etelä-Pohjanmaa	-24
Etelä-Savo	-40

Ulkomaankauppaa harjoittavat yritykset ja kotimarkkinayritykset

Supistuva ulkomaankauppa on vaikuttanut erityisesti tuontia tai vientiä harjoittavien yritysten tulevaisuusnäkyymiin. Tuonti- tai vientiyrityksistä 46 prosenttia ja kotimarkkinayrityksistä 39 prosenttia arvioi, että yrityksen oma talous heikkenee seuraavan kuuden kuukauden aikana eli kesän ja syksyn 2009 aikana. Kasvuun uskoo kuitenkin edelleen kolmannes tuonti- ja vientiyrityksistä (32 %) ja reilu kolmannes kotimarkkinayrityksistä (35 %).

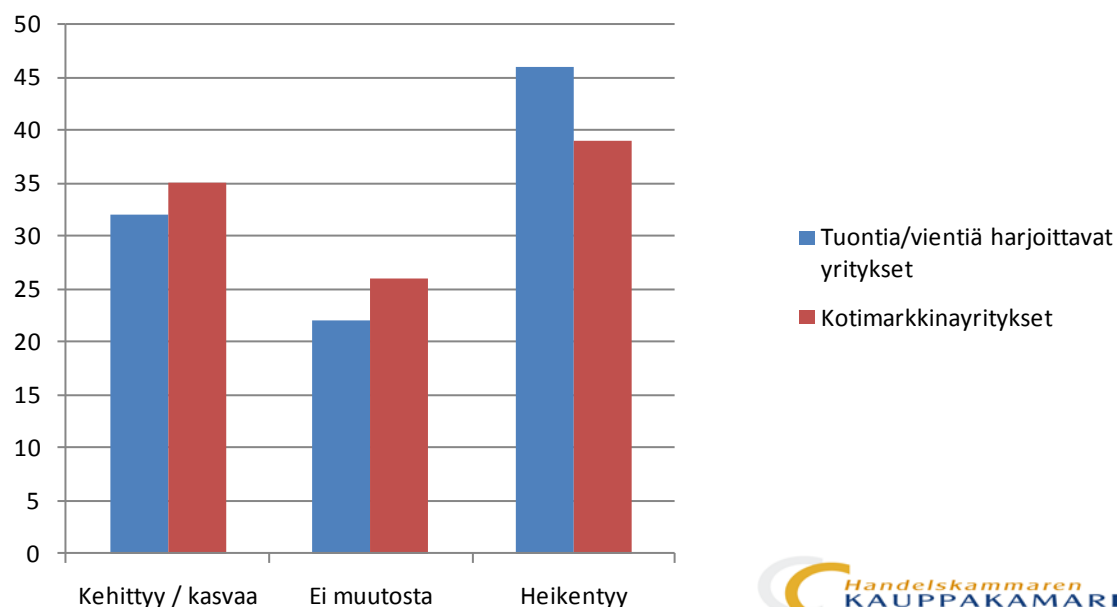
Tuonti- ja vientiyrityksissä usko oman talouden myönteiseen kehitykseen on selvästi heikompi kuin kotimarkkinayrityksissä. Saldoluku tuonti- tai vientiyrityksissä on -13, kun taas kotimarkkinayrityksissä saldoluku on selvästi keskimääräistä myönteisempi, -4.

Kaikki yritykset	Tuonti- tai vientiyritykset	Yritykset, joilla on muuta kv. toimintaa	Kotimarkkinayritykset
-8	-13	-4	-4

⁵ Ahvenanmaan, Riihimäki-Hyvinkään ja Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueiden tulokset eivät ole mukana vertailussa pienen vastaajamäärän vuoksi.

Miten arvioitte, että yrityksenne oma talous muuttuu seuraavan kuuden kuukauden aikana?

n=1059

Lähde: Alueiden kilpailukyky 2009

Handelskammaren
KAUPPAKAMARI
Taloustutkimus Oy

Toimialojen tuleva kehitys

Teollisuusalalla oli eniten yrityksiä (49 %), jotka arvioivat yrityksen oman talouden heikkenevän seuraavan kuuden kuukauden aikana. Myös rakennusalan yrityksistä 45 prosenttia arvioi, että yrityksen oma talous heikkenee lähiaikoina. Kasvuun uskoi kuitenkin edelleen teollisuusyrityksistä 29 prosenttia, rakennusalan yrityksistä 27 prosenttia ja kaupan yrityksistä 32 prosenttia.

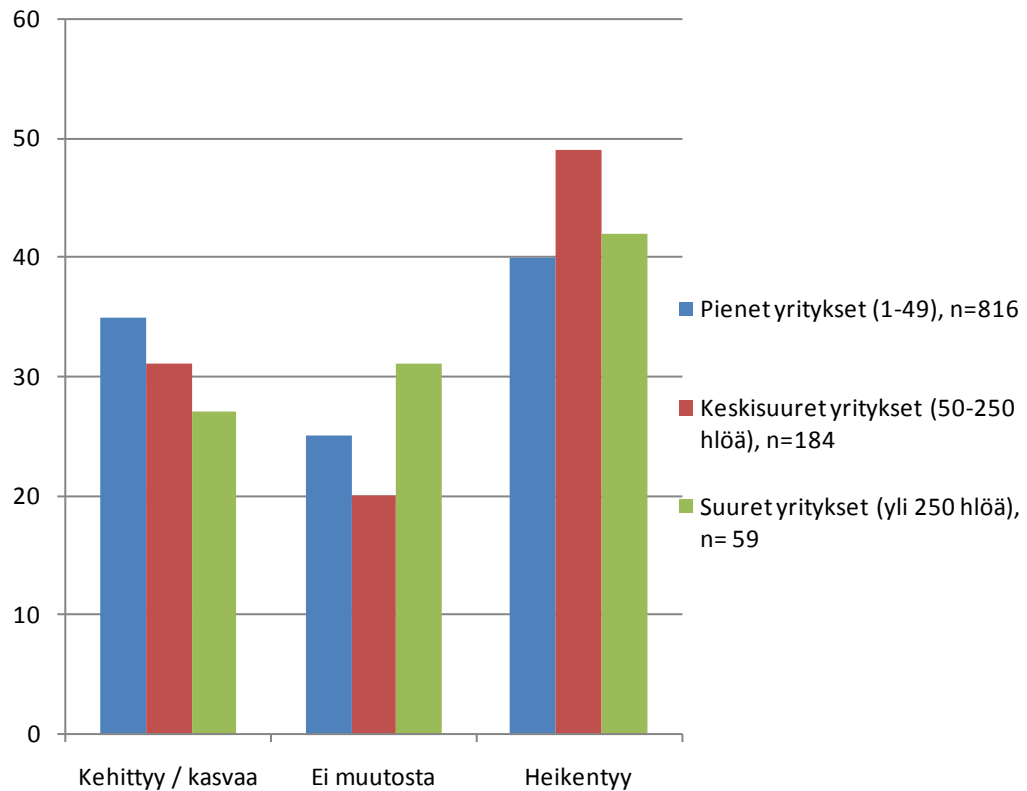
Palvelualalla työskentelevät yritykset suhtautuivat luottavaisimmin oman talouden kehittymiseen. Yrityksistä 40 prosenttia uskoo oman talouden kasvavan kesän ja syksyn 2009 aikana ja neljännes pysyvän ennallaan. Saldoluvut, jotka kuvaavat eri toimialoilla työskentelevien yritysten omia arvioita tulevaisuudennäkymistä, olivat kaikilla muilla toimialoilla negatiivisia paitsi palvelualalla (+7).

Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
-8	-20	-19	-11	+7

Yrityskoon vaikutus tulevaisuuden näkymiin

Pienistä, alle 50 henkilöä työllistävistä yrityksistä reilu kolmannes uskoo yrityksen oman talouden kasvavan seuraavan puolen vuoden aikana. Yrityskoon kasvaessa luottamus myönteiseen kehitykseen vähenee. Keskisuurissa, 50 - 249 henkilöä työllistävissä yrityksissä osuus on 31 prosenttia ja suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä 27 prosenttia.

Miten arvioitte, että yrityksen oma talous muuttuu seuraavan kuuden kuukauden aikana?
n=1059

Lähde: Alueiden kilpailukyky 2009

Oman talouden heikentymistä pelkäävät eniten keskisuuret yritykset. Tulevaa kehitystä kuvaava saldoluku on negatiivinen yrityksen koosta riippumatta. Suurissa ja keskisuurissa yrityksissä saldoluvut ovat kuitenkin alimpia.

Kaikki yritykset	Pienet (alle 50 hlöä)	Keskisuuret (50-249 hlöä)	Suuret (yli 250 hlöä)
-8	-6	-19	-15

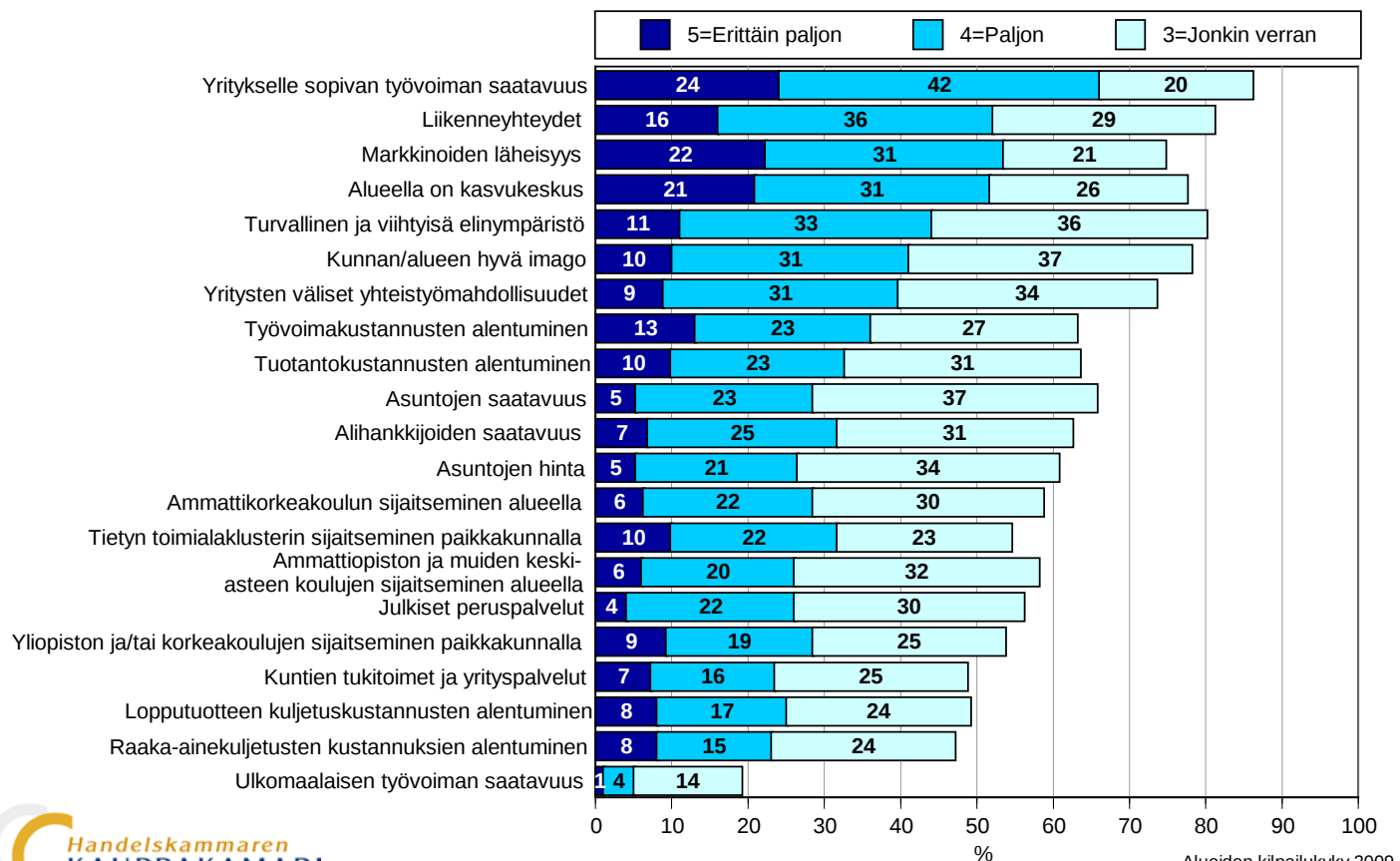
ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

3 YRITYSTEN SIJAINNIPAIKKAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Yritysten sijaintipaikan valintaan vaikuttavien asioiden selvittämiseksi alueiden kilpailukykykyselyyn vastanneille 1059 yritysjohtajalle esitettiin luettelo erilaisista yritystoimintaan liittyvistä alueellisista tekijöistä. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon eri tekijät ovat vaikuttaneet tai vaikuttavat yrityksen sijaintipaikkapäätökseen ja toimintaedellytyksiin Suomessa.

Eri tekijöiden vaikutus yrityksen sijaintipaikkapäätökseen

Kaikki vastaajat, n=1059

Yleisimmät yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin Suomessa vaikuttavat tekijät

Alueiden kilpailukyky 2009 (n=1059)

*vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon

	2009
	Suuri merkitys*
1.Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus	66 %
2.Markkinoiden läheisyys	53 %
3.Liikenneyhteydet	52 %

Kahden vuoden välein toteutetuissa yrityskyselyissä yleisimmät yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin Suomessa vaikuttavat tekijät ovat aiemmin olleet sopivan työvoiman saatavuus, markkinoiden läheisyys, liikenneyhteydet, kasvukeskuksen sijaitseminen alueella sekä turvallinen ja viihtyisä elinympäristö. Vuonna 2009 tärkeimmät sijaintipaikan valintaan vaikuttavat tekijät ovat pysyneet samoina. Tärkeimpien sijaintipaikkaan ja toimintaedellytyksiin vaikuttavan tekijän järjestys vaihtelee kuitenkin hieman toimialoittain, alueittain ja sen mukaan onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa vai toimiiko yritys pelkästään kotimarkkinoilla. Kansainvälisesti toimivat yritykset painottivat kotimarkkinayrityksiä enemmän hyviä liikenneyhteyksiä, alihankkijoiden saatavuutta ja raaka-aineiden ja lopputuotteiden kuljetuskustannuksia. Avoimissa vastauksissa painotettiin myös muita sijaintiin vaikuttavia tekijöitä kuten yrityksen omistajan halua asua kotiseudullaan tai yrityksen historiaa ja juuria paikkakunnalla.

Toimialojen näkemykset sijaintipaikkatekijöistä

"Yleinen mielikuva alueen imagosta on tärkeää. Alueella pitää olla säpinää ja tekemisen meininkiä"

"Myös työntekijöiden puolisoille on tarjolla töitä, kun on riittävän laaja keskus."

"Toimitilamarkkinat erikoiskaupan osalta ovat ongelma. Hyvien kauppapaikkojen vuokratasot ovat karanneet käsistä. Näkisin, että osasy syy on toimitilojen omistuksen siirtyminen ulkomaisten rahastoyhtiöiden omistukseen."

Kaupan alan yritykset arvostivat muita toimialoja enemmän hyviä liikenneyhteyksiä. Kaupan alan yrityksistä 70 prosenttia arvioi, että liikenneyhteydet vaikuttavat sijaintiin ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon. Vain kolme prosenttia kaupan alan vastaajista ilmoitti, että liikenneyhteyksillä ei ole lainkaan merkitystä. Liikenneyhteyksien merkitys on selvästi kasvanut edellisiin selvityksiin verrattuna. Kaupan alan viisi tärkeintä (=vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon) sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat 1) liikenneyhteydet, 2) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus ja 3) markkinoiden läheisyys, 4) alueella on kasvukeskus ja 5) turvallinen ja viihtyisä elinympäristö.

Palvelualan yritysten sijaintipäätöksiin vaikuttavat erityisesti yritykselle sopivan työvoiman saatavuus ja markkinoiden läheisyys. Sopivan työvoiman saatavuuden merkitys on kasvanut edellisestä selvityksestä. Palvelualalla pidettiin erityisen tärkeänä yritysten välisiä yhteistyömahdollisuuksia. Palvelualan viisi tärkeintä sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat 1) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus, 2) markkinoiden läheisyys, 3) alueella on kasvukeskus, 4) liikenneyhteydet, 5) yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet.

Yrityksille sopivan työvoiman saaminen oli myös teollisuusalan yrityksille vuosina 2007 ja 2009 tärkein sijaintiin vaikuttava tekijä Suomessa. Teollisuusyritysten sijaintipaikkapäätöksiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttaa selvästi useampi tekijä kuin muilla toimialoilla, mikä näkyi vastausten hajontana. Teollisuusyritysten vastauksissa nousi muita toimialoja enemmän tuotantoon, työvoimaan tai raaka-ainekuljetuksiin liittyvien kustannusten hallinta sekä

turvallisen ja viihtyisän elinympäristön arvostus. Teollisuuden viisi tärkeintä sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat 1) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus, 2) liikenneyhteydet, 3) turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, 4) markkinoiden läheisyys, 5) alueella on kasvukeskus.

Työvoimakustannusten alentuminen oli tärkeämpää rakennusallalla ja teollisuudessa toimiville yrityksille kuin kaupan ja palvelualan yrityksille. Rakennusalan yrityksistä 40 prosenttia arvioi, että työvoimakustannusten alentuminen vaikuttaa sijaintiin ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon. Viidesosalle yrityksistä sillä ei kuitenkaan ollut lainkaan merkitystä. Työvoimakustannusten alentuminen oli rakennusallalla kuudenneksi tärkein sijaintiin vaikuttava tekijä Suomessa. Kärjessä olivat lähes samat tekijät kuin muillakin toimialoilla, mutta järjestys on erilainen: 1) markkinoiden läheisyys, 2) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus, 3) alueella on kasvukeskus, 4) liikenneyhteydet ja samantarvoisina 5) turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ja alihankkijoiden saatavuus.

Alueelliset erot

Erityisesti Helsingin seudun, Tampereen, Oulun ja Pohjois-Karjalan kauppakamarien alueilla toimivat yritykset arvioivat, että yrityksen sijainnin ja toimintaedellytysten kannalta on erityisen tärkeää, että alueella on kasvukeskus. Markkinoiden läheisyys korostuu erityisesti Helsingin seudun ja Etelä-Karjalan kauppakamareiden alueilla toimivien yritysten vastauksissa.

Yritykset pitävät melko tärkeänä yritysten välisiä yhteistyömahdollisuuksia. Yhteistyömahdollisuuksia arvostettiin eniten Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa. Erityisesti tietyn toimialaklusterin sijaintia alueella pitivät tärkeänä Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan sekä Ahvenanmaan alueilla toimivat yritykset. Alihankkijoiden saatavuutta arvostivat Satakunnassa ja Pohjois-Karjalassa toimivat yritykset.

Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan sekä Lapin alueilla toimivat yritykset pitivät muita alueita tärkeämpänä mahdollisuutta alentaa tuotantokustannuksia. Etelä-Savon, Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan yrityksistä puolet piti työvoimakustannusten alenemista merkittävänä sijaintiin vaikuttavana tekijänä. Lopputuotteen kuljetuskustannusten ja raaka-ainekuljetusten alenemista korostivat erityisesti Etelä-Savossa toimivat yritykset.⁶

Sopivan työvoiman saanti on tärkeää yrityksille sekä nousu- että laskusuhdanteen aikana. Vuosina 2007 ja 2009 kuusi kymmenestä yrityksestä (62 - 64 %) arvioi, että sopivan työvoiman saatavuus vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon. Etelä-Karjalassa toimivista yrityksistä 73 prosenttia, Helsingin seudun yrityksistä 72 prosenttia, Etelä-Savon yrityksistä 68 prosenttia, Keski-Suomen yrityksistä 67 prosenttia ja Tampereen ja Kuopion yrityksistä 65 prosenttia ilmoitti, että yritykselle sopivan työvoiman saatavuus vaikuttaa sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon. Ulkomaisen työvoiman saatavuus ei juuri vaikuta yrityksen sijaintipäätökseen missään alueella. Osuus oli korkein Pohjois-Karjalassa (12 %).

Kuntien tukitoimilla ja yrityspalveluilla on suuri merkitys (vaikuttaa paljon tai erittäin paljon) joka neljännen (23 %) yrityksen sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin. Tärkeimpänä kuntien tukitoimia ja yrityspalveluja pidettiin Pohjois-Karjalassa (54 %), Etelä-Pohjanmaalla (30 %), Kuopiossa (29 %) ja Oulussa (28 %) ja Etelä-Savossa (28 %). Kuntien tukitoimia ja yrityspalveluja pidettiin vähiten tärkeänä Uudellamaalla sijaitsevista yrityksistä. Julkisia peruspalveluja punnittiin sijaintipäätöksen yhteydessä erityisesti Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Oulun ja Pohjanmaan kauppakamari-alueiden yrityksistä.

Neljänsosalla (28 %) yrityksistä asuntojen saatavuus vaikuttaa paljon tai erittäin paljon sijaintiin ja vain kymmenesosa yrityksistä asuntojen saatavuus ei vaikuta ollenkaan

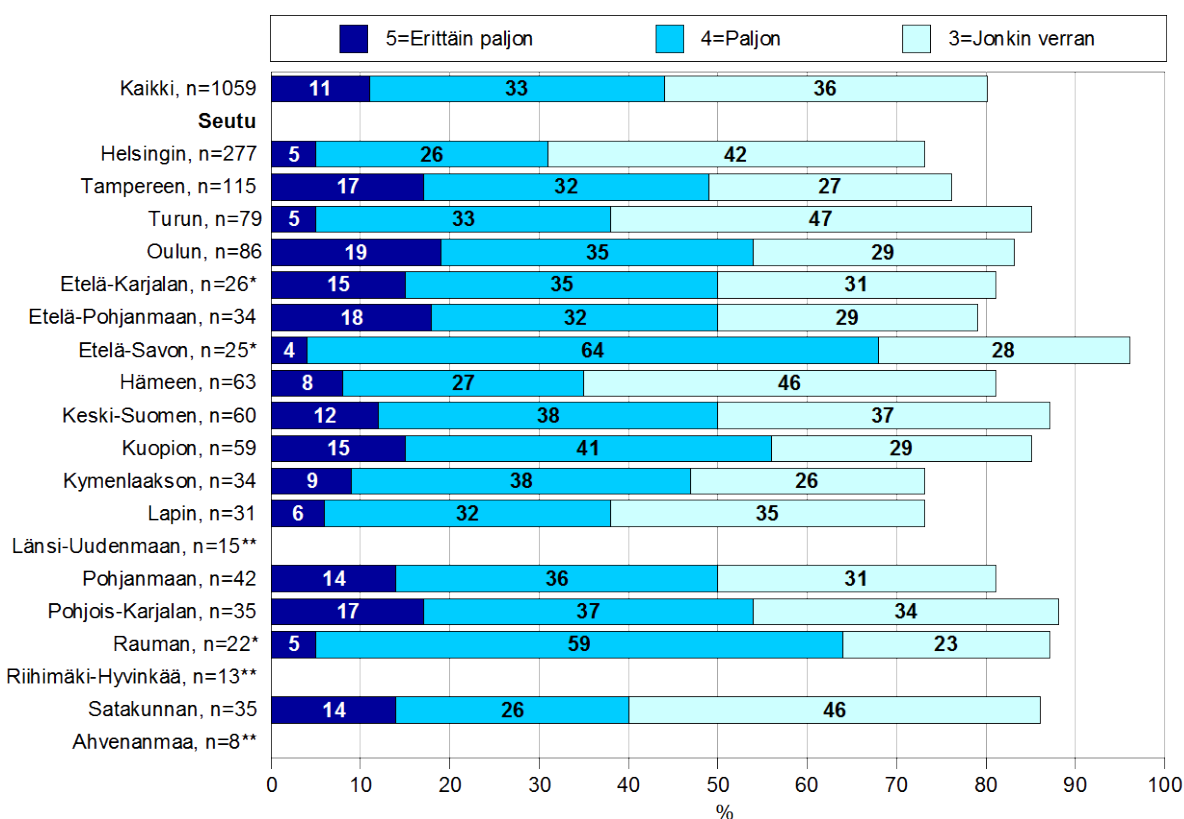
⁶ Alhaiset tuotanto- ja työvoimakustannukset korostuivat myös Ahvenanmaalla toimivien yritysten vastauksissa ja lopputuotteen kuljetuskustannusten aleneminen Riihimäki-Hyvinkään alueilla toimivien yritysten vastauksissa, mutta alueiden riittämättömät otokset lisäävät virhetulkinnan mahdollisuuksia.

sijaintipäätöksiin. Asuntojen saatavuutta painottivat erityisesti Etelä-Karjalassa, Kuopiossa, Raumalla ja Pohjois-Karjalassa toimivat yritykset.

Turvallista ja viihtyisää elinympäristöä pidettiin tärkeänä kaikilla alueilla. Enemmistö Etelä-Savossa (68 %) ja Raumalla (64 %) toimivista yrityksistä ja puolet Tampereella, Oulussa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Kuopiossa, Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa arvioi turvallisen ja viihtyisän elinympäristön vaikuttavan sijaintiin ja toimintaedellytyksiin merkittävästi. Kunnan ja alueen hyvä imago vaikutti sijaintiin ja toimintaedellytyksiin voimakkaimmin Pohjois-Karjalassa, Kuopiossa, Oulussa, Keski-Suomessa, Etelä-Savossa ja Etelä-Karjalassa.

Eri tekijöiden vaikutus - Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

n=kaikki vastaajat

*) Pieni vastaajamäärä

**) Riittämätön vastaajamäärä

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

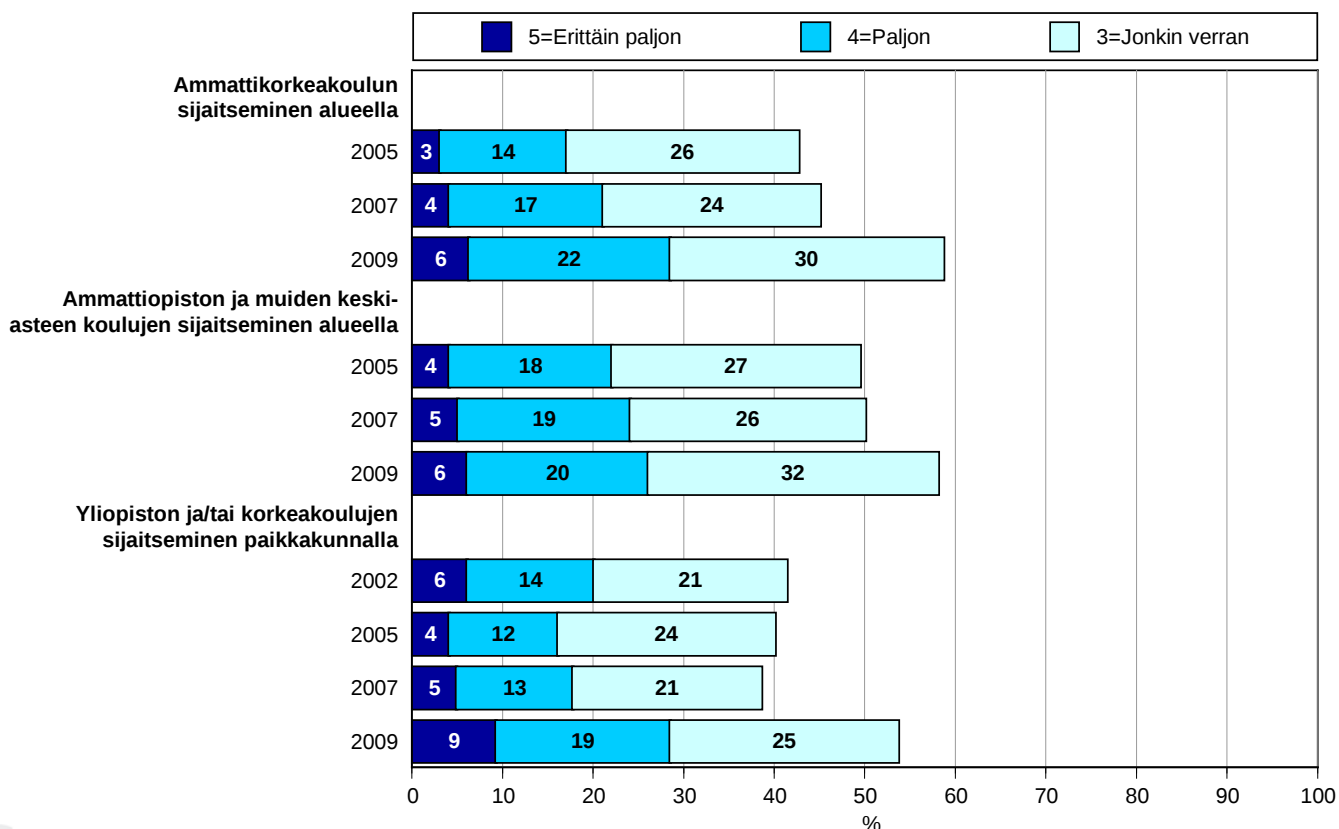
Oppilaitokset alueella

"Alueellinen ammatillinen koulutus on oltava toimivaa, jotta varmistetaan ammattitaitoisen työvoiman pysyvyys ja saatavuus"

Yrityksille on yhä tärkeämpää, että yliopisto tai korkeakoulu sijaitsee alueella. Vuonna 2009 joka toinen yritysjohtaja arvioi, että yliopiston tai korkeakoulun sijainnilla on vaikutusta yrityksen sijaintiin tai toimintaedellytyksiin. Näistä yrityksistä 28 prosenttia arvioi, että yliopisto tai korkeakoulu vaikuttaa paljon tai erittäin paljon yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin. Paljon tai erittäin paljon vastanneiden osuus on kasvanut kahdessa vuodessa 18 prosentista 28 prosenttiin. Ammattikorkeakoulujen osalta paljon tai erittäin paljon vastanneiden osuus on kasvanut 21 prosentista 28 prosenttiin ja ammattiopistojen osalta 24 prosentista 26 prosenttiin vuosina 2007 – 2009. Keskisuuret ja suuret yritykset pitivät oppilaitosten sijaintia keskimääräistä tärkeämpänä yritysten sijainnin ja toimintaedellytysten kannalta.

Eri tekijöiden vaikutus yrityksen sijaintipaikkapäätökseen - Oppilaitokset

Kaikki vastaajat, 2005 n=1120, 2007 n=1207, 2009 n=1059

Joka toinen (54 %) Etelä-Karjalassa toimivasta yrityksestä, 43 prosenttia Pohjois-Karjalan, 40 prosenttia Tampereen ja 38 prosenttia Satakunnan yrityksistä arvioi, että yliopiston / korkeakoulun sijainti on vaikuttanut paljon tai erittäin paljon yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin. Yliopiston / korkeakoulun sijainti oli keskimääräistä tärkeämpää myös Turun, Oulun, Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Kuopion alueilla toimiville yrityksille sekä palvelualan yrityksille. Ammattikorkeakoulun sijaintia arvostivat erityisesti Etelä-Karjalan, Oulun, Tampereen ja Keski-Suomen kauppakamarialueilla toimivat yritykset.

Neljäsosa yrityksistä arvioi, että ammattiopiston ja muiden keskiasteen koulujen sijainti vaikuttaa sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin. Ammattiopiston sijainti alueella oli erityisen tärkeää Satakunnan ja Etelä-Karjalan kauppakamarialueilla sijaitseville yrityksille.

Yrityksiin liittyvän päätöksenteon nopeus kunnissa

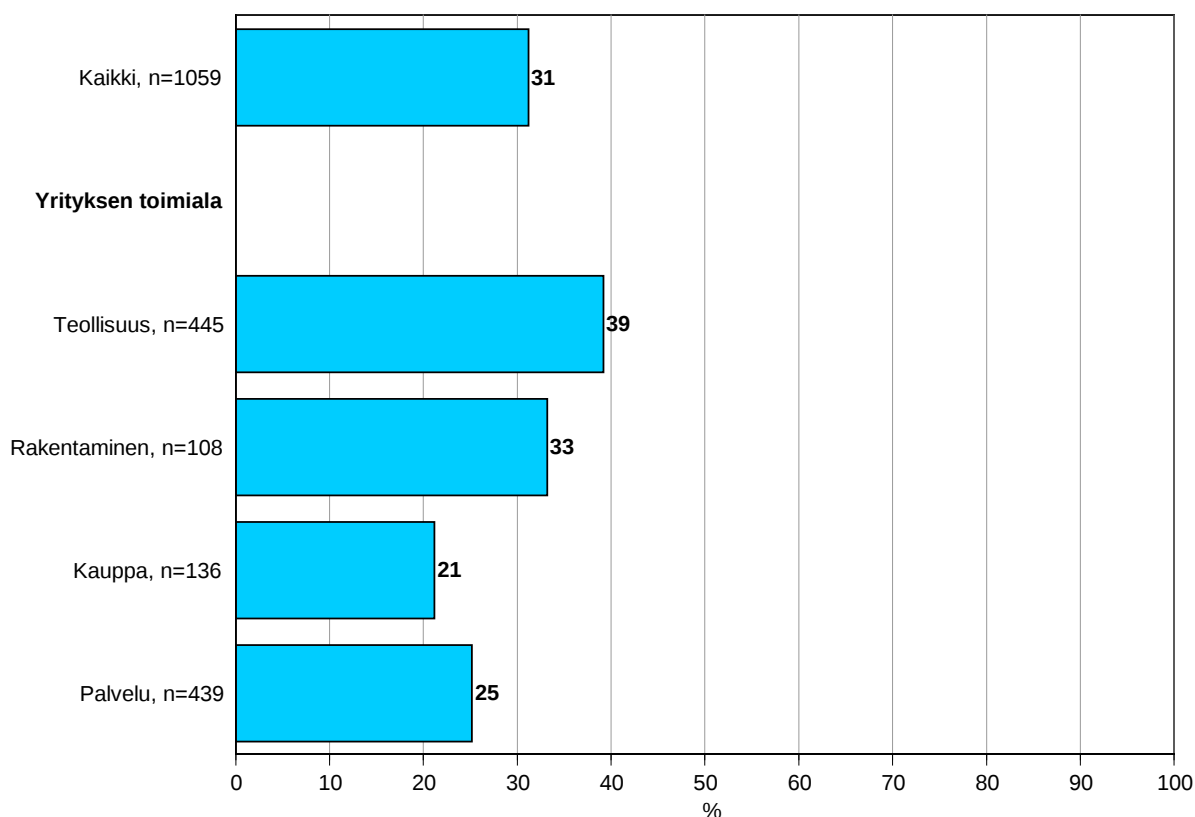
"Kaavoituksen hankaluus ja hitaus"

Yrityksiin liittyvän päätöksenteon nopeudella on selvä yhteys alueen kilpailukykyyn. Esimerkiksi kaavoituksen hitaus voi viivästyttää rakennushankkeita ja ääritapauksessa yritys voi kokonaan hylätä investointiaikeet alueelle. Yhtenä syynä hitauteen ovat kaavavalitukset, mutta riidattomissa ja ongelmattomissakin kaavoitustilanteissa kunnan kaavoitus saattaa kestää jopa vuosia. Alueen kasvua⁷ jarrutetaan usein tarkoituksella esimerkiksi infrastruktuurin rakentamiskulujen vuoksi.

Vain vajaa kolmannes yrityksistä piti yrityksiin liittyvää päätöksentekoa riittävän nopeana alueen kunnissa. Tyytyväisimpiä olivat teollisuusyritykset. Kaupan alalla vain joka viides yritys oli tyytyväinen päätöksenteon nopeuteen. Helsingissä, Tampereella, Kymenlaaksossa ja Etelä-Savossa yritykset pitivät yrityksiin liittyvää päätöksentekoa keskimääräistä hitaampana, kun taas Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa ja Keski-Suomessa toimivista yrityksistä keskimääräistä selvästi useampi, joka toinen, piti päätöksentekoa riittävän nopeana.

Yrityksiin liittyvä päätöksenteko on tarpeeksi nopeaa alueen kunnissa

n=kaikki vastaajat

⁷ Somerla 2007.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

4 LIIKENNEYHTEYDET

Liikenneyhteydet ovat useana vuotena olleet kolmen tärkeimmän sijaintipaikkaan vaikuttavan tekijän joukossa. Puolet kyselyyn vastanneista 1059 yritysjohtajista arvioi, että liikenneyhteydet vaikuttavat yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon ja vajaa kolmannes jonkin verran. Vain kuusi prosenttia yrityksistä ei pidä liikenneyhteyksiä lainkaan tärkeinä sijainnin tai toimintaedellytysten kannalta. Yritysjohtajilta kysyttiin myös arviota siitä, mitä liikenneyhteyksiä pitäisi kehittää alueella ja kuinka paljon.

Liikenneyhteyksien kehittämistarve

Tietoliikenneyhteydet

"Tietoliikenneyhteydet pitäisi saada nopeammiksi. Nyt maakunnista Helsinkiin ei onnistu nopeat yhteydet edes valokaapelilla solmukohtien vuoksi"

Yritysten liiketoiminta edellyttää yhä useammin sitä, että yrityksillä ja asiakkaila on käytössään hyvät tietoliikenneyhteydet. Yritykset ovatkin pitäneet tietoliikenneyhteyksiä toistuvasti tärkeänä kehittämiskohteena. Vuonna 2007 enemmistö (60 %) yrityksistä oli sitä mieltä, että tietoliikenneyhteyksiä pitäisi kehittää erittäin paljon tai paljon yrityksen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Vuonna 2009 osuus kasvoi 71 prosenttiin. Samalla erittäin paljon panostusta vaatineiden osuus kasvoi 24 prosentista 35 prosenttiin. Vuonna 2009 vain kaksi prosenttia vastaajista arvioi, että tietoliikenneyhteydet eivät tarvitse lainkaan panostusta.

Nopeat ja toimivat tietoliikenneyhteydet ovat yrityksille välttämätön työväline yrityksen koosta riippumatta. Pienistä alle 50 henkilöä työllistävästä yrityksistä 72 prosenttia, keskiuurista 50 – 249 henkilöä työllistävästä yrityksistä 66 prosenttia ja suurista yli 250 henkilön yrityksistä 75 prosenttia arvioi, että tietoliikenneyhteyksiä pitäisi kehittää paljon tai erittäin paljon. Kaikilla toimialoilla merkittäviä panostuksia edellytti 66 – 76 prosenttia yritysjohtajista.

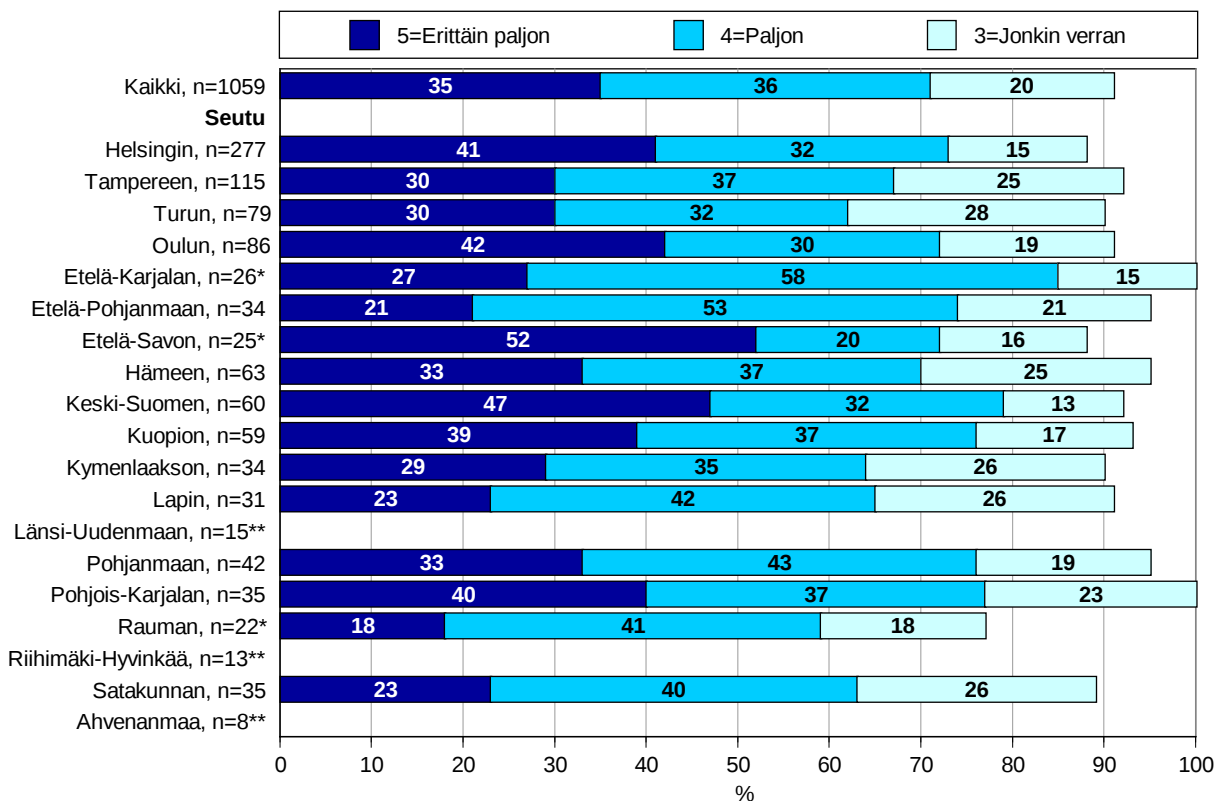
Suomessa on panostettu viime vuosina paljon kiinteiden laajakaistaverkkojen rakentamiseen. Langattomien verkkojen lisääntyminen ja kehittyminen voi vähentää tarvetta kiinteän verkon rakentamiselle. Yritysten mielestä erityisesti langattomien laajakaistayhteyksien sekä mobiilipalveluiden kehittäminen on tärkeää.

Yritysten on otettava huomioon toiminnassaan tietoliikenteen palvelutaso alueella. Toisaalta tietoliikennepalvelujen tarjoajan kannalta on tärkeää selvittää myös alueelliset erot

kysynnässä.⁸ Yritysten mukaan tietoliikenneyhteydet kaipaavat kehittämistä kuitenkin koko maassa. Erittäin paljon tai paljon kehittämistä vaatineiden osuus vaihteli Rauman yritysten 59 prosentista Etelä-Karjalan yritysten 85 prosenttiin.

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueella panostaa yrityksen kilpailukykyyn parantamiseksi - Tietoliikenneyhteydet

n=kaikki vastaajat

*) Pieni vastaajamäärä

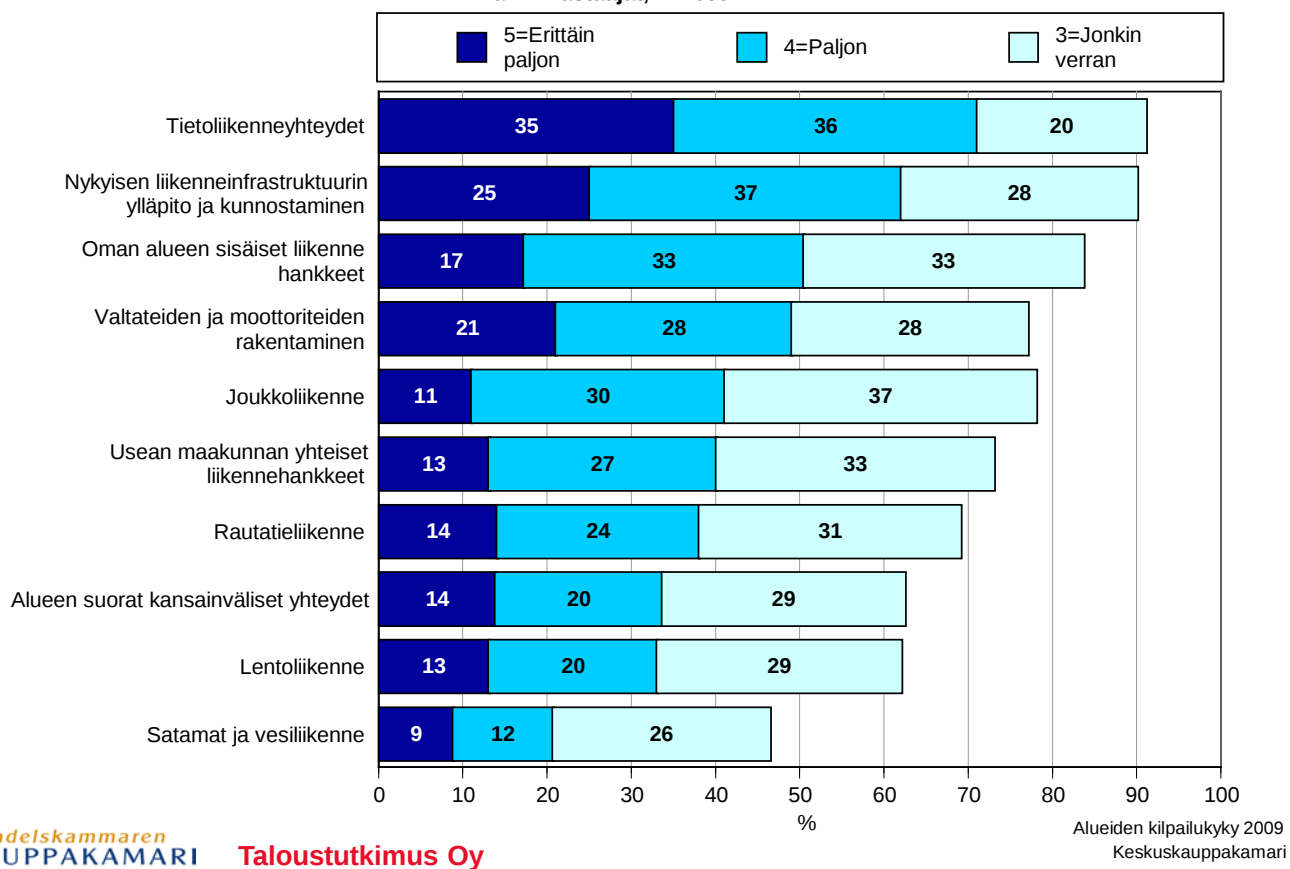
**) Riittämätön vastaajamäärä

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

⁸ Ks. myös Keskuskauppakamarin lausunto 24.10.2008 www.kauppakamari.fi.

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueella panostaa yrityksenne kilpailukyyn parantamiseksi

Kaikki vastaajat, n=1059

Liikenneväylät ja -muodot

"Yrityksemme sijainti riippuu paljolti myös siitä minkälaiset yhteydet on ulkomaille."

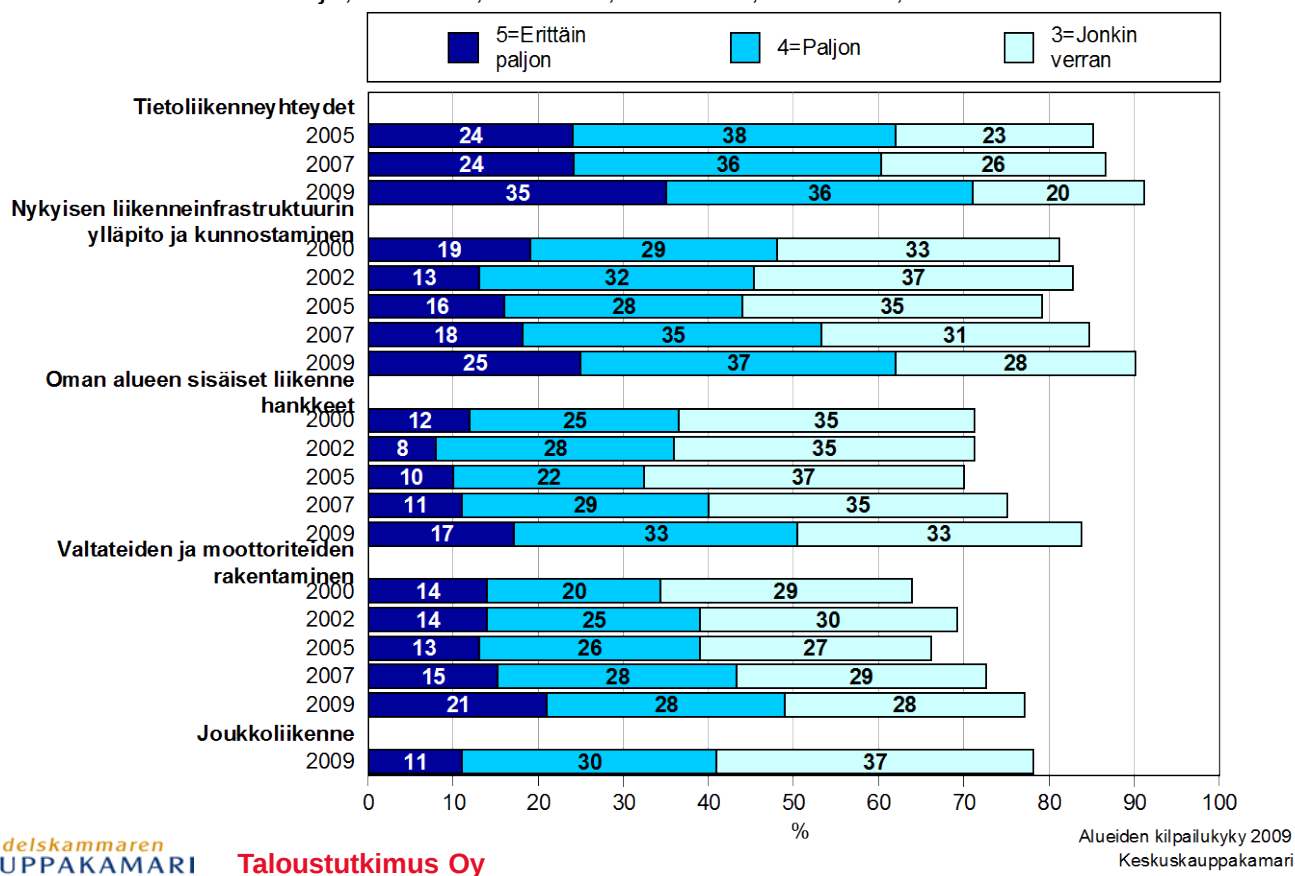
Vuonna 2009 yritysjohtajista 62 prosenttia oli sitä mieltä, että nykyiset liikenneväylät kaipaavat paljon tai erittäin paljon kunnostusta. 2000-luvun alussa osuus oli 48 prosenttia. Osuuden voimakasta kasvua selittää sekä tiestön rappeutuminen että alueen saavutettavuuden heikentyminen. Lisäksi yritykset katsovat liikennehankkeiden vaikuttavan alueen vetovoimaisuuteen. Vuonna 2009 Satakunnassa, Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Kymenlaaksossa toimivat yritykset toivovat voimakkaimmin nykyisten liikenneväylien kunnossapitoa. Osuus oli pienin Turussa ja Hämeessä, joissa niissäkin joka toinen yritys toivoi merkittäviä panostuksia ylläpitoon.

"Ehdottomasti ei tietulleille, ruuhkamaksuille jne. Tarkoittaisi meille, että meidän pitää käydä asiakkaiden luona paljon entistä enemmän, koska he eivät haluaisi tulla tänne."

Myös oman alueen sisäisten liikennehankkeiden merkitys on kasvanut kahdessa vuodessa. Vuonna 2007 yrityksistä 40 prosenttia arvioi, että sisäiset liikennehankkeet vaativat paljon tai erittäin paljon panostamista, kun taas vuonna 2009 panostusta vaati joka toinen yritys. Kunnan tai alueen sisäiset liikennehankkeet voivat tukea sekä yritysten että alueiden kilpailukykyä. Alueen sisäiset liikennehankkeet nousevat eniten esiin Etelä- ja Pohjois-Karjalassa ja Satakunnassa.

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueella panostaa yrityksenne kilpailukykyyn parantamiseksi 1/2

Kaikki vastaajat, 2000 n=639, 2002 n=927, 2005 n=1120, 2007 n=1207, 2009 n=1059

Joukkoliikenteen kehittämistä kysyttiin alueiden kilpailukykykyselyssä ensimmäistä kertaa vuonna 2009. Yrityksistä 41 prosenttia toivoi, että joukkoliikenteeseen panostetaan paljon tai erittäin paljon. Joukkoliikenteen kehittäminen oli tärkeintä kaupan ja palvelualan yrityksille sekä yrityksille, jotka toimivat Helsingin seudulla, Läntisellä Uudellamaalla⁹, Etelä-Karjalassa ja Tampereella.

Lentoliikenneyhteyksien kehittämistä pitivät tärkeänä erityisesti Pohjois-Karjalan, Lapin, Oulun, Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Erityisesti Pohjanmaalla, Etelä-Karjalassa, Turussa, Oulussa ja Raumalla toimivat yritykset korostivat suorien kansainvälisten yhteyksien tärkeyttä.

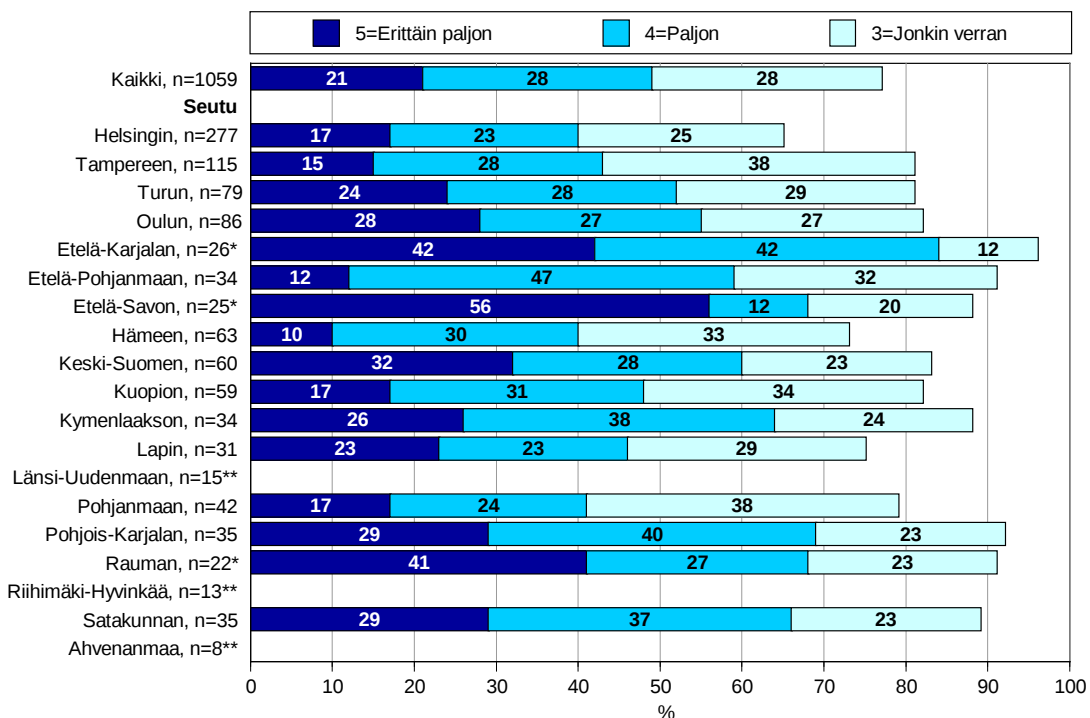
Satamien ja vesiliikenteen kehittäminen on tärkeintä Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Ahvenanmaan, Satakunnan, Turun ja Rauman kauppakamarialueilla toimiville yrityksille.

Raideyhteyksiä kehittäisi selvästi nykyistä enemmän 38 prosenttia yrityksistä. Enemmistö Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä korosti raideyhteyksien merkittävää kehittämistä. Raideyhteyksien kehittämistä pidettiin keskimääräistä tärkeämpänä suurissa yrityksissä.

⁹ Pienen vastaajamäärän vuoksi Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueen tulos on vain suuntaa antava.

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueella panostaa yrityksen kilpailukyyn parantamiseksi - Valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen

n=kaikki vastaajat

Handelskammaren
KAUPPAKAMARI

Taloustutkimus Oy

*) Pieni vastaajamäärä

**) Riittämätön vastaajamäärä

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

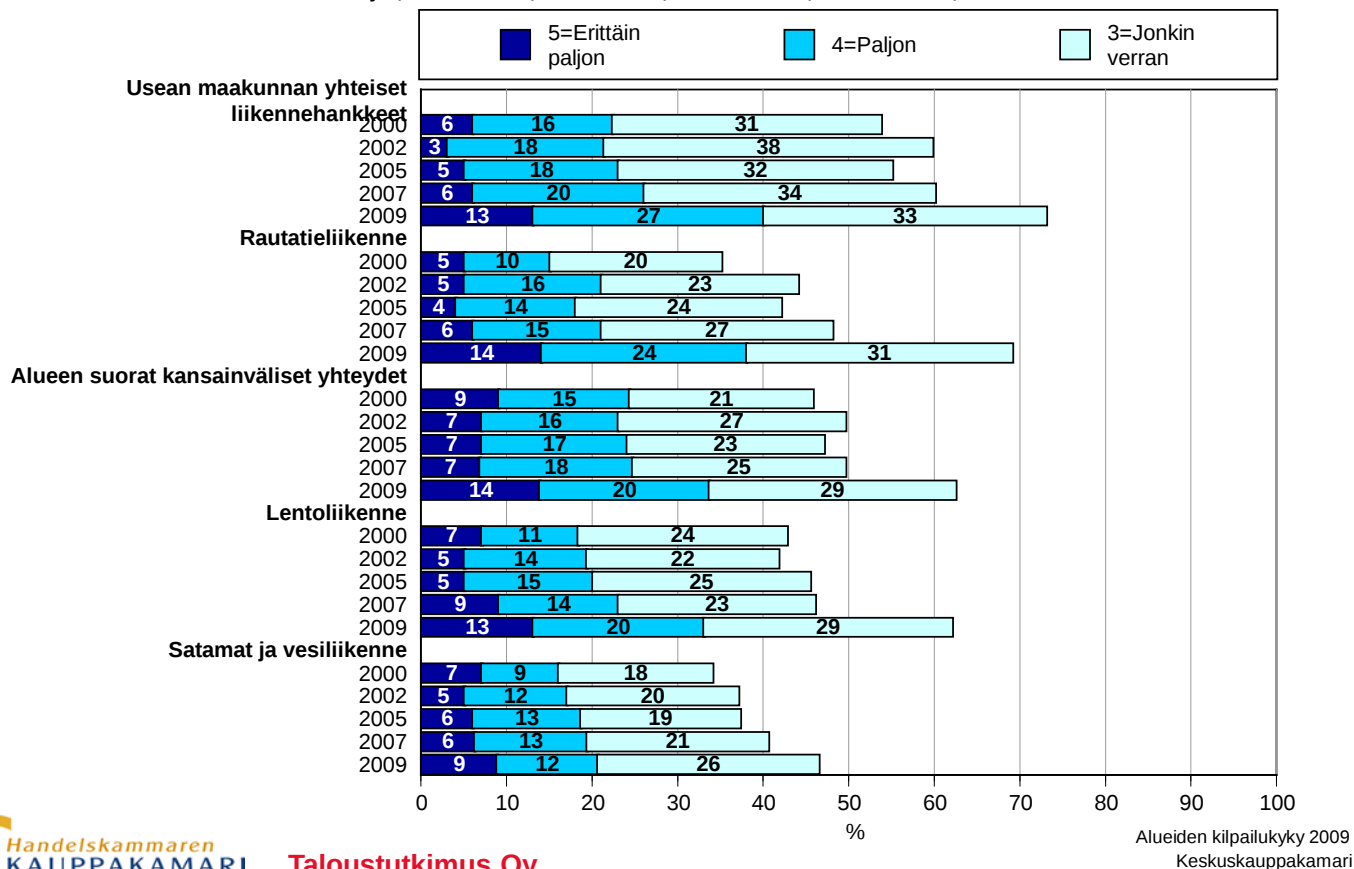
Valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen nähdään yrityksissä jonkin verran tärkeämpinä kehittämiskohteina kuin edellisillä mittauskerroilla 2000 – 2007. Valtateiden ja moottoriteiden rakentamista painottavat erityisesti Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Karjalassa, Etelä-Savossa, Raumalla, Kymenlaaksossa ja Keski-Suomessa toimivat yritykset. Etelä-Karjalan yrityksistä jopa 84 prosenttia ilmoitti, että valtateiden ja moottoriteiden rakentamiseen pitäisi panostaa paljon tai erittäin paljon. Korkea osuutta selittää osaksi se, että Etelä-Karjalassa on kesken mittava tiehanke, valtatie 6:n muuttaminen nelikaistaiseksi. Tiehanke käynnistyi vuonna 2007 ja sen on arvioitu valmistuvan vasta vuonna 2011.¹⁰

Alueiden yhteisiä liikennehankkeita pitää tärkeinä 40 prosenttia yrityksistä. Edellisellä mittauskerralla osuus oli selvästi pienempi, 26 prosenttia. Yhteisiä liikennehankkeita toivottiin selvästi enemmän Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomessa kuin Uudellamaalla. Suurin osa Pohjois-Karjalassa ja Raumalla toimivista yrityksistä (64 – 66 %) ja puolet Etelä-Savossa, Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Karjalassa, Keski-Suomessa ja Oulussa toimivista yrityksistä piti tärkeänä merkittävää panostusta alueiden yhteisiin liikennehankkeisiin. Helsingin seudulla alueiden yhteisiä liikennehankkeita piti tärkeänä reilu neljännes yritysjohtajista.

¹⁰ Tiehallinto <http://www.tiehallinto.fi>.

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueella panostaa yrityksenne kilpailukyvn parantamiseksi 2/2

Kaikki vastaajat, 2000 n=639, 2002 n=927, 2005 n=1120, 2007 n=1207, 2009 n=1059

Kehittämistä vaativat liikennehankkeet alueilla

Yrityksiltä kysyttiin myös, mitkä ovat ne liikenneinfrastruktuurihankkeet, jotka parhaiten tukisivat yritysten kilpailukykyä. Alla useimmiten mainittuja hankkeita kauppakamarialueittain.

Etelä-Karjala:

- Valtatie 6:n kehittäminen välillä Lappeenranta-Imatra¹¹
- Valtatie 13:n perusparantaminen¹²
- Lentoliikenteen jatkuvuuden varmistaminen
- rautatieliikenteen 2-suuntaisuus Imatran rajanylityspaikalla
- kaksoisraide välille Kouvola-Joensuu

Etelä-Pohjanmaa:

- Jyväskylä-Vaasa valtatie parantaminen
- moottoritie välille Vaasa-Tampere
- Rautatieverkoston risteyskohdat
- Seinäjoen ohitustie
- Tieverkoston parantaminen ja ylläpito

Etelä-Savo:

- Valtatie 5:n parantaminen välillä Heinola- Mikkeli¹³
- Moottoritien jatkaminen Lusista Kuopioon
- Savonlinnan ohitustie
- 5-tien Lusi - Mikkeli - Juva rakentaminen
- Suorien junayhteyksien saaminen pääkaupunkiseudulle
- Rautatieyhteys Parikkalan kautta Venäjälle

Helsingin seutu:

- E-18 moottoritien saaminen valmiiksi koko pituudeltaan
- Kehärata / Helsinki-lentokenttä ratayhteys
- Hakamäentien työmaiden valmistuminen
- Hki - Pietari nopea junayhteys
- Espoon metro/ länsimetro
- Poikittaisyhteyksien kehittäminen (erityisesti kehä 1:n, 2:n ja 3:n parantaminen mm. poistamalla liikennevaloja ja lisäämällä eritasoristeyksiä ja kehä 2:n jatkaminen)
- joukkoliikennesyhteyksien parantaminen
- Kantatie 51:n kehittäminen¹⁴

¹¹ Valtatie 6 on Pernajan Koskenkylästä Kouvolan, Lappeenrannan, Imatran ja Joensuun kautta Kajaaniin johtava valtatie.

¹² Valtatie 13 on luoteis-kaakkoissuunnassa Kokkolasta Jyväskylän ja Mikkelin kautta Lappeenrantaan ja edelleen Nuijamaan raja-asemalle kulkeva valtatie. Nuijamaalta tie jatkuu Venäjän puolella Viipuriin.

¹³ Valtatie 5 on Heinolan Lusista Mikkelin, Kuopion ja Kajaanin kautta Sodankylään kulkeva valtatie.

¹⁴ Kantatie 51 on Helsingistä Raaseporin Karjaalle kulkeva kantatie. Karjaalla tie yhdistyy valtatie 25:een, joka jatkaa Hankoon.

Häme:

- Lahden ohikulkutien rakentaminen
- valtatie 12 välillä Lahti – Kouvola¹⁵
- Logistiikkakeskus
- Nopeampi junayhteys Pietariin (ja Moskovaan)
- Paikallinen julkinen liikenne
- Valtatie 2 kunnostus / levennys¹⁶
- Nykyisten väylien kunnossapito

Keski-Suomi:

- Valtatie 4:n parantaminen ja leventäminen, muuttaminen moottoritieksi välillä (Helsinki) – Jyväskylä - Oulu¹⁷
- lentoliikenneyhteyksien kehittäminen ja kilpailun lisääminen
- Rautatie- ja maantieyhteyden nopeuttaminen Helsinkiin
- Valtatie 9:n parantaminen¹⁸
- Vaajakoski - Lusi välin rakentaminen moottoritieksi

Kuopio:

- Valtatie 5: n kunnostushankkeet etelään (kallansilltojen uusiminen, Mikkeli-Lusi väli)
- Savon radan parannushankkeet = yhteyksien nopeutuminen etelään
- Lentoliikenneyhteyksien kehittäminen
- Tiestön yleinen kunnossapito ml. talvella

Kymenlaakso:

- Valtatie 7:n parantaminen, E18 -moottoritie välillä Turku- Helsinki-Hamina-Pietari valmiiksi¹⁹
- Rantarata Helsinki-Kotka-Pietari
- Haminan sataman ruoppaus, laivaväylän syventäminen ja Kymijoen kanavointi

Lappi

- Lentoliikenteen lisääminen
- Moottoritien jatkaminen Kemistä Ouluun
- Pohjois-Suomen rautatieyhteydet
- Pääteiden kunnon parantaminen

Länsi-Uusimaa:

- Espoo-Lohja-ratayhteys
- Kantatie 51:n kehittäminen
- Rautatie satamaan rekkaliikenteen vähentämiseksi

¹⁵ Valtatie 12 on Raumalta Huittisten, Tampereen ja Lahden kautta Kouvolaan kulkeva valtatie.

¹⁶ Valtatie 2 on Vihdin Palojärveltä Forssan kautta Porin Mäntyluotoon kulkeva valtatie.

¹⁷ Valtatie 4 on Suomen halki Helsingistä Lahden, Jyväskylän, Oulun ja Rovaniemen kautta Utsjoelle kulkeva valtatie.

¹⁸ Valtatie 9 on Turusta Humppilan, Tampereen, Jämsän ja Jyväskylän kautta Kuopioon johtava valtatie.

¹⁹ Valtatie 7 on Helsingistä Kotkan kautta Vaalimaalle johtava valtatie. Se on Helsingin keskustan ja Kehä III:n välistä osuutta lukuun ottamatta osa E18-tietä, joka jatkuu Pietariin.

Oulu:

- Junaliikenteen kehittäminen ml. nopea(mpi) junayhteys välille Oulu-Helsinki ja yöjunayhteys, rautatieyhteys Oulu-Muurmansk
- Tiestön kunnossapito
- Valtatie 4:n kehittäminen ja levenyttäminen, moottoritie välille Oulu-Helsinki, Suomen kattava moottoritieverkosto (pohjois-etelä),
- Kansainväliset yhteydet (lentoliikenne) suoraan Oulusta.
- Lentoaseman laajentaminen
- Lentoliikenteen kilpailun lisääminen

Pohjanmaa:

- Valtatie 8:n parantaminen
- lentoyhteydet
- Vaasa-Tampere tien muuttaminen kokonaisuudessaan 3-kaistaiseksi
- Seinäjoki-Vaasa rautatien sähköistäminen

Pohjois-Karjala:

- lentoliikenteen turvaaminen, lentovuorojen ja kilpailun lisääminen
- Valtatie 23:n kehittäminen erityisesti Joensuun ja Varkauden välillä²⁰
- Junayhteyksien kehittäminen ml. yöjunan palauttaminen
- Lentoyhteydet myös muualle kuin Helsinkiin (Tampere, Oulu, Eurooppa sekä Venäjälle Pietariin ja Moskovaan).
- Tiestön kunnon ylläpito

Rauma

- joukkoliikenne ja sen ylläpito ja edelleen kehittäminen
- Valtateiden 8 ja 12 kehittäminen
- Rauman ja Porin satamien väyläsyvennykset

Riihimäki-Hyvinkää:

- Logistiikkakeskuksen/linja-autoliikenneterminaaliverkoston kehittäminen
- Nykyisen tiestön ylläpito

Satakunta:

- Valtatie 2:n ja 8:n parantaminen
- Ratayhteyden ja valtatieparantaminen välillä Pori-Tampere
- Yhteydet satamaan: raskaat tiekuljetukset lähisatamaan, Mäntyluodon sataman väylän syventäminen
- Lentoliikenteen nykyisen palvelutason säilyttäminen ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen

Tampere:

- Valtatie 3:n parantaminen²¹
- Pirkkalan lentoaseman ja sen yhteyksien kehittäminen
- 3-raide välillä Tre-Riihimäki
- Kansainväliset suorat yhteydet
- Kaupungin sisäinen joukkoliikenne

²⁰ Valtatie 23 on Porista Jyväskylän kautta Joensuuhun kulkeva valtatie.

²¹ Valtatie 3 on Helsingistä Hämeenlinnan ja Tampereen kautta Vaasaan kulkeva valtatie.

- Keskustan autoilun helpottaminen ja pysäköinnin kehittäminen
- Lähijunaliikenne
- Moottoritie Tampere-Seinäjoki-Oulu

Turku:

- E18 -moottoritien valmistuttua muut tieverkon pääväylät Turkuun ja Turusta
- Nopea junayhteys Helsinkiin
- Valtatie 8:n parantaminen / kehittäminen
- Tampere-maantieyhteyden modernisointi
- Suorat lennot Turusta Ruotsiin, Tanskaan, Saksaan
- Lentokentän ja Turun sataman välille tehokas infraväylä

Ahvenanmaa:

- Lentoyhteydet

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

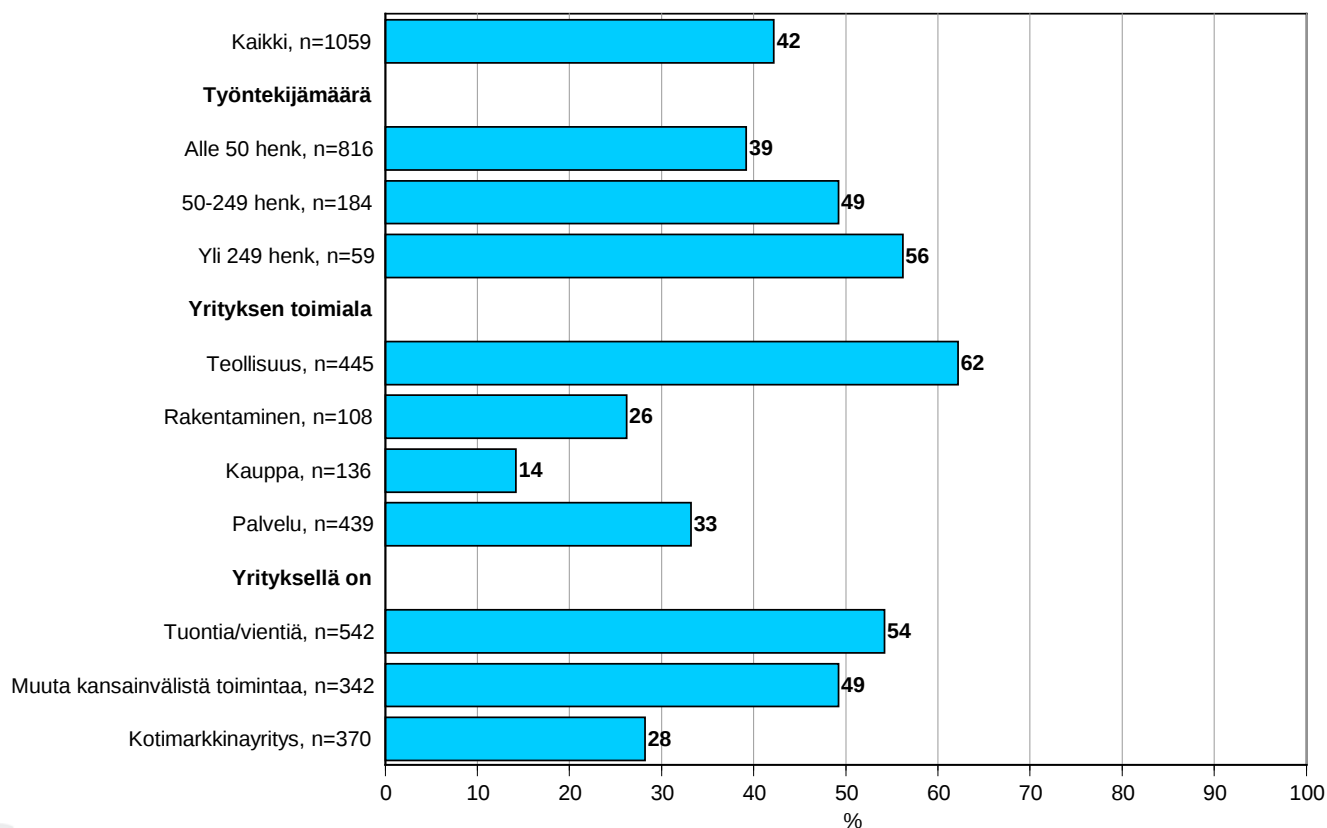
5 JULKISET YRITYSPALVELUT

Julkisen rahoitustuen käyttö yrityksissä

"Rahoitusinstrumentit ajan tasalle. On absurdia, jos rahoitusta saavat vain yritykset jotka eivät käytännössä sitä tarvitse! Elinkelpoisten yritysten likviditeettiongelmiin ei saa kaatua yhtään yritystä tässä taantumassa."

Yritys on saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana 1/2

n=kaikki vastaajat

Alueiden kilpailukyky-kyselyyn vastanneista 1059 yrityksestä 42 prosenttia on saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana. Keskimääräistä enemmän julkista rahoitustukea ovat saaneet keskisuuret ja suuret yritykset. Joka toinen keskiuuri ja suuri yritys on saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana. Ulkomaankauppaa käyvät yritykset saavat rahoitusta selvästi useammin kuin kotimarkkinayritykset.

Teollisuusyritykset ovat toimialoista suurimpia julkisen rahoitustuen saajia. Enemmistö (62 %) niistä on saanut julkista rahoitusta viimeisen kolmen vuoden aikana. Myös palvelualan yrityksistä kolmannes, rakennusalan yrityksistä neljännes ja kaupan yrityksistä joka seitsemäs on saanut julkista rahoitusta.

Joka toinen yritys Oulussa, Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kuopiossa, Lapissa, Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Raumalla ja Satakunnassa on saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana. Yritykset toivovat enemmän yrityksille suunnattuja neuvontapalveluja. Yritykset toivovat myös, että rahoitukseen liittyvää byrokratiaa vähennetään.

"Alueellista neuvontatukea rahoituksesta pitäisi lisätä".

"Turhaa byrokratiaa on vähennettävä, jotta yritykset voivat keskittyä varsinaiseen työhönsä (hallinnollisen taakan vähentäminen) Rahoituksen saamisessa on ollut viime aikoina rahoittajien taholta suurta 'poukkoilua' ilmeisesti heidän omien ongelmiansa takia. Yritykset eivät ole voineet luottaa siihen, että rahoituslupaukset ovat pitäviä vaan lisäehtoja ja vaatimuksia on asetettu ja hankkeet ovat viivästyneet."

"Rahoituksen saaminen helpommin ja vähemmällä byrokratialla. Aika menee väärin asioihin."

"Lisää huomiota sekä rahoituksen saantiin että yritysneuvontapalveluiden saatavuuteen ja asiantuntemukseen."

Yritykset vastasivat kyselyyn keväällä 2009. Pitkään jatkuneen nousukauden jälkeen yritysten talousnäkymät olivat selvästi aikaisempaa heikommat. Vapaissa vastauksissa yritykset toivoivat, että julkisten yrityspalvelujen kehittämisessä parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä taantuman aikana. Osa yrityksistä arvioi, että taantuman aikana on hyvä tilaisuus kehittää yritystä ja juuri tähän pitäisi tarjota apua.

"Alueellisia tukia lisää epäedullisilla alueilla toimiville yrityksille. Pitkät välimatkat, asiakkaiden sijainti kaukana, huonommat liikenneyhteydet, huippuosaajien saanti, korkeammat kuljetuskustannukset, ... puoltavat lisää tukia taloudellisen taantuman aikana."

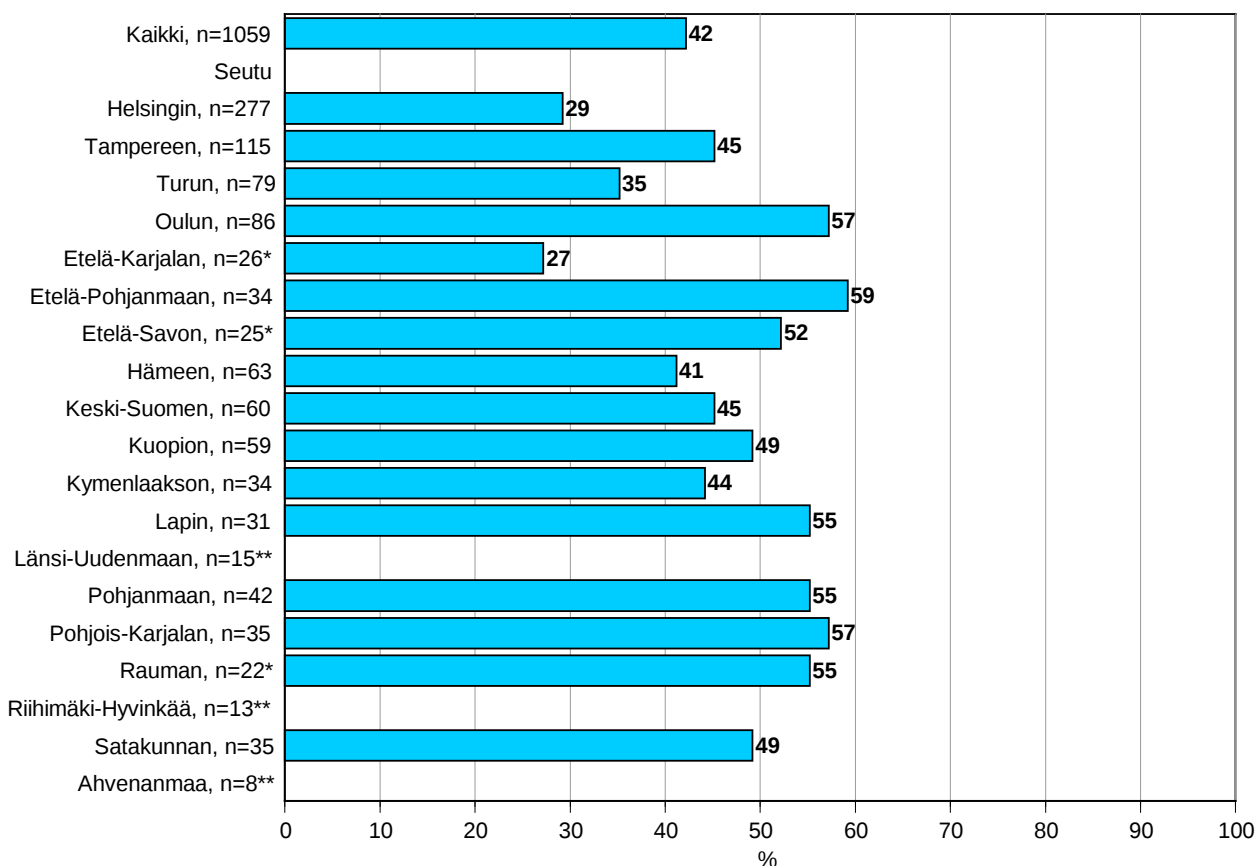
"Pitäisi kiinnittää enemmän huomiota kehittyvien elinkelpoisten yritysten rahoituksen saamiseen kasvuvaiheessa, innovaatioiden tukemiseen kehitysvaiheessa sekä vientikaupan tukemiseen."

"Möjligheter till statsgaranterade lån med låg ränta för att komma över tillfälliga svackor i verksamheten. Större smidighet i rapporteringen till myndigheter såsom skatteverket."

"Negatiivisen uutisoinnin vähentäminen tärkeää. Meille itsellemme olisi eduksi, jos mediassakin korostettaisiin lamaa mahdollisuutena kehittää asioita ja hankkia tietoa siitä mitä asioita omassa liiketoiminnassa voitaisiin parantaa."

Yritys on saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana 2/2

n=kaikki vastaajat

*) Pieni vastaajamäärä

**) Riittämätön vastaajamäärä

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

Julkisen rahoitustuen suuntaaminen

"Kokoluokkamme yrityksellä on hankalaa saada tukea. Tekes tukee hieman tuotekehityksellisissä hankkeissa, tosin siinäkin marginaalisesti."

"Aloittavien yritysten ja yrittäjien tukea pitäisi lisätä. Nykyisessä työllisyystilanteessa uudet pienyritykset ovat tärkeitä itsensä työllistäjiä. Suurten yritysten siirtyessä ulkomaille, tyhjiötä voitaisi täyttää uusilla pienemmillä toimijoilla. Siksi tämän tuen lisääminen on välttämätöntä."

Yritykset toivovat, että julkista tukea ja osaamista suunnattaisiin enemmän tuotekehitykseen (43 %), teknologian hyväksikäyttöön (47 %), henkilöstön koulutukseen (52 %) ja markkinointiin (40 %). Kaikki vaihtoehdot (henkilöstön koulutus, teknologian hyväksikäyttö, tuotekehitys, markkinointi) saavat melko tasavahvan kannatuksen (40 - 50 %). Eroja tulee kuitenkin esille toimiala-, yrityskoko- sekä aluetarkasteluissa.

Enemmistö (64 %) suurista ja kaupan alan (63 %) yrityksistä ja puolet pienistä ja keskisuurista yrityksistä sekä teollisuus- ja palveluyrityksistä toivoisi enemmän julkista tukea henkilöstön koulutukseen. Alueelliset erot eivät ole suuret. Joka toinen yritys Uudellamaalla, Länsi-Suomessa, Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa toivoo enemmän julkista tukea

henkilöstön kouluttamiseen. Länsi-Uudellamaalla²², Kuopiossa ja Keski-Suomessa tukea toivotaan kuitenkin eniten.

Markkinointipanostusta arvostetaan keskimääräistä enemmän pienissä yrityksissä, ulkomaankauppaa käyvissä tai muuten kansainvälisissä yrityksissä ja keskimääräistä vähemmän keskisuurissa ja suurissa yrityksissä. Joka toinen yritys Lapin, Etelä-Karjalan, Hämeen, Etelä-Savon ja Oulun kauppakamarialueilla toivoo enemmän tukea markkinointiin.

Teollisuusyritykset toivovat tuotekehitystukea enemmän kuin muilla toimialoilla toimivat yritykset. Keskimääräistä useammin tukea toivotaan tukea Länsi- ja Itä-Suomessa (45 - 46 %) ja keskimääräistä harvemmin Uudellamaalla ja Pohjois-Suomessa (38 %). Eniten tukea toivotaan Riihimäki-Hyvinkäällä, Raumalla (59 %) ja Pohjois-Karjalassa (57 %).

Tukea teknologian hyväksikäyttöön arvostetaan joka toisessa teollisuus- ja palveluyrityksessä, mutta vain joka kolmannessa kaupan yrityksessä. Tukea teknologian hyväksikäyttöön toivotaan eniten Raumalla (64 %), Etelä-Karjalassa (58 %), Riihimäki-Hyvinkäällä, Satakunnassa (54 %), Lapissa (52 %) ja Kuopiossa (51 %).

Kansainvälistyminen

Alueiden kilpailukyky-kyselyyn vastanneista 1059 yrityksestä 51 prosentilla on tuontia tai vientiä, 32 prosentilla muuta kansainvälistä toimintaa ja 35 prosenttia on puhtaasti kotimarkkinayrityksiä. Kansainvälistymispalveluja tarjoavat muun muassa Finnvera, TE-keskukset, kauppakamarit, Finpro, Fintra ja jossain määrin myös yliopistot, ammattikorkeakoulut ja kunnat. Yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä tukevia organisaatioita arvioitaessa myönteisen arvion saa useimmin Finnvera, TE-keskukset, kauppakamarit ja Finpro.

Finnvera

Finnvera tukee yritysten kansainvälistymistä lainoilla ja vientitakuilla. Finnveralla on Suomessa toimisto 15 kunnassa ja lisäksi edustusto Pietarissa.

16 prosenttia kaikista yrityksistä ja neljäsosa ulkomaankauppaa harjoittavista yrityksistä pitää Finnveran kansainvälistymispalveluja hyvinä tai erittäin hyvinä. Tyytyväisten osuus on hieman laskenut viime mittaukserrasta. Parhaimmat arvot saa kauppakamarialueista Pohjois-Karjalasta, jossa kolmasosa kaikista yrityksistä ja puolet ulkomaankauppaa käyvistä yrityksistä pitää Finnveran toimintaa hyvänä tai erittäin hyvänä. Pohjois-Suomessa toimivat yritykset ovat muuta maata tyytyväisempiä Finnveran kansainvälistymispalveluihin. Joka neljäs Oulussa ja Lapissa toimivista yrityksistä pitää Finnveran kansainvälistymispalveluja hyvinä tai erittäin hyvinä. Helsingin seudulla tyytyväisten osuus jäi vain 11 prosenttiin. Alueiden kilpailukykykyselyyn vastanneet yritykset ovat käyttäneet Finnveran kansainvälistymislainojen lisäksi ympäristö- kehittämis- investointi-, suhdanne- ja korkotukilainoja. Avoimissa vastauksissa yritykset toivovat Finnverankin palvelujen kehittämistä.

²² Pienen vastaajamäärän vuoksi alueen tulos on vain suuntaa antava.

"Viennin rahoitus Suomessa ei ole kilpailukykyistä kilpailijamaihimme verrattuna. Finnveran riskinotto on liian varovaista ja kankeaa."

"Rahoitusinstrumentteja esim. Finnveralla tulisi kehittää niin, ettei pk-yritysten kynnyksenä hakea rahoitusta ole byrokratia ja jatkuva raportointi. Tämä koetaan usein liian työlääksi ja hankalaksi pienissä ja keskisuurissa yrityksissä."

"Viennin tukemisen sijasta pitäisi lisätä tukea kansainvälistymisen, esim. Finnvera. Nyt ei vientitakauksia myönnetä jos tuotteen arvosta ei vähintään 50 prosenttia ole kotimaista. Tämä ei ole nykyaikaa, koska suomalaisetkin yritykset käyvät kauppaa kolmansien maiden välillä ja tämä kauppa hyödyttää myös Suomea."

"Suhdannelainojen myöntäminen Finnveran kautta on hyvä alku."

"Rahoittajana Finnveran pitäisi katsoa vähän pitemmälle eteenpäin (myös perinteet) eikä tuijottaa tulosta tällaisena aikana."

"Finnvera kunde vara mera 'lyhörd' och inte ta hutlösa priser då företagen är tvingade att ta deras villkor."

"Finnveran resursseja rahoituksen lisäämiseen on edelleen vahvistettava ja toimintaa virtaviivaistettava."

"Rahoitusvakuuksia pitäisi lisätä erityisesti Finnveran kautta. Finnvera on jo asemansa perusteella riskirahoituksen turvaaja."

TE-keskukset

Valtion aluehallinto uudistuu vuoden 2010 alusta lähtien. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin kootaan vuoden 2010 alusta nykyisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien ja osin lääninhallitusten tehtävät. Haastatteluajankohtana vuonna 2009 työ- ja elinkeinokeskuksia eli TE-keskuksia toimii viidellätoista eri alueella. TE-keskusten kansainvälistymispalveluihin kuuluu kansainvälistymisneuvontaa ja kansainvälistymisvalmiuksien analysointia ja kehittämistä sekä rahoitusta kansainvälistymishankkeisiin. TE-keskukset toimivat yhteistyössä muun muassa Fintran, Finpron ja Finnveran kanssa.

"Mellersta Österbotten får inte sammanföras med norra Finland. Då kommer inte Finnvera, Te-centralen och många andra institutioner inte att fungera för företag varken på svenska eller finska."

"Tjänster hos TE-centralen och Finnvera saknar i vissa fall helt förankring med verkligheten."

Vuonna 2009 vain 16 prosenttia kaikista yritysjohtajista arvioi, että alueen TE-keskus on tukenut yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä erittäin hyvin tai hyvin. Osuus on laskenut kahdeksan prosenttia edellisestä mittaukerrasta vuonna 2007. TE-keskuksen toimintaa heikkona tai erittäin heikkona pitävien yritysten osuus on pysynyt kuitenkin 13 prosentissa. TE-keskusten toiminta sai eniten kiitosta Pohjois-Suomessa ja vähiten Uudellamaalla. Vajaa kolmannes Pohjois-Suomessa, viidennes Länsi-Suomessa ja 14 prosenttia Itä-Suomessa toimivista yrityksistä piti TE-keskusten kansainvälistymispalveluja hyvinä tai erittäin hyvinä. Uudellamaalla osuus jäi kuuteen prosenttiin.

Kauppakamarit

Suomessa toimii 19 kauppakamaria ja niiden yhteiselimenä Keskuskauppakamari. Kauppakamarin tehtävänä on edistää yritysten toimintaedellytyksiä ja kasvua. Kauppakamarit myöntävät ulkomaankaupassa tarvittavia asiakirjoja (esimerkiksi ATA carnet –tulliasiakirja, Euroopan yhteisön yleinen alkuperätodistus, Full confidence –ja Force

majeure -todistukset). Kauppakamarien toimintaan kuuluu kansainvälistymistä edistävä koulutus, vienninedistämismatkat, liikeyhteyspalvelut sekä erilaiset kansainvälistymistä tukevat projektit ja selvitykset.

13 prosenttia kaikista vastanneista yrityksistä ja viidennes (20 %) ulkomaankauppaa käyvistä yrityksistä arvioi, että kauppakamarit tukevat yritysten kansainvälistymistä hyvin tai erittäin hyvin. Yritykset arvioivat keskimääräistä useammin, että kansainvälistymispalvelut ovat hyviä tai erittäin hyviä Raumalla, Pohjois-Karjalassa, Riihimäki-Hyvinkäällä**, Kuopiossa, Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa, Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla, Tampereella ja Lapissa.

Finpro

Finprolla on kahdeksan toimistoa Suomessa ja vientikeskuksia 40 maassa. Finpro tekee muun muassa markkinatutkimuksia ja –analyysyjä, kansainvälistymisstrategioita ja hankeneuvontaa. Finpro tekee yhteistyötä muun muassa TE-keskusten, Fintran ja Tekesin kanssa.

Kymmenesosa (11 %) kaikista yrityksistä ja 18 prosenttia ulkomaankauppaa harjoittavista yrityksistä pitää Finpron kansainvälistymispalveluita hyvinä tai erittäin hyvinä. Finpron palveluihin tyytymättömiä on lähes saman verran, 12 prosenttia. Kaikista yrityksistä 58 prosenttia ei tunne Finpron palveluja, mutta tuontia, vientiä tai muuta kansainvälistä toimintaa harjoittavista yrityksistä vain kolmannes ei tunne Finpron toimintaa. Finpron palveluihin tyytyväisimpiä ovat henkilömäärältään suuret yritykset. Eniten kielteisiä arvioita annettiin Ahvenanmaalla** ja Pohjanmaalla. Raumalla, Satakunnassa, Etelä-Savossa, Etelä-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa toimivat yritykset olivat keskimääräistä tyytyväisempiä Finpron palveluihin.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut

Yliopistoilla on erilaisia yritysten kansainvälistymistä tukevia toimintoja. Yliopistojen tarjoama tuki yritysten kansainvälistymiseen on kuitenkin yritysten mielestä melko vaatimatonta. Vain kahdeksan prosenttia yrityksistä arvioi, että yliopistot tukevat hyvin tai erittäin hyvin yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä. Osuus vaihtelee kuitenkin erikokoisissa yrityksissä: Pienissä, alle 50 henkilöä työllistävässä yrityksissä osuus on 11 prosenttia, keskisuurista 50 - 249 henkilön yrityksissä yhdeksän prosenttia ja suurissa yli 250 henkilön yrityksistä 17 prosenttia. Suuristakin yrityksistä viidennes on tyytymätön yliopistojen kansainvälistymispalveluihin. Myöskään ammattikorkeakoulut eivät yritysten mielestä tue yritysten kansainvälistymistä erityisen hyvin. Hyviä arvioita antaa vain viisi prosenttia yritysjohtajista. Edellisellä mittauskerralla osuus oli 11 prosenttia. Noin viidesosa kaikista yrityksistä ja reilu kolmannes suurista yrityksistä pitää ammattikorkeakoulujen antamaa tukea kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa heikkona.

Yliopistojen kansainvälistymispalveluja arvostetaan erityisesti Etelä-Karjalassa, jossa 31 prosenttia yrityksistä arvioi yliopiston tukevan hyvin tai erittäin hyvin alueen yritysten kansainvälistymistä. Oulun alueella ja Lapissa toimivat yritykset ovat suhtautuneet yliopistojen tarjoamiin kansainvälistymispalveluihin melko kriittisesti vuosina 2007 ja 2009.

Fintra

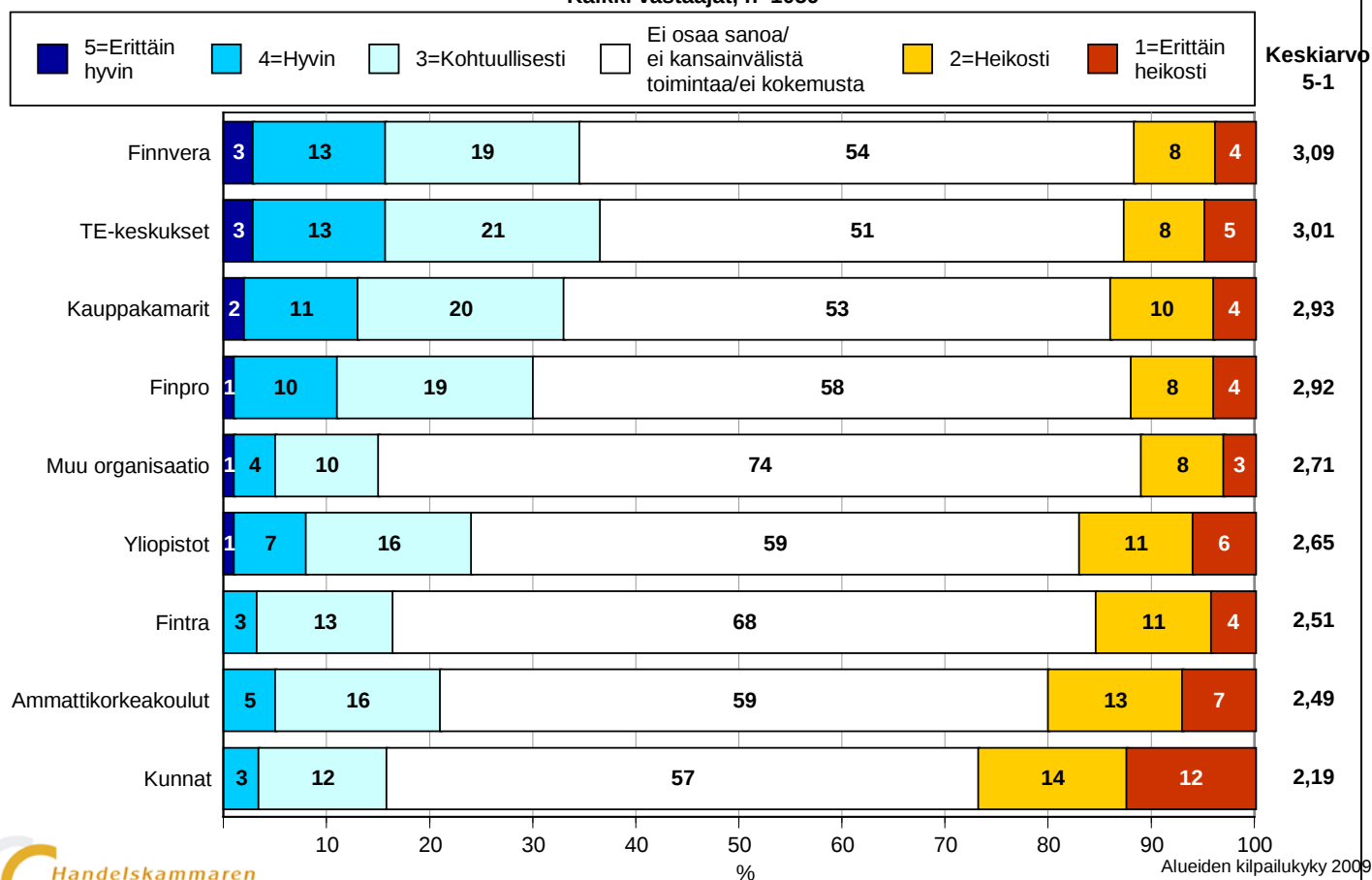
Fintra tarjoaa kansainvälistymiseen liittyvää koulutusta ja valmennusta Suomessa ja ulkomailla. Vain kolme prosenttia kaikista yrityksistä ja kuusi prosenttia tuonti- tai vientiyrityksistä pitää Fintran palveluita hyvinä. Viidennes ulkomaankauppaa harjoittavista yrityksistä pitää palveluja kuitenkin kohtuullisina. Kriittistä palautetta antaa 15 prosenttia yritysjohtajista. Vain puolella ulkomaankauppaa käyvistä yrityksistä ja yrityksistä, joilla on muuta kansainvälistä toimintaa, on kokemusta Fintran palveluista.

Kunnat

Kuntien toimet yritysten kansainvälistymisen tukemisessa eivät liioin saa kiitosta yritysjohtajilta. Yrityksistä kolme prosenttia pitää kuntien tukea hyvänä, kun se kaksi vuotta aiemmin oli seitsemän prosenttia.

Miten eri organisaatiot tukevat alueenne yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä

Kaikki vastaajat, n=1059

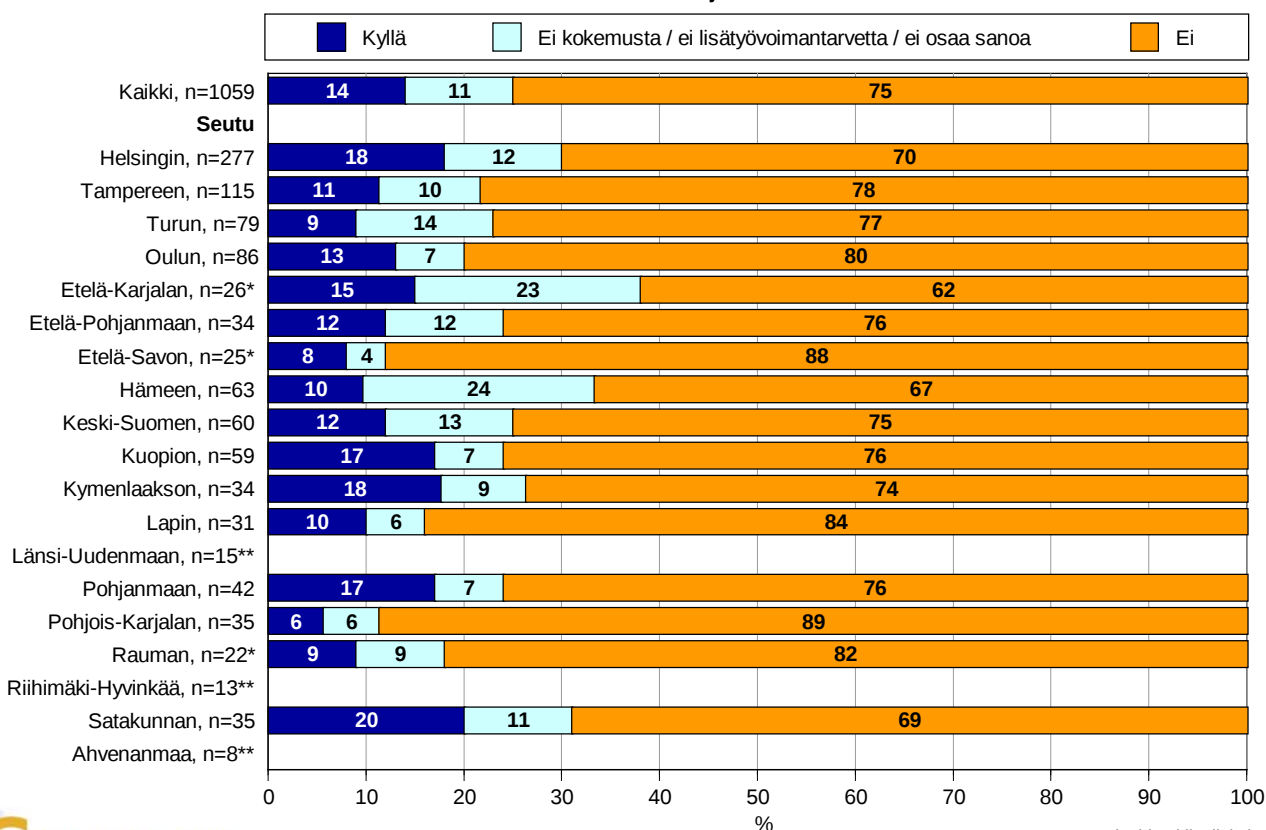

Työmarkkinoiden toimivuus ja työ- ja elinkeinotoimistojen toiminta

Kyselyn aikaan toukokuussa 2009 työttömyysaste oli 10,9 prosenttia kun se vuotta aiemmin oli ollut 8,1 prosenttia. Samalla työttömien määrä oli noussut vuodessa 57 000:lla.²³ Suomen työttömyysaste toukokuussa 2009 oli kuitenkin vielä sekä euromaiden että koko EU:n keskiarvon alapuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työllisyysasteen arvioidaan laskevan vuonna 2010 viiden vuoden takaiselle tasolle, jolloin se olisi Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja Lapissa alle 60 prosenttia. Ainoastaan Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa työllisyysaste pysyisi yli 70 prosentin, joka oli koko maan taso viime vuonna.²⁴

Onko yrityksellä ongelmia saada työvoimaa tällä hetkellä

n=kaikki vastaajat

Taloustutkimus Oy

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

Hyvä työllisyys ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ovat yritysten ja alueiden kasvun ja kilpailukyyn perusedellytyksiä. Vaikka työllisyys heikentyi monilla alueilla loppuvuodesta 2008 alkaen, niin samanaikaisesti osalla yrityksistä on ollut ongelmia löytää ammattitaitoista työvoimaa. Osaavan työvoiman saannin ja koulutusmahdollisuuksien turvaaminen on erittäin tärkeää alueiden vetovoimaisuuden ja pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Yritykset eivät välttämättä sijoitu alueelle, joissa on puutetta osaavasta työvoimasta tai koulutusorganisaatioista, jotka pystyisivät kouluttamaan yritykselle työvoimaa. Yritysten rekrytointivaikkeudet ovat kuitenkin vähentyneet viime vuosista. Vuoden 2009 Alueiden kilpailukyky -kyselyyn vastanneista 1059 yrityksestä puolet ilmoitti, että yrityksellä on ollut ongelmia saada työvoimaa viime vuosina, mutta kyselyajankohtana keväällä 2009 ongelmia

²³ Tilastokeskuksen työvoimatutkimus, Työttömyys paheni taas, (23.6.2009) www.yle.fi.

²⁴ Työ- ja elinkeinoministeriö 2009.

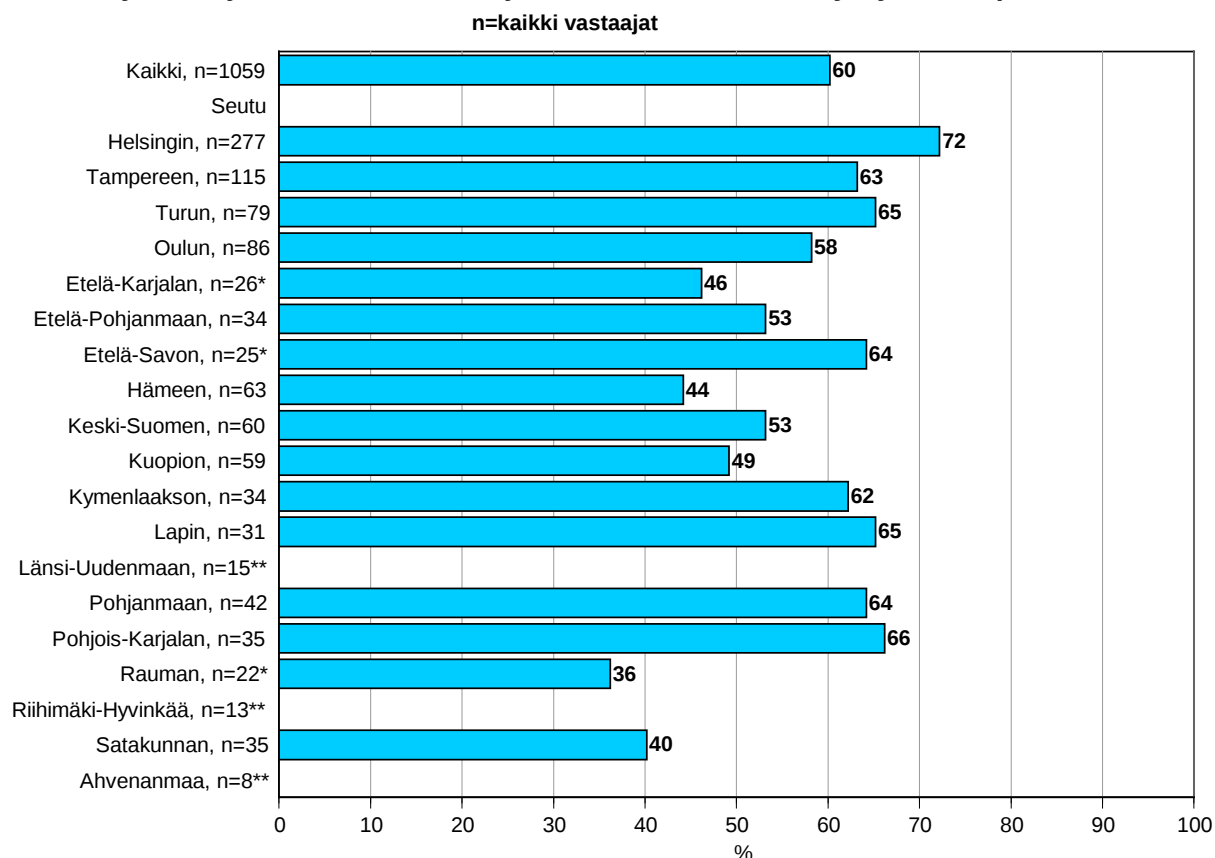
työvoiman saannissa oli 14 prosentilla yrityksistä. Työvoiman saatavuusongelmat vaihtelevat kuitenkin alueittain ja toimialoittain. Henkilöstöä vähentävien toimipaikkojen rinnalla monet toimipaikat palkkaavat lisää henkilöstöä uusiin työtehtäviin ja eläkkeelle siirtyvien tilalle.

Yrityksistä 60 prosenttia arvioi, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yritysten tarpeita. Tyytymättömiä koulutustasoon ja osaamiseen oli 40 prosenttia yrityksistä.

"Yrityksemme ongelmana on saada osaavaa, tavoitteisiin sitoutunutta myyntihenkilöstöä. Suomessa ei arvosteta myyntityötä eikä sisäistä yrittäjyyttä."

Keskimääräistä tyytyväisempiä työnhakijoiden koulutustasoon olivat Helsingin seudulla toimivat yritykset (72 %), Pohjois-Karjalassa (66 %), Turussa ja Lapissa (65 %), Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa (64 %), Tampereella (63 %) ja Kymenlaaksossa (62 %) toimivat yritykset. Raumalla, Satakunnassa, Etelä-Karjalassa ja Kuopiossa alle puolet yrityksistä oli tyytyväisiä työnhakijoiden koulutustasoon ja osaamiseen.

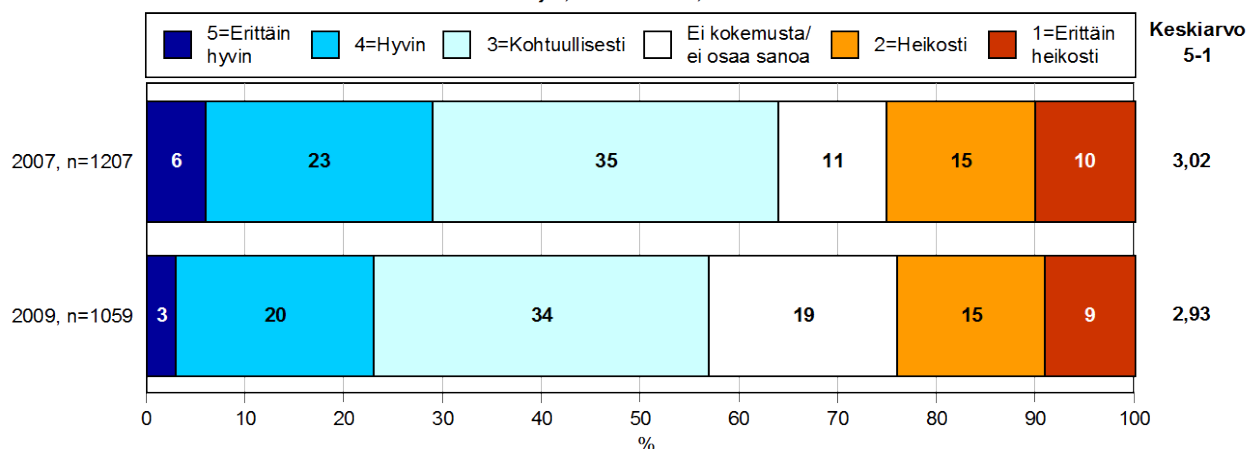
Alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yritysten tarpeita 2/2

Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää tehokasta työnvälitystä ja työelämälähtöistä koulutusta, jotta avoinna olevat työpaikat ja työnhakijat kohtaavat sekä nousu- että laskusuhdanteen aikana. Irtisanomistilanteissa työvoimatoimiston välitön reagointi ja henkilökohtainen tilannekartoitus voivat merkittävästi edistää työtä vaille jäävien henkilöiden uudelleentyöllistymistä, estää syrjäytymistä työmarkkinoilta ja vaikuttaa siten myös alueiden kilpailukykyyn. Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää myös ennakointia, koska lähivuosina korostuu nykytilannetta enemmän työvoiman tarjonnan väheneminen. Väestön ikääntyessä työmarkkinoilta poistuu eläkkeelle enemmän työvoimaa kuin nuorista ikäluokista tulee tilalle.

Miten hyvin alueen työ- ja elinkeinotoimisto (ent. työvoimatoimisto) tukee yrityksen henkilöstön hankintaa ja rekrytointia

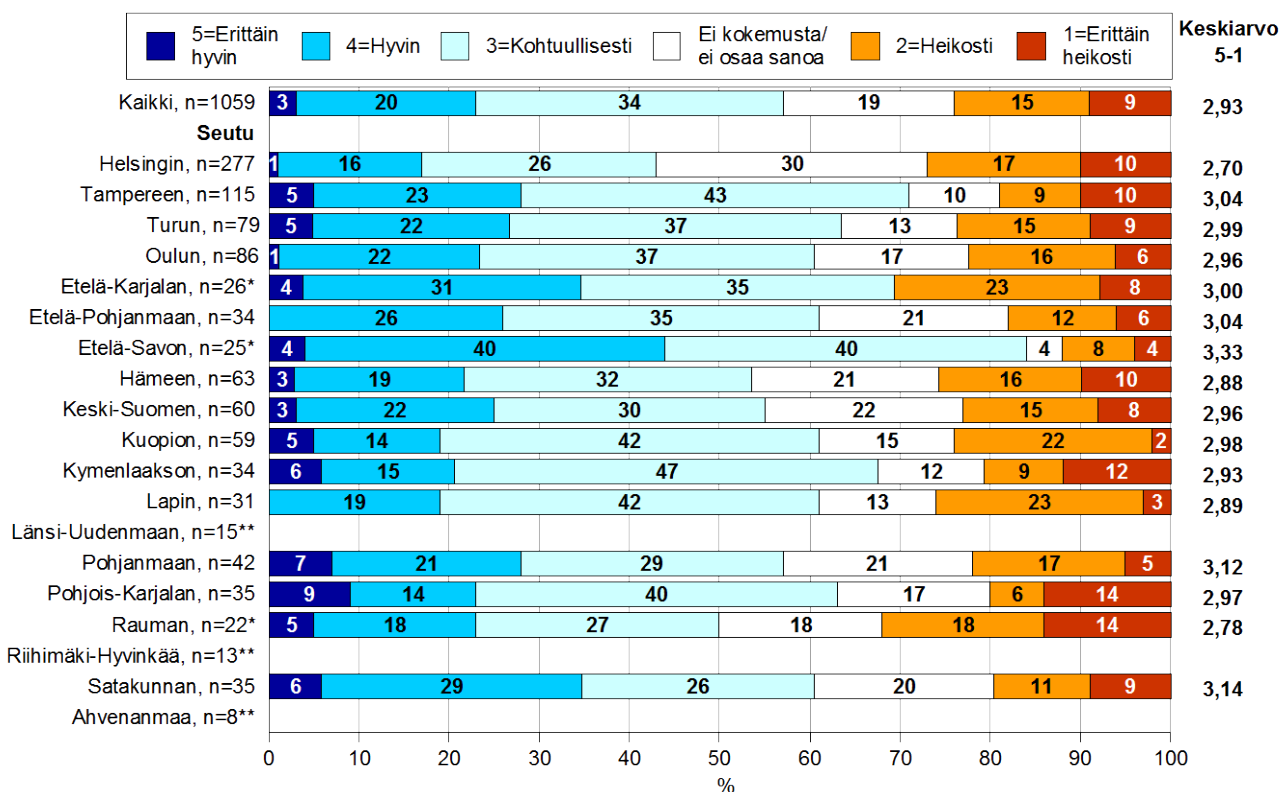
Kaikki vastaajat, 2007 n=1207, 2009 n=1059

Yritysjohtajia pyydettiin arvioimaan myös alueen työ- ja elinkeinotoimistojen (ent. työvoimatoimistojen) toimintaa. Vastaajat ottivat kantaa siihen, miten hyvin työvoimatoimisto tukee yrityksen henkilöhankintaa ja rekrytointia. Yrityksistä neljännes, 23 prosenttia arvioi alueensa työ- ja elinkeinotoimiston tukevan hyvin yrityksen henkilöstön hankintaa ja rekrytointia. Lähes sama osuus (24 %) arvioi työ- ja elinkeinotoimiston tukevan hankintaa ja rekrytointia heikosti. Myönteisten arvioiden määrä on vähentynyt kahdessa vuodessa 29 prosentista 23 prosenttiin. Huomionarvoista on myös se, että yritykset käyttävät työ- ja elinkeinotoimistojen rekrytointipalveluja vähemmän kuin kaksi vuotta sitten. Osittain tämä selittyy kyselyajalla vallinneesta talouden laskusuhdanteesta, jolloin yritykset tarvitsevat rekrytointipalveluja vähemmän kuin noususuhdanteen aikana. Osasyynä voi myös olla muiden kaupallisten rekrytointipalvelujen lisääntynyt tarjonta.

Miten hyvin alueen työ- ja elinkeinotoimisto (ent. työvoimatoimisto) tukee yrityksen henkilöstön hankintaa ja rekrytointia

n=kaikki vastaajat

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

"Melko negatiivisia ja byrokraattisia kokemuksia erilaisista julkisista organisaatioista joiden pitäisi tukea ja auttaa yritystä. Parhaat kokemukset ehkä viime vuodelta työvoimatoimiston rekrytointipalvelun toimivuudesta."

Parhaat arvosanat työ- ja elinkeinotoimistot saivat Etelä-Savosta, jossa 44 prosenttia yrityksistä piti työvoimatoimiston toimintaa henkilöstön rekrytointiin liittyvissä asioissa hyvänä. Ahvenanmaalla tyytyväisten osuus oli jopa korkeampi kuin Etelä-Savossa, mutta vastaajien pienen määrän vuoksi tulokset ovat vain suuntaa antavia.

Etelä-Savossa oli eniten tyytyväisimpiä myös edellisellä mittauskerralla. Rekrytointipalvelut olivat myös tutuimpia Etelä-Savon yrityksille. Vain neljällä prosentilla Etelä-Savon yrityksistä ei ollut kokemusta työ- ja elinkeinotoimistojen rekrytointipalveluista, kun taas Helsingin seudulla vastaava osuus oli 30 prosenttia. Uudellamaalla toimivat yritykset ovat muualla toimivia yrityksiä tyytymättömämpiä työvoimatoimistojen rekrytointitukeen.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

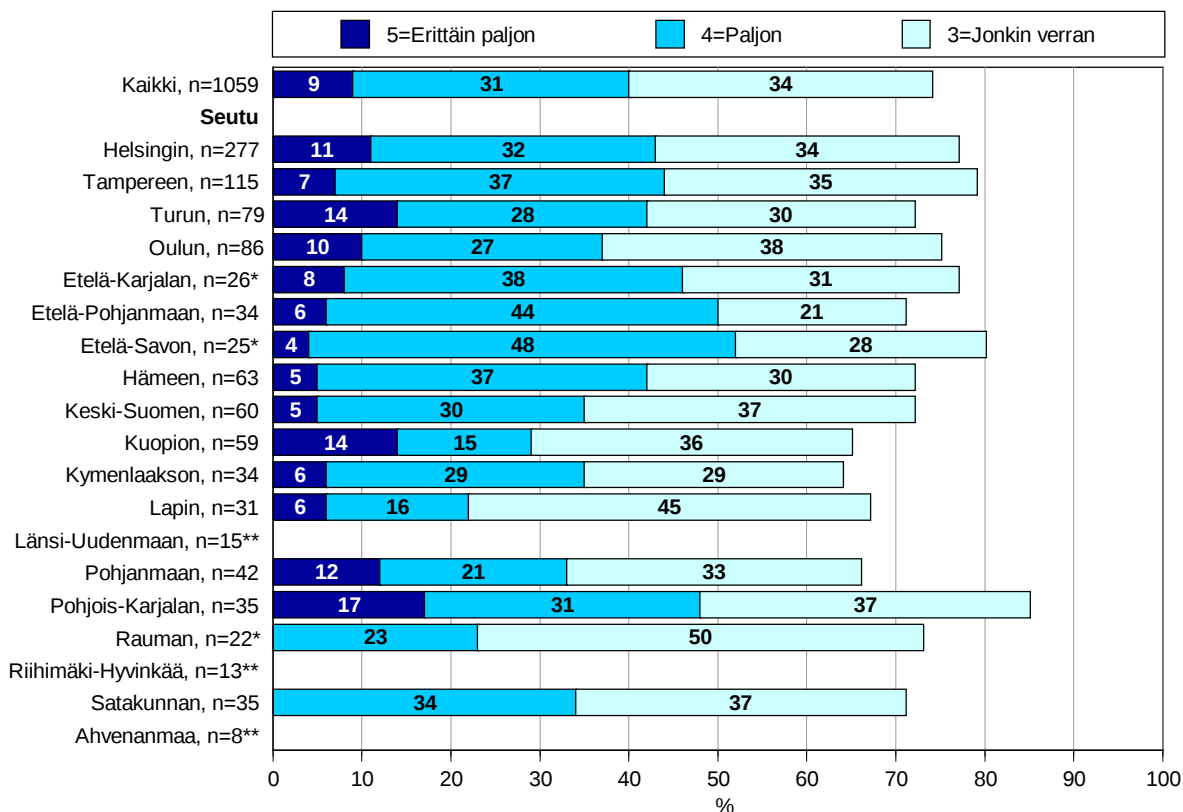
6 YHTEISTYÖVERKOSTOT / ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

Verkostojen vaikutus sijaintiin ja toimintaedellytyksiin

Yritykset tarvitsevat hyödyllisiä yhteistyöverkostoja. Myös menestyminen perustuu usein liiketoiminnan ulkoisiin tekijöihin kuten vahvoihin verkostoihin. Verkostoihin tai klustereihin voi kuulua erikoistuneita toimittajia, palveluyrityksiä, koulutuslaitoksia, tutkimuslaitoksia tai elinkeinoelämän organisaatioita.

Eri tekijöiden vaikutus - Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet

n=kaikki vastaajat

Kyselyyn vastanneista 1059 yrityksestä 40 prosenttia arvioi, että yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet vaikuttavat yrityksen sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin erittäin paljon tai paljon.

Haastatelluista yrityksistä 74 prosentilla on kokemuksia yritysten välisistä verkostoista. Suurissa, yli 250 henkilön yrityksissä verkostot ovat tutuimpia, 81 prosentilla vastaajista on kokemusta niistä. Kasvavat yritykset ovat yleensä kiinnostuneimpia tekemään todellista yhteistyötä. Pienimmissä, alle 10 henkilön yrityksissä yhteistyötä on vähemmän, mutta kuitenkin 69 prosentilla yrityksistä. Pienillekin yrityksille yhteistyöstä voi olla paljon hyötyä, mikäli yritysten erilaisia resursseja pystytään hyödyntämään tehokkaasti. Verkostossa ollaankin yleensä mukana, koska sen toivotaan tuovan lisäarvoa omaan toimintaan.²⁵ Yritysten välisissä verkostoissa olevien vastaajien osuudet eivät jääneet millään alueella alle 50 prosentin. Pohjois-Karjalassa jopa 86 prosenttia yrityksistä ilmoitti, että niillä on kokemusta yritysten välisistä verkostoista. Myös Etelä-Savossa (80 %) ja Raumalla (82 %) verkostot olivat selvästi keskimääräistä tutuimpia yrityksille. Länsi-Uudellamaalla päästiin samoihin tuloksiin, mutta alueen vastaajien pienen määrän vuoksi tulos on vain suuntaa antava.

"Alueellisten yritysten pitäisi pystyä verkottumaan paremmin keskenään, että kauempaa tuleva kilpailu ei veisi työtä alueellisilta yrityksiltä."

Yhteistyö oppilaitosten kanssa

Haastatelluista yrityksistä 71 prosentilla on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitoksen kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan parantaa esimerkiksi alueen nuorten työllistymismahdollisuuksia, ehkäistä työelämässä jo olevien henkilöiden poistumista markkinoilta sekä tehostaa ja monipuolistaa oppilaitosten antamaa koulutusta.

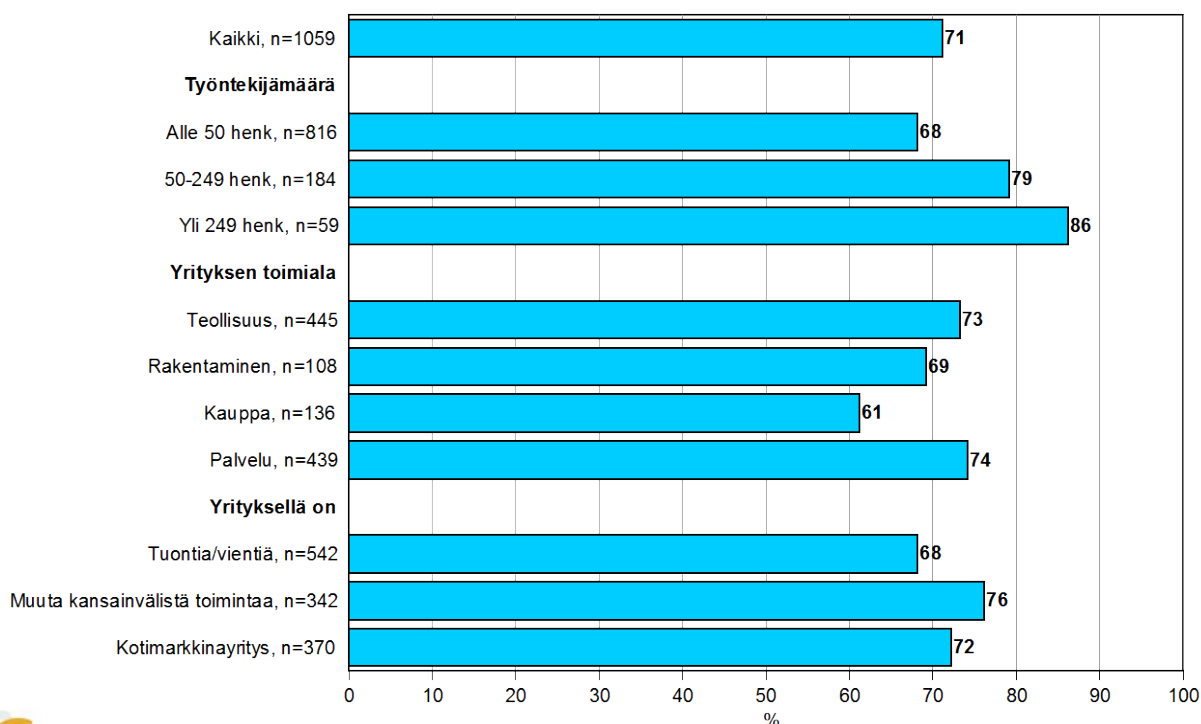
Parhaimmat yhteistyöhankkeet ovat lisänneet yritysten innovatiivisuutta, oppilaiden taitoja sekä alueiden kasvua. Esimerkiksi Pohjanmaalla, Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskelijatiimit kehittävät teknistä osaamistaan ja projektitaitojaan ratkomalla yritysten tuotannonkehitykseen ja tuotekehitykseen liittyviä toimeksiantoja opettajan ja yrityksen edustajan ohjauksessa. Yrityksille oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on myös tehokas väylä markkinoida yritystä työnantajana ja siten hankkia uusia työntekijöitä.²⁶

²⁵ Ks. Somerla 2007.

²⁶ Seinäjoen ammattikorkeakoulun projektipajan konsepti ks. www.seamk.fi/projektipaja

Yrityksellä on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitosten kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana 1/2

n=kaikki vastaajat

Handelskammaren
KAUPPAKAMARI Taloustutkimus Oy

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

Erityisesti suuret, yli 250 henkilöä työllistävät yritykset tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Oppilaitosyhteistyö yleistyykin selvästi yrityksen koon kasvaessa: yhteistyötä on 62 prosentilla mikroyrityksistä (alle 10 henkilöä), 68 prosentilla pienistä yrityksistä (alle 50 henkilöä), 79 prosentilla keskisuurista (50 - 249 henkilöä) ja 86 prosentilla suurista yrityksistä (yli 249 henkilöä). Toimialakohtaiset erot eivät ole yhtä voimakkaita, vaikka vähiten yhteistyötä on ollut kaupan alan yritysten ja oppilaitosten välillä. Alueen yrityskoko ja toimialajakautuminen, oppilaitosten määrä sekä perinteet yritysten ja oppilaitosten välisestä yhteistyöstä voivat osaltaan selittää eroja alueellisissa tuloksissa.

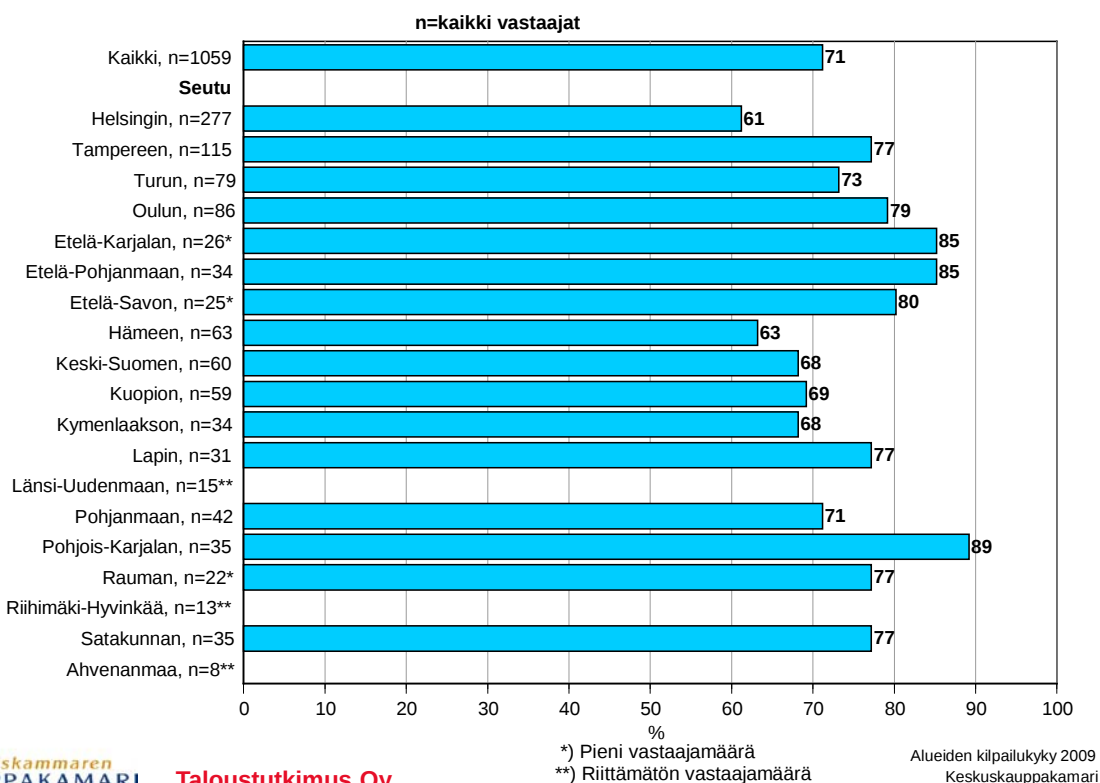
Yritysten ja oppilaitosten välistä yhteistyötä oli ollut vain 61 prosentilla Helsingin seudun kauppakamarin alueella toimivista yrityksissä.²⁷ Erityisen paljon yhteistyötä oli Pohjois-Karjalan (89 %), Etelä-Karjalan (85 %) ja Etelä-Pohjanmaan (85 %) sekä Etelä-Savon ja Oulun (79 %) alueilla.²⁸

Joka kolmas vastaaja arvioi, että yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa tai ammatillisten oppilaitosten kanssa toimii hyvin tai erittäin hyvin. Heikkona yhteistyötä piti 15 prosenttia. Yliopistojen/korkeakoulujen tulos on hieman heikompi (28 % hyvin tai erittäin hyvin), samoin aikuiskoulutuskeskusten osalta (26 % hyvin tai erittäin hyvin).

²⁷ Länsi-Uudellamaalla ja Ahvenanmaan alueen tulokset olivat samansuuntaiset, mutta alueiden pienen otoskoon vuoksi tulokset ovat vain suuntaa antavia.

²⁸ Yhteistyötä oli merkittävästi myös Riihimäki-Hyvinkään alueella.

Yrityksellä on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitosten kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana 2/2

Muu yhteistyö

Yritykset arvioivat kyselyssä myös yhteistyön toimivuutta TE-keskusten, kuntien ja maakunnan liiton kanssa. Parhaimmaksi arvioitiin yhteistyö yritysten ja TE-keskusten välillä. Yrityksistä 36 prosenttia arvioi, että yhteistyö toimii hyvin tai erittäin hyvin ja heikkona yhteistyötä piti vain 14 prosenttia. Yhteistyö yritysten ja TE-keskusten kanssa on vastaajien mukaan selvästi parantunut kahdessa vuodessa ja kielteisten arvioiden määrä on pudonnut 28 prosentista 14 prosenttiin. Rauman, Lapin ja Pohjois-Karjalan kauppakamarialueilla toimivat yritykset olivat tyytyväisimpiä TE-keskusten kanssa tehtävään yhteistyöhön.²⁹

Vuonna 2009 yhteistyötä kuntien ja yritysten välistä piti hyvänä 30 prosenttia vastaajista ja heikkona 20 prosenttia vastaajista. Kuntien ja yritysten välisestä yhteistyöstä on eniten kokemuksia keskisuurissa ja suurissa yrityksissä. Alueelliset erot olivat varsin merkittävät. Helsingin seudun yrityksistä 38 prosentilla ei ollut kokemusta kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Karjalassa yhteistyö oli lähes kaikille tuttua, sillä vain 3 - 4 prosentilla vastaajista ei ollut kokemusta yhteistyöstä. Itä-Suomessa oli eniten vastaajia, joiden mielestä yhteistyö kunnan kanssa toimii hyvin.

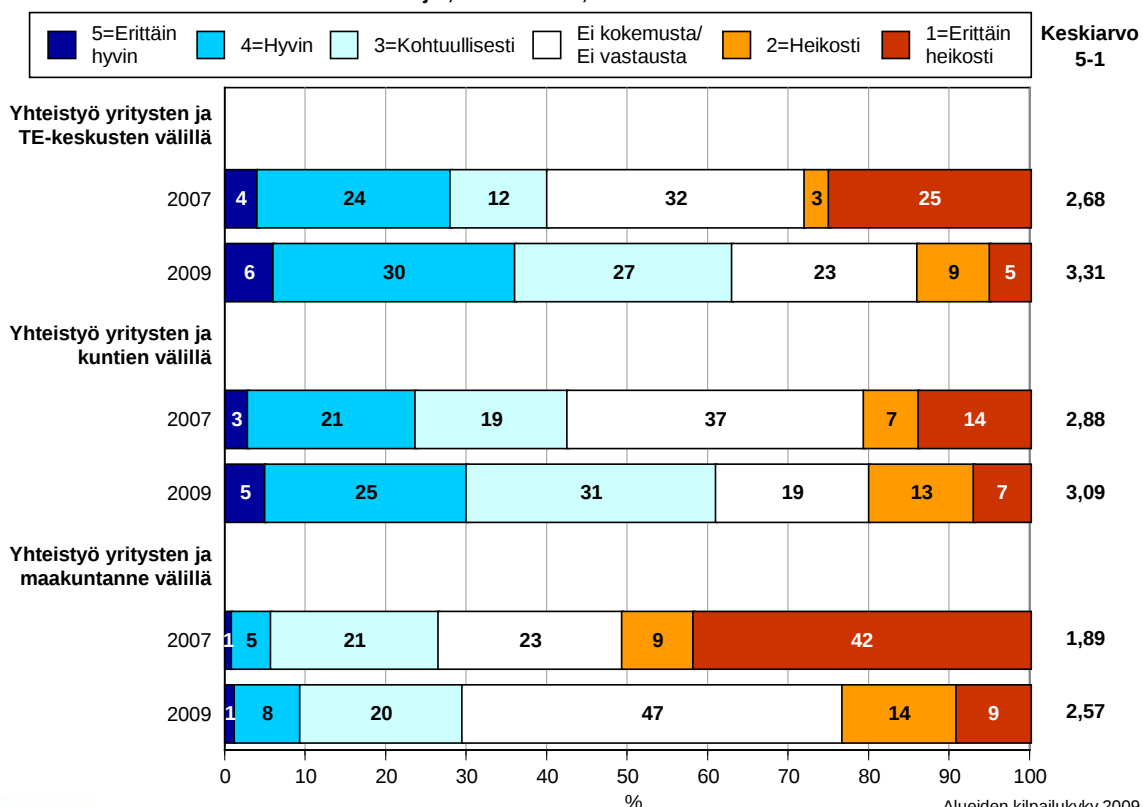
Yhteistyö yritysten ja maakuntien liittojen välillä saa heikoimman arvion. Vain yhdeksän prosenttia vastaajista arvioi yhteistyön toimivan hyvin. Alueelliset erot olivat tässäkin melko suuret. Tyytyväisimpiä yhteistyöhön olivat Satakunnassa, Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla** toimivat yritykset, kun taas Länsi-Uudenmaan**, Riihimäki-Hyvinkään, Helsingin seudun ja Turun kauppakamarialueilla toimivat yritykset olivat kaikkein tyytymättömiä yhteistyöhön yritysten ja maakuntien liiton välillä.

²⁹ Ahvenanmaalaisten yritysten arviot yhteistyöstä TE-keskuksen kanssa olivat kaikkein kielteisemmät, mutta alueen pienen otoksen vuoksi Ahvenanmaan tulokset ovat vain suuntaa antavia.

Osalle yrityksistä yhteistyö TE-keskusten, kuntien tai maakuntien liittojen kanssa on jäänyt täysin vieraaksi. Neljäsosalla yritysjohtajista ei ole kokemusta yhteistyöstä TE-keskusten kanssa. Vielä vähäisempää oli yritysten ja kuntien sekä yritysten ja maakunnan välinen yhteistyö. Viidesosalla yrityksistä ei ole ollut yhteistyötä kuntien kanssa ja puolet yrityksistä ei ole tehnyt yhteistyötä maakunnan liiton kanssa. TE-keskukset ja kunnat tekevät kuitenkin aikaisempaa selvästi useammin yhteistyötä yritysten kanssa. Sen sijaan yritysten ja maakunnan liiton välinen yhteistyö on vähentynyt voimakkaasti. Tätä kuvaa se, että niiden yritysten osuus, joilla ei ole kokemusta yhteistyöstä maakunnan kanssa on kasvanut 23 prosentista 47 prosenttiin.

Miten hyvin yhteistyö toimii yritysten ja viranomaisten välillä alueella

Kaikki vastaajat, 2007 n=1207, 2009 n=1059

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

7 ELÄMISEN LAATU

Elämisen laatu on osa alueen kilpailukykyä. Yritykset eivät välttämättä pidä ensisijaisena sijaintipaikkapäätökseen vaikuttavana tekijänä työntekijöiden asuin- ja elinympäristöä, mutta työntekijälle se voi olla ratkaisevan tärkeää. Erityisesti noususuhdanteen aikana työntekijällä voi olla varaa valita, mihin menee töihin ja missä asuu. Osajia houkuttelevassa asuin- ja elinympäristössä on kiinnitetty huomiota:

- fyysiseen ympäristöön (rakennettu ympäristö ja luonnon ympäristö),
- toiminnalliseen ympäristöön ja palveluihin (terveydenhuolto, päivähoido, yleissivistävä koulutus, viihde- ja kulttuuripalvelut, urheilumahdollisuudet),
- taloudelliseen ympäristöön (elinkustannukset - palveluiden hinnat, asumiskustannukset, veroäyryn hinta jne.)
- sosiaaliseen ympäristöön (ihmisten välinen vuorovaikutus ja ne sosiaaliset verkostot, joissa ihminen päivittäin toimii)

"Rauhaisa sijainti on suunnittelutyölle tärkeää. Myös edulliset asuin-, toimisto- ja varastokulut vaikuttavat yrityksemme sijaintiin."

"Paikkakunnan pitää olla muuttovoittaja lähitulevaisuudessa"

"Olemme muuttamassa pois, koska alueella on ahdistavaa edes käydä töissä. Ruokakaupassakin näkee vain eläkeläisiä, alkoholisteja ja mielenterveyspotilaita."

Alueen kokonaisvaltainen kehittäminen, alkaen kaupunkikuvasta jatkuen alueen markkinoinnin kehittämiseen (lue aloittamiseen) olisi tärkeää. Mahdollisuuksia meillä on!

"Nuorekkaamman ilmeen saaminen kaupungille ja koko seutukunnalle. Houkuttelisi enemmän nuoria seutukunnalle."

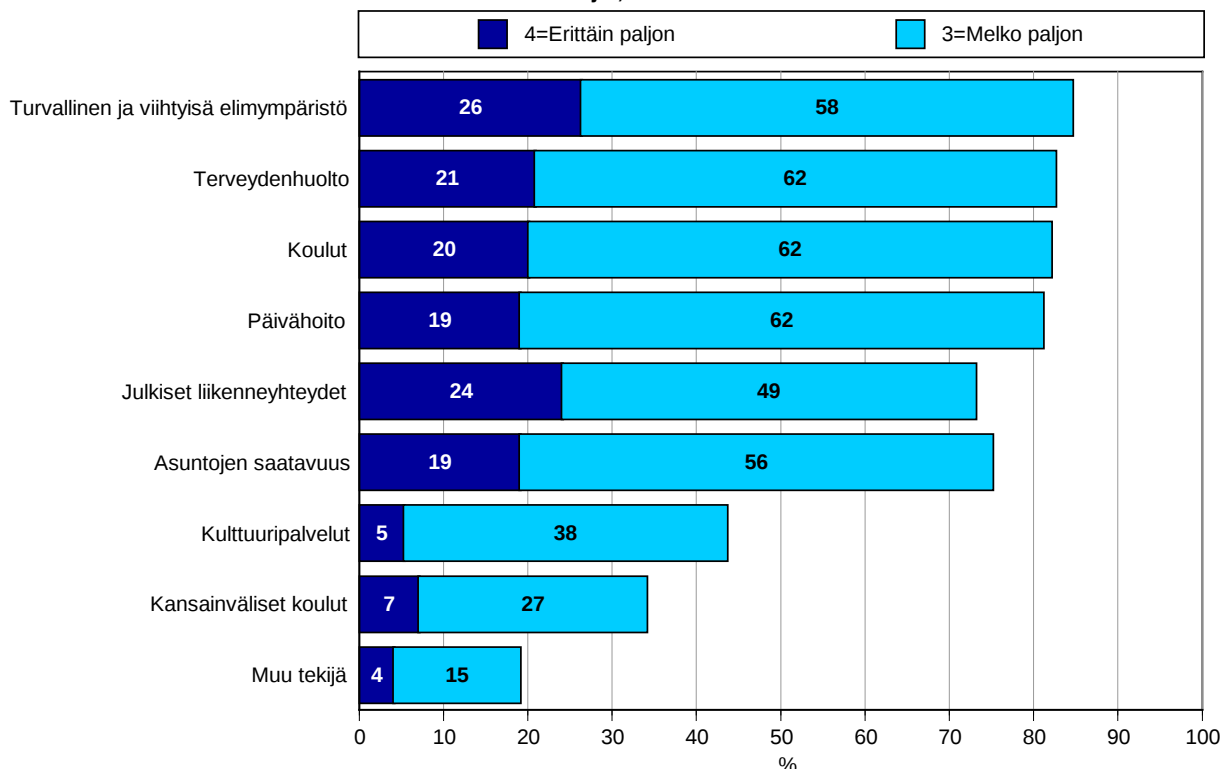
Yritysjohtajat arvioivat keskeisten elämisen laatuun vaikuttavan tekijän kehittämistä omalla alueellaan: Asuntojen saatavuus, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, terveydenhuolto, päivähoidot, koulut, julkiset liikenneyhteydet, kulttuuripalvelut. Panostus elämänlaatuun kuten alueen viihtyisyyteen ja hyviin harrastusmahdollisuuksiin voi myös pitää tulevaisuuden työvoiman alueella. Yritysjohtajat korostavat avoimissa vastauksissa erityisesti nuorten viihtymisen tärkeyttä.

Harrastusmahdollisuuksien on oltava paremmat kuin potentiaalisilla kuntakilpailijoilla. Ne vaikuttavat nykyisin erityisesti nuoremman polven päätöksiin yritysten sijoittumisessa paikkakunnalle.

"Harrastusmahdollisuuksia olisi oltava enemmän ja kaiken ikäisille kuntalaisille. Ei pitäisi keskittyä vain 'terveiden nuorten' asioihin, vaan lapsista vanhuksiin."

Kuinka paljon alueella olisi kiinnitettävä huomiota elämisen laatua koskevien kilpailukytekijöiden kehittämiseen

Kaikki vastaajat, n=1059

Yritysjohtajien mielestä erityisesti turvallista ja viihtyisää elinympäristöä pitäisi tavoitella aikaisempaa enemmän. Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön merkitys korostuu voimakkaasti myös avoimissa vastauksissa. Turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön panostaisi merkittävästi 84 prosenttia vastaajista. Lähes yhtä paljon kannatusta saavat julkisten palvelujen kuten terveydenhuollon, koulujen, päivähoitoon ja julkisten liikennepalvelujen turvaaminen ja kehittäminen.

Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa keskimääräistä selvästi useampi, kolmasosa yritysjohtajista arvioi, että terveyspalveluita on kehitettävä erittäin paljon. Päivähoito oli tärkeä elämisen laatuun vaikuttava kehittämisen kohde useimmille yritysjohtajille. Vastaajista viidennes panostaisi siihen erittäin paljon ja 62 prosenttia melko paljon. Etelä-Pohjanmaalla oli selvästi eniten yritysjohtajia, jotka panostaisivat päivähoitoon kehittämiseen erittäin paljon, 41 prosenttia. Joka kolmas Etelä-Pohjanmaalla toimivista yrityksistä ja reilu neljännes (27 - 28 %) Keski-Suomessa ja Kuopiossa toimivista yrityksistä panostaisi koulujen kehittämiseen erittäin paljon.

Helsingin seudun, Tampereen, Pohjois-Karjalan ja Satakunnan kauppakamarien alueella toimivista yritysjohtajista kolmannes ilmoitti, että julkisia liikenneyhteyksiä pitäisi kehittää erittäin paljon.

Asuntojen saatavuus on yritysten mielestä keskimääräistä tärkeämpi kehittämiskohde Uudellamaalla. Vajaa kolmannes alueen yritysjohtajista katsoo, että alueen asuntotilannetta on parannettava erittäin paljon.

Alueen kulttuuripalvelut ja kansainväliset koulut eivät ole yhtä tärkeällä sijalla yritysjohtajien vastauksissa, mutta myös niillä houkutellaan osaajia alueelle. Kansainvälisiä kouluja toivottiin eniten Etelä-Karjalan kauppakamarialueella.

Uudellamaalla 29 prosenttia yrityksistä kehittäisi tai lisäisi kansainvälisiä kouluja erittäin paljon tai melko paljon, Länsi- ja Itä-Suomessa 35 prosenttia ja Pohjois-Suomessa 40 prosenttia.

"Alueen korkeatasoiset erikoistuneet koulut: lukiot ja peruskoulut ovat tekijä, joilla pystyy houkuttelemaan työvoimaa alueelle."

Vapaissa vastauksissa yritykset toivat myös useasti esille sen, että alue on hyvä paikka asua ja elää, mutta siitä ei tiedoteta riittävästi. Alueiden imagoa pitäisi kohottaa aktiivisesti myös markkinoinnilla.

"Asiat ovat melko hyvällä tolalla, mutta niiden julkituontiin, imagomarkkinointiin tulisi kiinnittää huomiota."

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

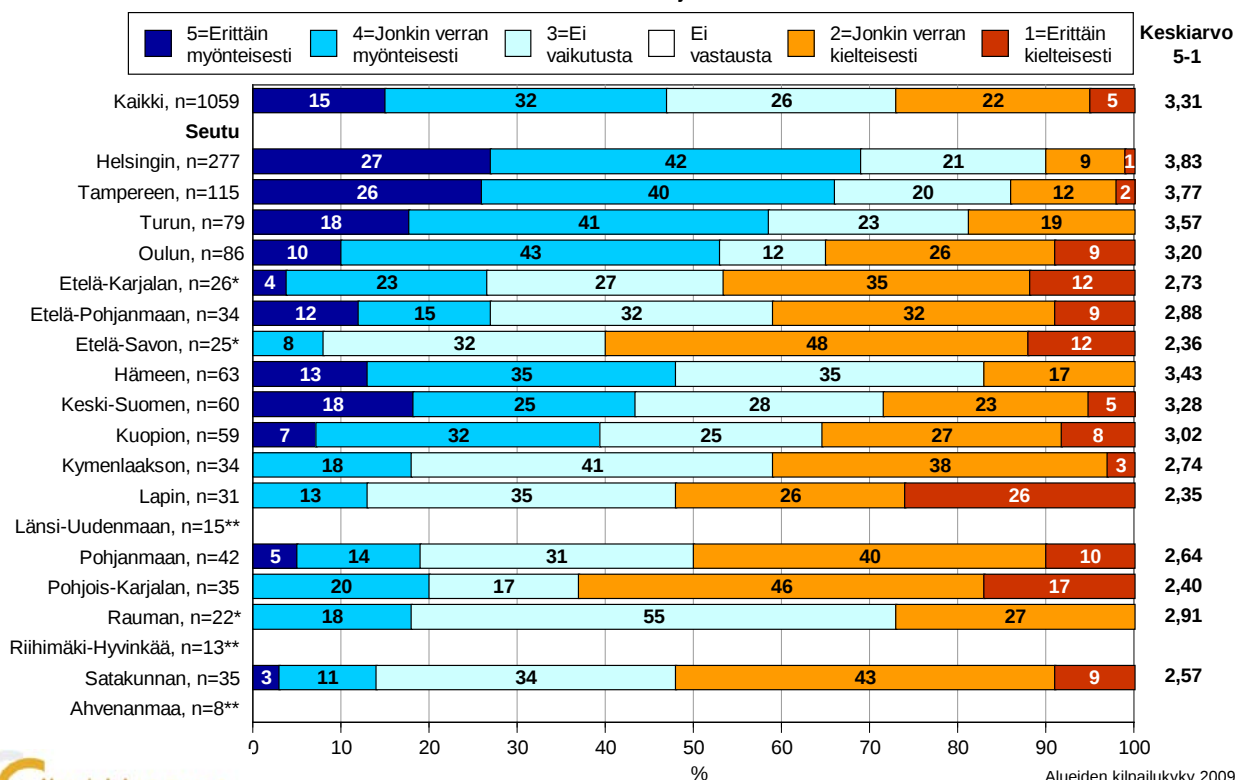
8 VÄESTÖKEHITYS JA KUNTARAKENNE YRITYSTEN NÄKÖKULMASTA

Väestön keskittymiskehityksen vaikutus yrityksen toimintaan

Väestön keskittymiskehityksen kasvukeskuksiin kokee myönteisesti 47 prosenttia ja kielteisesti 27 prosenttia vastaajista. Osuudet ovat pysyneet melko samoina viime vuosina. Keskittymiskehitykseen ovat tyytyväisimpiä kasvukeskuksissa kuten Helsingin seudun, Tampereen ja Turun kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Itä- ja Pohjois-Suomessa toimivat yritykset pitävät vaikutuksia enimmäkseen kielteisinä yrityksille.

Väestön keskittymiskehityksen vaikutus yrityksen toimintaan

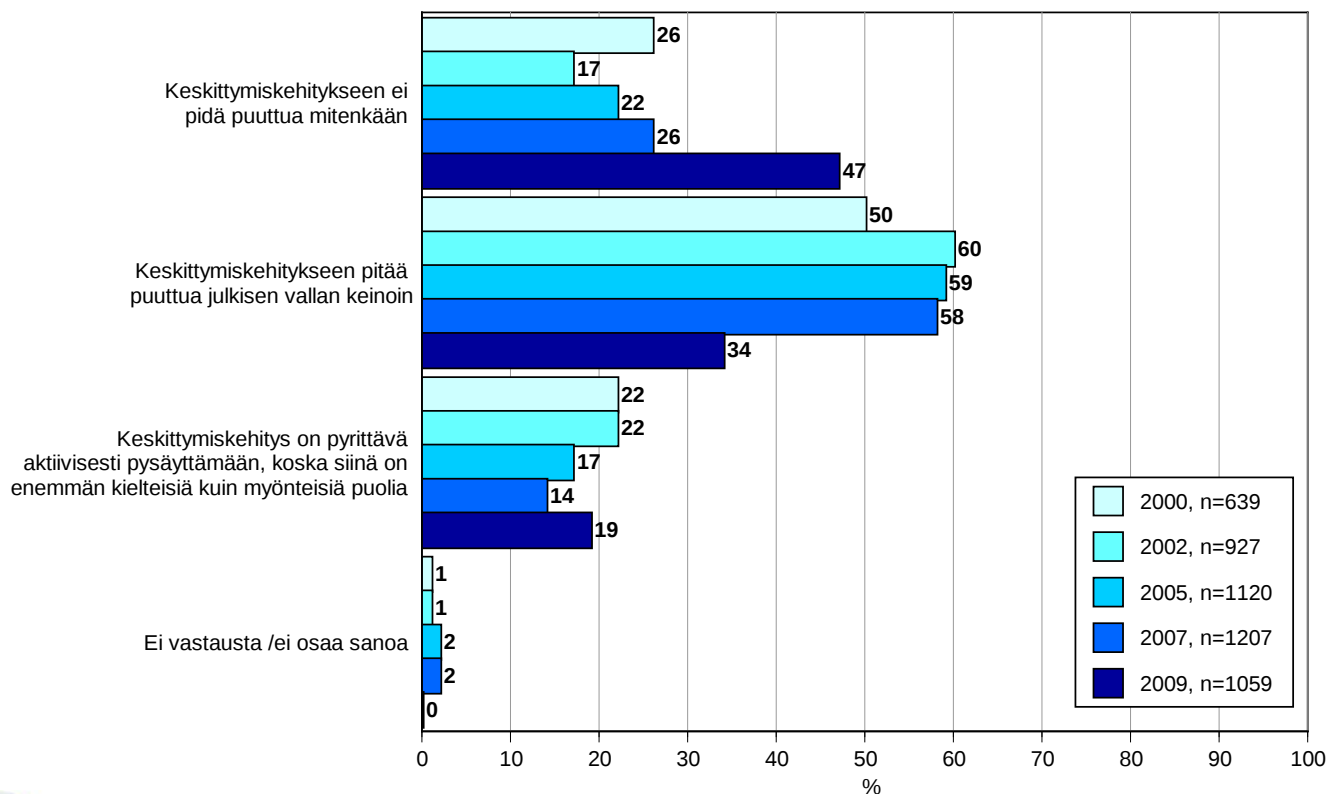
n=kaikki vastaajat

Keskittymiskehityksen jarruttaminen /keskittymiskehitykseen puuttuminen

Mikä on yrityksen näkökulmasta paras vaihtoehto sille, miten julkisen vallanpitäisi suhtautua keskittymiskehitykseen

n=kaikki vastaajat

Handelskammaren
KAUPPAKAMARI

Taloustutkimus Oy

Alueiden kilpailukyky 2009
Keskuskauppakamari

Joka toinen (47 %) vastanneista yrityksistä arvioi, että keskittymiskehitykseen ei pidä puuttua mitenkään. Osuus on kasvanut kahdessa vuodessa merkittävästi, 26 prosentista 47 prosenttiin. Uudellamaalla toimivista yrityksistä enemmistö, 66 prosenttia, vastustaa keskittymiskehitykseen puuttumista. Länsi-Suomessa toimivista yrityksistä 45 prosenttia, Itä-Suomessa 35 prosenttia ja Pohjois-Suomessa 29 prosenttia on sitä mieltä, että keskittymiskehitykseen ei pidä puuttua mitenkään.

Yrityksiä, jotka toivovat, että keskittymiskehitystä jarrutetaan tai pysäytetään on hieman enemmän kuin niitä, joiden mielestä kehitykseen ei pidä puuttua mitenkään. Näiden yritys osuus on kuitenkin pudonnut kahdessa vuodessa 72 prosentista 53 prosenttiin. Itä-Suomessa keskittymiskehityksen jarruttamista tai pysäyttämistä toivoo 65 prosenttia vastaajista ja Pohjois-Suomessa 71 prosenttia vastaajista.

Yritykset toivoivat keskittymiskehityksen jarruttamista tai pysäyttämistä erityisesti:

1. liikenneyhteyksiä kehittämällä
2. valtion virastoja / työpaikkoja hajasijoittamalla
3. alueellisilla verohelpotuksilla.

"Alueellisia tukia lisää epäedullisilla alueilla toimiville yrityksille. Pitkät välimatkat, asiakkaiden sijainti kaukana, huonommat liikenneyhteydet, huippuosaajien saanti, korkeammat kuljetuskustannukset puoltavat lisää tukia taloudellisen taantuman aikana."

"Henkilöstöstä aiheutuvia sivukuluja pitäisi vähentää, kuljetustukia lisätä, liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen pitäisi suunnata lisää rahaa ja lisätä verohelpotuksia sekä myöntövaltuuksia suhdannelainoihin ja -takauksiin."

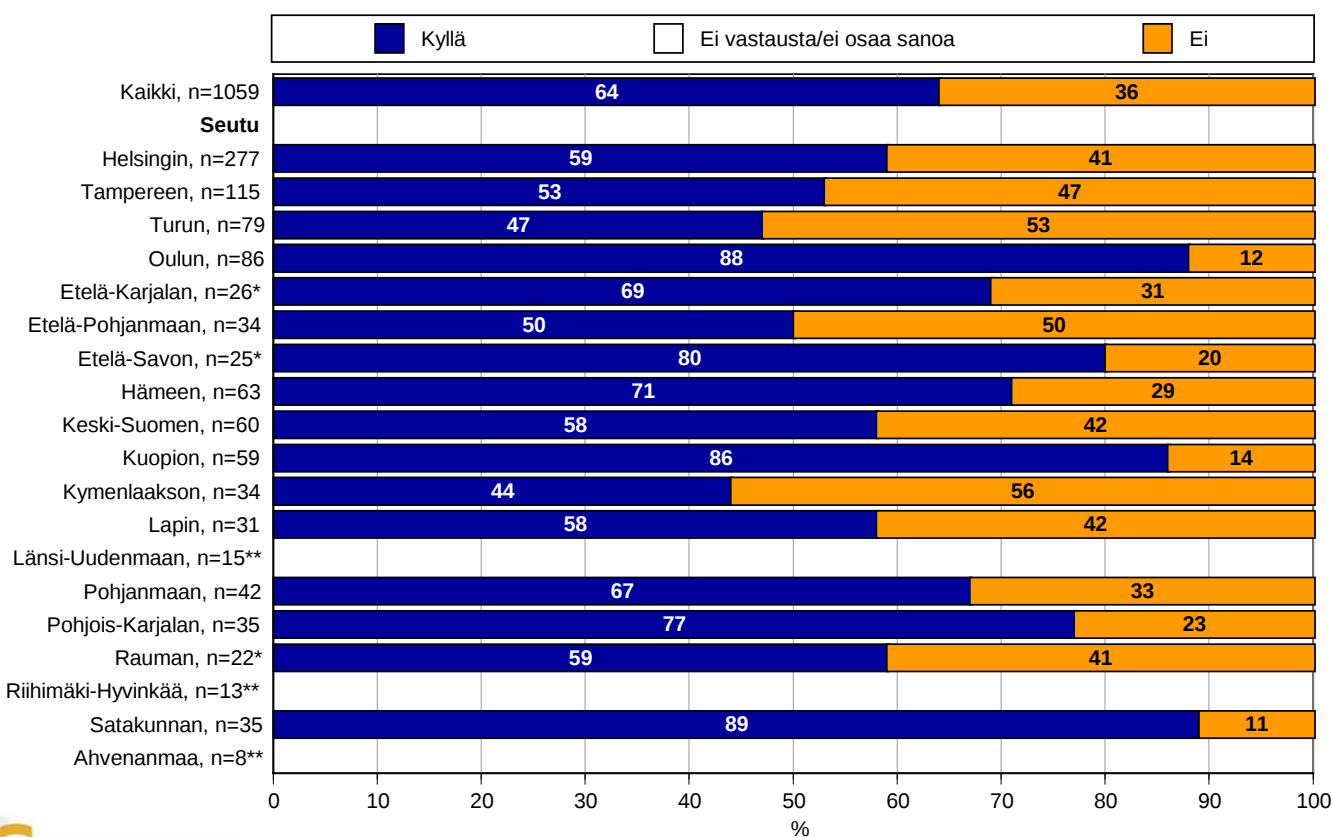
"Veroratkaisut eivät saa rasittaa lisää yritysten taloudellisia toimintaedellytyksiä"

Kuntaliitosten tarve

Yrityksistä 64 prosenttia arvioi, että alueella on tarvetta kuntaliitoksille. Kaksi vuotta sitten osuus oli vain hieman suurempi, 68 prosenttia. Erityisesti Oulun, Kuopion ja Satakunnan kaupakamarialueilla kuntaliitosten tarve nähtiin suureksi.

Onko alueella kuntaliitosten tarvetta

n=kaikki vastaajat

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

9 YRITYSTEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN PARANTAMINEN

Yritykset esittivät vapaamuotoisissa vastauksissaan (kursiivilla) näkemyksiä siitä, miten yritysten toimintaedellytyksiä pitäisi parantaa Suomessa.

Yritykset toivoivat, että yritysten toimintaedellytyksiä parannettaisiin Suomessa esimerkiksi:

- turvaamalla osaavan työvoiman saantia esimerkiksi koulutuksen avulla

"Yrityksemme ongelmana on saada osaavaa, tavoitteisiin sitoutunutta myyntihenkilöstöä. Suomessa ei arvosteta myyntityötä eikä sisäistä yrittäjyyttä."

- turvaamalla rahoituksen riittävyyttä, lisäämällä tukea henkilöstön kehittämiseen

"EU tasolla ratkaisuja rahoituksen kriisin purkamiseen, rahoituksen saatavuuden normalisoituminen on avainasia."

"Pankkien rahoitusvalmius esimerkiksi yrityskauppatilanteissa on tällä hetkellä lähinnä vitsi! Rahoitusta ei saa edes poikkeuksellisin kannattaviin kauppoihin ilman reaalivakuuksia ja näissäkin vakuuksien arvot katsotaan kohtuuttoman alakanttiin."

"Aloittavien yritysten ja yrittäjien tuen lisääminen. Nykyisessä työllisyystilanteessa uudet pienyritykset tärkeitä itsensä työllistäjiä. Suurten yritysten siirtyessä ulkomaille, voitaisiin tyhjiötä täyttää uusilla pienemmillä toimijoilla täällä, siksi tämän tuen lisääminen on välttämätöntä."

"Henkilöstön sivukustannusten vähentäminen, kuljetustukien lisääminen, liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen lisää rahaa, verohelpotukset, suhdannelainoja ja -takauksiin lisää myöntövaltuuksia."

- parantamalla yritysmyönteistä ilmapiiiriä

"Suomi-tasolla olisi tehtävä päätöksiä, esimerkiksi mitä teollisuutta Suomessa tulevaisuudessa täytyy olla esim. omavaraisuuden tai osittaisen omavaraisuuden turvaamiseksi. Tämän pohjalta teollisuudelle on luotava edellytykset toimia Suomessa."

"Yrityksen perustamista ja pyörittämistä pitäisi yksinkertaistaa."

"Yrittäjien ja perheenjäsenten asema, viimeaikaisista pikkuparannuksista riippumatta, on edelleen huono. Selkeästi huonompi kuin yöntekijöiden."

"Yrittäjien olematon sosiaaliturva työntekijöiden tasolle."

"Lisää tehoa ja resursseja poistamaan epärehellisesti 'harmaata työvoimaa' käyttävät yritykset ja henkilöt liike-elämästä."

- Alentamalla yritysten maksamia verojen ja työvoimakustannuksia yleensä

"Työvoimakustannusten nousu ylittää nyt selvästi tuottavuuskehityksen"

"Palkoista olisi hyvä saada tehdä 'alv' vähennys, esimerkiksi 22 prosenttia palkkasummasta voisi vähentää maksettavasta alvista. Verojen ja eläkkeiden viivästysmaksut kohtuullisemmiksi."

"Beskattning, speciellt vid generationsskiftet".

"Man borde sluta med att sänka lönebeskattningen och samtidigt höja skatteuttaget på områden som drabbar företagarna."

"Syrjäseuduilla toimivien ja seudun asukkaita työllistävien pienten ja keskisuurten yritysten tukeminen verohelpoituksilla (esim. ALV pois)."

- kehittämällä julkisen hallinnon päätöksentekoa ja lainsäädäntöä

"Julkinen talous on tärkein asiakkaamme, toivoisi parempaa tuntemusta hankintalain tulkitsemisessa. Nykyinen tapa synnyttää ostokartelleja, jotka ei ole lain tarkoittamalla tasolla, tähän toivoisi muutosta ja tarkennusta lainsäädäntöön."

"Ensisijaisesti verottaja, mutta myös muun valtionhallinnon byrokratian purkaminen ja joustavampi asioiden käsittely."

"Minskad byråkrati. Mera långsiktighet i offentlig planering, nu gör man små 'förbättringar', som i själva verket kostar mer än de smakar."

"JIT -sopimusehdot tekevät yrityksille palvelujen tuottamisen julkiselle sektorille hankalaksi - ellei mahdottomaksi."

"PK-yrityksiltä pitäisi vähentää AY-byrokratiaa. Esim. henkilörajan aleneminen 20:een YT-asiassa oli täysin tarpeetonta ja vahingollista, jos ajattelemme esim. yritysten halua laajentua."

"Kaavoitus ja kaavoituksen ennustettavuus on tärkein asia"

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työnhakijoiden koulutustaso eivät vastaa yritysten tarpeita

Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus on noussut tärkeimmäksi sijaintiin vaikuttavaksi tekijäksi Suomessa. Seuraavaksi tärkeimmät yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat tekijät ovat markkinoiden läheisyys ja hyvät liikenneyhteydet.

Osaavan työvoiman saannin ja koulutusmahdollisuuksien turvaaminen on erittäin tärkeää alueiden vetovoimaisuuden kannalta. Yritykset eivät aseta etusijalle alueita, joissa on puutetta osaavasta työvoimasta tai oppilaitoksista, jotka pystyisivät kouluttamaan yritykselle työvoimaa. Yritysten rekrytointivaikeudet ovat helpottuneet viime vuosista, mutta kyselyajankohtana keväällä 2009 ongelmia työvoiman saannissa oli edelleen 14 prosentilla yrityksistä.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä 60 prosenttia arvioi, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yritysten tarpeita. 40 prosenttia yrityksistä oli tyytymättömiä työnhakijoiden koulutustasoon ja osaamiseen. Työnhakijoihin tyytyväisimmät yritykset löytyvät Helsingin seudun kauppakamarin alueelta ja tyytymättömimmät Rauman ja Satakunnan kauppakamarien alueilta.

Yritysten ja oppilaitosten yhteistyössä Pohjois-Karjala malliesimerkki

Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan parantaa esimerkiksi alueen nuorten työllistymismahdollisuuksia, ehkäistä työelämässä jo olevien henkilöiden poistumista markkinoilta, lisätä alueen yritysten innovatiivisuutta sekä tehostaa ja monipuolistaa oppilaitosten antamaa koulutusta.

Vastanneista yrityksistä 71 prosentilla on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitoksen kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyö on erityisen tiivistä Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan kauppakamarialueen yrityksistä 89 prosenttia tekee yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen korostuu entisestään

Yritysten liiketoiminta perustuu yhä useammin hyviin tietoliikenneyhteyksiin. Liiketoiminta vaikeutuu, mikäli tietoliikenteen palvelutaso alueella ei ole riittävää. Yritysten mukaan tietoliikenneyhteydet kaipaavat merkittävää kehittämistä koko maassa. Erittäin paljon tai paljon panostusta vaativien yritysten osuus on kasvanut kahdessa vuodessa 60 prosentista 71 prosenttiin. Merkittävää panostusta vaatineiden osuudet vaihtelivat Rauman yritysten 59 prosentista Etelä-Karjalan yritysten 85 prosenttiin.

Liikennehankkeet aikaisempaa tärkeämpiä

Yritysjohtajat pitävät liikennehankkeisiin panostamista tärkeänä alueen vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden kannalta. Yritykset odottavat lisää panostusta seuraaviin liikennehankkeisiin: olemassa olevan liikenneinfrastruktuurin ylläpito ja kunnostaminen, maakuntien yhteiset liikennehankkeet, alueen sisäiset liikennehankkeet, valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen sekä rautatieliikenteen, lentoliikenteen, satamien ja vesiliikenteen ja joukkoliikenteen kehittäminen. Alueiden välillä oli kuitenkin painotuseroja:

- Nykyisten liikenneväylien kunnossapitoa ja oman alueen sisäisiä liikennehankkeita pitivät tärkeimpänä Etelä- ja Pohjois-Karjalan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimivat yritykset.
- Valtateiden ja moottoriteiden rakentamisen tärkeyttä korostivat erityisesti Etelä-Karjalan kauppakamarialueella toimivat yritykset.
- Joukkoliikenteen kehittäminen oli tärkeintä kaupan ja palvelualan yrityksille sekä yrityksille, jotka toimivat Helsingin seudulla, Läntisellä Uudellamaalla³⁰, Etelä-Karjalassa ja Tampereella.
- Lentoliikenneyhteyksien kehittämistä painottivat erityisesti Pohjois-Karjalan, Lapin, Oulun, Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen kauppakamarialueilla toimivat yritykset.
- Erityisesti Pohjanmaalla, Etelä-Karjalassa, Turussa ja Oulussa toimivat yritykset katsoivat, että alueilla pitäisi panostaa merkittävästi suoriin kansainvälisiin yhteyksiin.
- Satamien ja vesiliikenteen kehittäminen oli tärkeintä Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Ahvenanmaan, Satakunnan, Turun ja Rauman seuduilla toimiville yrityksille.
- Raideyhteyksien kehittämistä pidettiin tärkeimpänä Etelä- ja Pohjois-Karjalassa ja Satakunnassa.

Yritysjohtajat huolissaan nuorten viihtymisestä seudulla

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö nousi tärkeimmäksi elämänlaatuun vaikuttavaksi tekijäksi yritysjohtajien vastauksissa. Turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön panostaisi merkittävästi 84 prosenttia vastaajista. Panostus elämänlaatuun kuten alueen viihtyisyyteen ja hyviin harrastusmahdollisuuksiin voi myös pitää tulevaisuuden työvoiman alueella. Yritysjohtajat korostavat avoimissa vastauksissa erityisesti nuorten viihtymisen tärkeyttä.

Vain kolmannes yritysjohtajista uskoo yrityksen talouden kasvuun lähikuukausina

Vain kolmannes yritysjohtajista uskoo yrityksen oman talouden kasvuun kesän ja syksyn 2009 aikana. Yritysjohtajista 42 prosenttia arvioi, että yrityksen oma talous heikkenee.

Aluetuloksiin vaikuttavat olennaisesti alueen yritysten toimialarakenne, yrityskoko ja ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten osuus. Keväällä 2009 yritysten oma talous heikkeni eniten Etelä-Pohjanmaalla (-59), Etelä-Karjalassa (-54) ja Kymenlaaksossa (-47) ja vähiten Ahvenanmaalla³¹ ja Raumalla (0). Joillakin heikon talouskasvun alueilla yritykset uskovat, että talous kehittyy jatkossa hieman nykyistä paremmin. Tämä koskee erityisesti Kymenlaakson kauppakamarialueita, jossa kevään 2009 toteutunutta kehitystä kuvaava saldoluku oli -47 ja odotuksia kesälle ja syksylle 2009 kuvaava saldoluku oli +15. Myös Etelä-Karjalassa odotukset (0) ovat selvästi toteutunutta kehitystä (-54) myönteisemmät.

Yrityksen talouden heikentymistä kesän ja syksyn 2009 aikana pelkäävät eniten keskisuuret ja suuret yritykset sekä teollisuusyritykset. Palvelualalla työskentelevät yritykset suhtautuivat luottavaisimmin oman talouden kehittymiseen. Saldoluvut, jotka kuvaavat eri toimialoilla työskentelevien yritysten omia arvioita tulevaisuudennäkymistä, olivat kaikilla muilla toimialoilla negatiivisia paitsi palvelualalla (+7).

³⁰ Pienen vastaajamäärän vuoksi Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueen tulos on vain suuntaa antava.

³¹ Ahvenanmaan saldoluku oli positiivinen, mutta alueen pienen vastaajamäärän vuoksi tulos on vain suuntaa antava.

Yrityksiin liittyvä alueellinen päätöksenteko usein liian hidasta

Vain vajaa kolmannes yrityksistä piti yrityksiin liittyvää päätöksentekoa kuten kaavoitusta riittävän nopeana alueen kunnissa. Tyytyväisimpiä olivat teollisuusyritykset. Kaupan alalla vain joka viides yritys oli tyytyväinen päätöksenteon nopeuteen. Helsingissä, Tampereella, Kymenlaaksossa ja Etelä-Savossa yritykset pitivät yrityksiin liittyvää päätöksentekoa keskimääräistä hitaampana, kun taas Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa ja Keski-Suomessa toimivista yrityksistä keskimääräistä selvästi useampi, joka toinen, piti päätöksentekoa riittävän nopeana.

Keskittymiskehitykseen puuttuminen saa eniten kannatusta Itä- ja Pohjois-Suomessa

Joka toinen (47 %) vastanneista 1059 yrityksestä arvioi, että keskittymiskehitykseen ei pidä puuttua mitenkään. Osuus on kasvanut kahdessa vuodessa merkittävästi, 26 prosentista 47 prosenttiin. Uudellamaalla toimivista yrityksistä enemmistö, 66 prosenttia, vastustaa keskittymiskehitykseen puuttumista. Länsi-Suomessa toimivista yrityksistä 45 prosenttia, Itä-Suomessa 35 prosenttia ja Pohjois-Suomessa 29 prosenttia on sitä mieltä, että keskittymiskehitykseen ei pidä puuttua mitenkään.

Yrityksiä, jotka toivovat, että keskittymiskehitystä jarrutetaan tai pysäytetään on siis hieman enemmän kuin niitä, joiden mielestä kehitykseen ei pidä puuttua mitenkään. Näiden yritys osuus on kuitenkin pudonnut kahdessa vuodessa 72 prosentista 53 prosenttiin. Itä-Suomessa keskittymiskehityksen jarruttamista tai pysäyttämistä toivoo 65 prosenttia vastaajista ja Pohjois-Suomessa 71 prosenttia vastaajista.

Yritysjohdajat toivovat lisää kuntaliitoksia

Yritysjohdajista kaksi kolmasosaa arvioi, että alueella on tarvetta kuntaliitoksille. Erityisesti Oulun, Kuopion ja Satakunnan kauppakamarialueilla kuntaliitosten tarve nähtiin suureksi.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA

Aluekeskusohjelma 2008. Pienten seutujen innovaatioympäristöt –illuusio vai käyttämätön voimavara? Aluekeskusohjelman verkostojulkaisu 3 / 2008.

Kuntaliitto 2009. Rakennemuutoskatsaus 1 /2009. Kuntaliiton alue- ja elinkeinokehitysyksikkö.

Somerla, M. 2007. Yrityksen sijaintipaikkapäätökseen vaikuttavat tekijät ja alueiden kilpailukyky Suomessa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Tuotantotalouden osasto.

Sotarauta M. ja Linnamaa R. 1997. Kaupunkiseudun elinkeinopolitiikka ja prosessien laatu. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos. Sarja A19.

Sotarauta M. et al., 2001. Alueiden kilpailukyvyyn kahdeksan elementtiä. Suomen Kuntaliitto Acta-sarja nro 137, Helsinki.

Sotarauta M. Kaupunkiseutujen kilpailukyky ja liikennejärjestelmät.
<http://www.tase2025.fi/julkaisut/kaupunkiseutujenkilpailukyky.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2008. Aluebarometri 1-2/2008.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2009. Maakuntien suhdannekehitys 2007–2009. Tiedote 25.6.2009.

Valtiovarainministeriö, (2009) Taloudellinen katsaus. Kevät 2009.

Liite**ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2009 -KYSYMYKSET****1. a) Miten yrityksenne oma talous on muuttunut kuuden viimeisen kuukauden aikana?**

- Kehittynyt paljon
- Kehittynyt jonkin verran
- Ei muutosta
- Heikentynyt jonkin verran
- Heikentynyt paljon

b) Miten arvioitte, että yrityksen oma talous muuttuu seuraavan kuuden kuukauden aikana?

- Kehittyy paljon
- Kehittyy jonkin verran
- Ei muutosta
- Heikentyy jonkin verran
- Heikentyy paljon

2. a) Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat/vaikuttavat yrityksenne sijaintiin ja toimintaedellytyksiin alueella (Suomessa)?

Erittäin paljon / paljon / Jonkin verran / Vähän / Ei lainkaan

- Alueella on kasvukeskus (esim. maakunnan keskus/ alue on kasvava)
- Markkinoiden läheisyys
- Tuotantokustannusten alentuminen
- Työvoimakustannusten alentuminen
- Raaka-ainekuljetuskustannusten alentuminen
- Liikenneyhteydet
- Lopputuotteen kuljetuskustannusten alentuminen
- Tietyn toimialaklusterin sijaitseminen paikkakunnalla
- Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet
- Alihankkijoiden saatavuus
- Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus
- Ulkomaalaisen työvoiman saatavuus
- Kuntien tukitoimet ja yrityspalvelut (ml. tonttien, toimitilojen saatavuus)
- Julkiset peruspalvelut (mm. koulut, päivähoito, terveydenhuolto)
- Yliopiston/korkeakoulun sijaitseminen alueella
- Ammattikorkeakoulun sijaitseminen alueella
- Ammattiopistojen ja muiden keskiasteen koulujen sijaitseminen alueella
- Asuntojen saatavuus
- Asuntojen hinta
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- Kunnan /alueen hyvä imago
- Muu, mikä?: _____

b) Onko yrityksiin liittyvä päätöksenteko (ml. kaavoitus) alueen kunnissa mielestänne tarpeeksi nopeaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

c) Kuinka paljon alueellanne olisi kiinnitettävä huomiota alla lueteltujen elämisen laatua

koskevien kilpailukykytekijöiden kehittämiseen?

Erittäin paljon (4) / Melko paljon (3) / melko vähän (2) / erittäin vähän (1)

- Asuntojen saatavuus
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- Terveystenhuolto
- Päivähoito
- Koulut
- Kansainväliset koulut
- Julkiset liikenneyhteydet
- Kulttuuripalvelut
- Muu, mikä?: _____

Liikenne**3. a) Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueellanne panostaa yrityksenne kilpailukykyyn parantamiseksi?**

Erittäin paljon (5) / paljon (4) / Jonkin verran (3) / Vähän (2) / Ei lainkaan (1)

- Nykyisen liikenneinfrastruktuurin ylläpito ja kunnostaminen
- Usean maakunnan yhteiset liikennehankkeet
- Oman alueenne sisäiset liikennehankkeet
- Valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen
- Rautatieliikenne
- Lentoliikenne
- Satamat ja vesiliikenne
- Alueenne suorat kansainväliset yhteydet
- Tietoliikenneyhteydet
- Joukkoliikenne

b) Voitteko mainita nimeltä tärkeimmät liikenneinfrastruktuurihankkeet, jotka parhaiten edistäisivät yrityksenne kilpailukykyä?

Kansainvälistyminen**4. a) Onko yrityksellänne**

tuontia

vientä

muuta kansainvälistä toimintaa

ei kansainvälistä toiminnasta

b) Miten seuraavat organisaatiot tukevat alueenne yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä?

Erittäin hyvin (5) / Hyvin (4) / Kohtuullisesti (3) / Heikosti (2) / Erittäin heikosti (1) / ei kokemusta (0)

- Finpro
- TE-keskukset
- Finnvera
- Fintra
- Kunnat
- Ammattikorkeakoulut
- Yliopistot
- kauppakamarit
- muu, mikä.....

Innovatiivisuus

5. a) Mitkä ovat oman yrityksenne kehittämisen ja innovoinnin kannalta tärkeimmät julkiset organisaatiot? _____

b) Mihin seuraaviin osa-alueisiin pitäisi yrityksenne kannalta suunnata enemmän julkista tukea ja osaamista?

- tuotekehittely
- teknologian hyväksikäyttö
- henkilöstön koulutus
- markkinointi
- muut

c) Onko yrityksenne saanut julkista rahoitustukea viimeisen kolmen vuoden aikana?

- Kyllä
- Ei

JOS KYLLÄ

Mitä tai millaista se on ollut?

JOS KYLLÄ

Millaisia hyötyjä teillä on ollut siitä?

Työmarkkinoiden toimivuus

6. a) Miten hyvin alueenne työ- ja elinkeinotoimisto (ent. työvoimatoimisto) tukee yrityksenne henkilöstön hankintaa ja rekrytointia?

- Erittäin hyvin (5)
- Hyvin (4)
- Kohtuullisesti (3)
- Heikosti (2)
- Erittäin heikosti (1)
- ei kokemusta (0)

b) KAIKILLE Koetteko, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yritysten tarpeita?

- Kyllä
- Ei

c) KAIKILLE Onko yrityksellänne ollut ongelmia saada työvoimaa viime vuosina?

- Kyllä
- Ei
- Ei kokemusta / ei lisätyövoimantarvetta

d) KAIKILLE Entä onko yrityksellänne ongelmia saada työvoimaa tällä hetkellä?

Kyllä
 Ei
 Ei kokemusta / ei lisätyövoimantarvetta

Yhteistyöverkostot

7. KAIKILLE Onko yrityksellänne kokemusta yritysten välisistä verkostoista?

Kyllä
 Ei

JOS KYLLÄ Minkälaista yritysten välisistä verkostoista yrityksellänne on kokemusta?

8. a) KAIKILLE Onko yrityksellänne kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitosten kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana?

Kyllä
 Ei

JOS ON KOKEMUSTA Minkälaista yhteistyötä yrityksellänne on oppilaitoksen kanssa?

b) KAIKILLE Miten hyvin toimii yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö alueellanne?

Erittäin hyvin (5) / Hyvin (4) / Kohtuullisesti (3)/ Heikosti (2)/ Erittäin heikosti (1)/ ei kokemusta (0)

- Yhteistyö yritysten ja yliopistojen/ korkeakoulujen välillä
- Yhteistyö yritysten ja ammattikorkeakoulujen välillä
- Yhteistyö yritysten ja ammatillisten oppilaitosten välillä
- Yhteistyö yritysten ja aikuiskoulutuskeskusten välillä

9. KAIKILLE Miten hyvin toimii yritysten ja viranomaisten välinen yhteistyö alueellanne?

Erittäin hyvin (5) / Hyvin (4) / Kohtuullisesti (3)/ Heikosti (2)/ Erittäin heikosti (1)/ ei kokemusta (0)

- Yhteistyö yritysten ja TE-keskusten välillä
- Yhteistyö yritysten ja kuntien välillä
- Yhteistyö yritysten ja maakuntanne liiton välillä

Väestön keskittymiskehitys

10. KAIKILLE Väestö on kasaantumassa muutamaan alueelliseen kasvukeskukseen Suomessa. Miten näette oman yrityksenne näkökulmasta tämän keskittymiskehityksen? Miten se vaikuttaa yrityksenne toimintaan?

Vaikuttaa erittäin myönteisesti (5)
 Vaikuttaa jonkin verran myönteisesti (4)
 Ei vaikutusta (3)
 Vaikuttaa jonkin verran kielteisesti (2),
 Vaikuttaa erittäin kielteisesti (1)

11. KAIKILLE Mikä on yrityksenne näkökulmasta paras vaihtoehto sille, miten julkisen vallan pitäisi suhtautua keskittymiskehitykseen?

Keskittymiskehitykseen ei pidä puuttua mitenkään
 Keskittymiskehitystä pitää ohjata julkisen vallan keinoin
 Keskittymiskehitys on pyrittävä aktiivisesti pysäyttämään, koska siinä on enemmän kielteisiä kuin myönteisiä puolia

JOS PITÄÄ PUUTTUA

Voisitteko luetella tärkeimpiä keinoja, joilla julkisen vallan olisi pyrittävä ohjaamaan tai pysäyttämään keskittymiskehitystä? MULTI

Verohelpotusten alueellinen kohdentaminen

Työnantajamaksujen alentaminen

Yritystukien (korkotuet, investointituet) suuntaaminen muuttotappioalueille

Muu alueellisesti suunnattu tuki (esim. työllistämistoimet)

Yritysten hajasijoittamisen tukeminen

Valtion virastojen/työpaikkojen hajasijoittaminen

Liikenneyhteyksien kehittäminen

Kuljetustuki

Polttoainekustannusten porrastaminen alueellisesti

Työmatkakulujen vähennysoikeus

Koulutus

Asuntotuotannon tukeminen

Kaavoitus

Palvelujen säilyttäminen

Etätyöskentelyn tukeminen

Muu, mikä?: _____

12. KAIKILLE Onko alueellanne kuntaliitosten tarvetta?

Kyllä

Ei

AVOIMET KYSYMYKSET

Kauppakamarit tarvitsevat tietoa yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi. Mihin asioihin olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi Suomessa?

Entä alueellanne?

Keskuskauppamari

Aleksanterinkatu 17, PL 1000

00101 Helsinki

puh. (09) 4242 6200

faksi (09) 650 303

keskuskauppamari@chamber.fi

